

MATURALAC

copyright Branka Primorac i Alfa

Nakladnik
ALFA d.d., Zagreb, Nova Ves 23a

Za nakladnika
Miro Petric

Glavni urednik
Božidar Petrač

Izvršna urednica
Zrinka Dedić

Likovna urednica
Irena Lenard

Korektorica
Kristina Ferenčina

Grafička priprema
Studio za grafički dizajn ALFA

Biblioteku

uređuje **Božidar Prosenjak**

BRANKA PRIMORAC

MATURALA

Ilustrirao
Krešimir Certić

8. izdanje
Zagreb, 2012.

I.

Nikad se ne zna

- Halo, ovdje Hrvoje. Mario, jesi li to ti? - začuh iz telefonske slušalice uzbuđeni glas školskog prijatelja.

- Ja sam. Što te muči?

- Maturalac, eto što me muči! Ne znam da li da ponesem dvopek ili krekere. Sto ćeš ti uzeti?

- Neću ništa! Zar nemamo hranu u hotelu? - zabrinuh se.

- Imamo. Misliš da će nam to biti dosta? Ja nosim dodatne vitamine, kalorije, minerale. Nikad se ne zna. Razmišljam jedino je li bolje uzeti dvopek ili krekere. Sto ti misliš?

- Ne mislim ništa. Uostalom, Dado je veći stručnjak za klopku, pitaj njega. Mene muči drugi problem.

- A je liii? A koji? Da pogađam? - počeo je ispitivati tonom koji je odavao na što misli.

- Greška. Pucaš u krivu metu. Problem je drugačije prirode. Zapravo su dva: jedan je mama. Stalno me ispituje hoću li majicu s kratkim ili dugim rukavima, hoću li deblju ili tanju vestu, hoću li ljetnu ili zimsku pidžamu. Pidžamu, možeš si misliti! Kao da će nam trebati.

- Neće nam trebati pidžama?! Ja sam svoju već spakirao - skoro plačnim glasom će Hrvoje. - A da je izvadim i umjesto nje stavim još jednu kutiju *napolitanki*?

- Čini kako hoćeš, ali ja se spremam za maturalac, čuješ, za *maturalac*, za tulumarenje, za noćni život, a ne za spavanje. Spavati mogu i doma. Uostalom pitaj svoje sestre. Idem sad! Bok!

Već sam od nelagode cupkao na mjestu i zato se na brzinu riješih Hrvoja, ali ne i mame, lica zaklonjenog iza naramka robe. Znao sam što slijedi.

- Mama, ali meni je sasvim svejedno što ću ponijeti. Spakiraj mi jedne traperice i nekoliko majica i to je sve. Nisam više mali.

- Ali, kako znaš kakvo će vrijeme biti u Dubrovniku. Može biti hladno i kišovito, toplo i sunčano. Moram te pripremiti za sve.

- Dobro, radi kako hoćeš, samo me nemoj više ništa pitati. Boli me trbuh - riješim je se za neko vrijeme krenuvši prema kupaonici. Tamo nisam stigao.

Zvrrrr! Zvrrrr!

- Mario, javi se! - čuo sam mamu iz sobe.

- Halo! Tko je?

- Ejejej, ovdje Hrvojetrans! Stvarno sam u transu. Daj pomozi! Ne znam da li da ponesem konzerve tunjevine ili sardina. Ja bih najradije oboje, ali već se torba nadula od stvari. Presudi! Što ti više voliš?

- Joj, Hrvoje, stvarno mi je svejedno. Mene muči drugi problem. Rekao sam ti da pitaš Dadu za savjet, znaš da je on u tome stručnjak.

- Jesam, ali ga nema doma. Odjurio je šesti ili sedmi put po neophodni fotomaterijal, ljutito mi je rekla njegova mama. A koji je tvoj problem, nisi mi rekao? Da nije Ana?

- Ne zezaj. Otkud ti to?

- Pa, tako, učinilo mi se. Ne sviđa ti se? - lukavo je Hrvoje iznudio moje priznanje.

- Nisam rekao da mi se ne sviđa, ali... Svi se pale na nju. A tek Davor? Neću da mi se rugaju kao njemu. Zato ne širi paniku! Osim toga jedna mi je ptičica šapnula da ona luduje za Stativom. I od svih nastavnika u školi baš on ide s nama! Koja kombinacija: Raska i nastavnik tjelesnog?

- A možda je on malo razdrma. To bi bio spas! Zar ne? Perla i maturalac. Perla i zezancija - dva nespojiva pojma. Bojim se da je bilo bolje ostati doma - razvezao Hrvoje.

- Čuj, a da nastavimo sutra u autobusu? Još uvijek nisam riješio svoj problem. Sad moram ići! - zalupio sam slušalicu i otrčao u kupaonicu. Imao sam gadan peh. I to ne prvi put u životu. Svi moji veliki životni događaji bili su popraćeni situacijama poput ove. Zna na što mislim. To mi se dogodilo pred prvi dan škole, pred primanje u pionire, pred prvi pravi tulum, a i sada pred moj prvi samostalni put - pred maturalac. Mami nisam smio ništa reći. Ona bi se uplašila i napravila bolnicu. Katastrofa! Ne, radije sam trpio iako mi je možda mogla pomoći. Bol u donjem dijelu trbuha nije popuštala. Ustao sam i pustio vodu, kad šum vode iz vodokotlića nadjača mamin glas:

- Mario, javi se na telefon. Zar ne čuješ da zvoni?

Dignem slušalicu.

- Čuj, Mario, imaš li ti u svojoj putnoj torbi mjesta za jedan kilogram kobasica i kolut sira? - zanimao se Hrvoje. - Kod mene je sve beznadno puno.

- Nemam pojma. Moje stvari pakira mama. Poznavajući je sumnjam da ima i za četkicu za zube. Zašto ne pitaš Smukija? On se hvalio da će ponijeti samo štekcu cigareta. Neće mu valjda ona zauzeti cijelu prtljagu - pokušavam Hrvoju podmetnuti drugu žrtvu.

- Neozbiljan je, neću s njim nikakve bliske veze.

- Nazovi onda Nevena ili Zeljku. Njih dvoje ionako zajedno pakiraju kofere. Možda se nađe i za tebe malo mjesta.

- Ne znam njihove telefonske brojeve - ne da mi Hrvoje da prekinem vezu.

- Čekaj! Imam negdje zapisano.

Nisam imao zapisano. Uzmem telefonski imenik i počnem listati. Znao sam da to sam ne bi učinio. Naletim slučajno na jedno drugo prezime, obojici dobro znano:

- Evo ti Mirtin broj pa zovi nju. Možda ti ona može pomoći - izdiktiram mu broj i brzo zaklopim telefon.

Mirta će sigurno naći neko rješenje. Ona je uvijek bila praktična. U posljednje je vrijeme malo smušena, nimalo čudno, kad je neuzvraćena ljubav posrijedi. A takve su izgleda manje-više bile sve naše ljubavi. **Mirta je bila do nosa zacopana u Davora, Davor u Anu, a Ana u našeg profesora Zvonka Trabića, zvanog Stativa.** I sve to nikom nije bila tajna. Najmanje se znalo da se Ana sviđa meni, jer sam te osjećaje držao u sebi, a pothranjivao ih tek ponekim slučajnim dodirrom. Hrvoje je unatoč mome oprezu nešto naslućivao.

A kako mi se ne bi sviđala kad se sviđala cijelom muškom dijelom razreda. Otkad znam, uz Smukija, Ana i njezina najbolja prijateljica Maja uvijek su bile u središtu zbivanja. Nekako ih se uvijek vidjelo više od ostalih djevojaka, a bile su i pune ideja. Sve što su one smislile i započele odmah se prihvaćalo. Argument *Ana je rekla* vrijedio je u svakoj prilici. Druženje bez njih brzo bi zapadalo u krizu. Njihova omiljenost bila mi je zapravo zagonetka. Kad dobro razmislim, nisu one bile cvijeće. Svakome su se znale narugati, pa iako je bilo od njih, teško smo to trpjeli. Uspijevalo je to jedino Davoru, preko ušiju zaljubljenom u Anu. Što taj nije doživio od nje, ali i od nas! I ništa. Ko klada! Ali zašto sam ja toliko uzbuđen pred to putovanje? Možda se ipak nečemu nadam, nekom obratu u moju korist?

Zvrrrr! Zvrrrr!

Ovaj put mama se odšetala do telefona, ali uzalud:

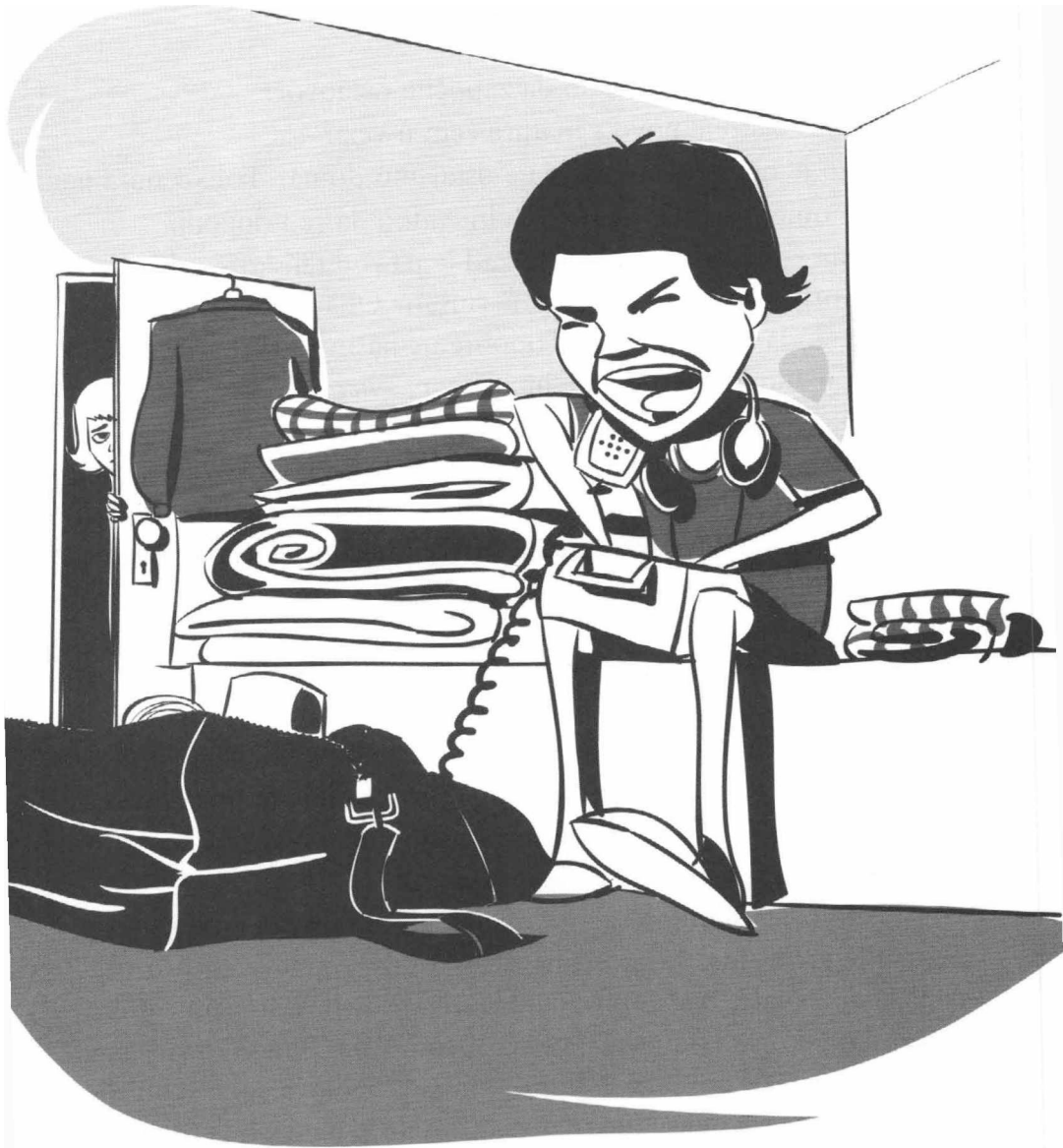
- Mario, za tebe! Mislim da je Hrvoje.

- Koji je sad problem? - kresnem ljutito u slušalicu, što ovoga ne zbuni.

- Čuj, imaš li ti slamke za sok? Imam hrpu sokova, ali nemam slamke.

- Ne znam, moram pitati - zateče me. - Mama, imamo li slamke za sokove? - izderah se tako da me čula u drugu sobu.

- Morala bih potražiti.
- Molim te potraži ih, trebaju Hrvoju!
- Evo idem!

Hrvoje je jedva dočeka da započne razgovor:

- Znaš li što je novo s maturalcem u vezi?
- Što je novo? Da možda ne ostajemo doma? Toliko puta nam je Raska time prijetila, da ne bi bilo čudno da se i dogodi.

- Ima veze, ima. Sjećaš li se kad je na roditeljskom rekla da će s puta vratiti svakog tko je ne bude slušao? Ona je, zamisli to, mislila ozbiljno. Sada traži i pismeno odobrenje naših roditelja. Sutra nitko neće ući u autobus a ne bude imao *propusnicu*.

- Tko ti je to rekao?

- Mirta, ona je dobila zaduženje da o tome sve obavijesti. Bila je presretna kad sam je nazvao. Zamolila me da prenesem tebi i Zeljki.

- Martićka, Martićka! Što još neće smisliti? - komentirao sam bespomoćno.

- Našla sam, ali samo četiri - javljala je mama iz kuhinje.

- Čuješ li, imamo ih samo četiri.

- Odlično, bila bi dovoljna i jedna. Nemoj ih zaboraviti ponijeti, a ni papir s maminim potpisom da ti ne budeš taj koji će ostati kod kuće. Vidimo se sutra pred školom! - iznenađujuće brzo završio je Hrvoje razgovor, dok se moje misli nisu mogle odvojiti od putovanja i od naše razrednice Veronike Martić.

Profesorica zemljopisa - ni mlada, ah ni stara za naše kriterije - voljela je red i mir, strogost, naglašeno poštovanje svog poziva. Za smijeh nije znala, bar je mi nikad nismo vidjeli nasmijanu. Kako se ponašala, tako se i odijevala, češljala, šminkala. Bila je to stroga elegancija od glave do pete. Nisam je nikada vidio u sportskim ili niskim cipelama, ili neuredne frizure. Kosa joj je uvijek bila brižno skupljena na zatiljku, u neku vrstu punđe. Morao sam napregnuti mozak ne bih li se dosjetio jesam li je ikada vidio u hlačama iako ih je

mogla nositi bez opasnosti da se izvrgne podsmijehu. Klasičan stil savršeno joj je odgovarao, kostimi i haljine besprijekorno su prilijegali uz njezino tijelo, ali takva uredna, kao izašla iz ženske revije, bila nam je još dalja i nepristupačnija, naprosto nedokučiva - na neki način odbojna.

Činilo mi se da joj idemo na živce, da u nama ne vidi ljudska bića, već male, iskvarene spodobе spremne i sposobne jedino lagati, podvaljivati, iskorištavati situaciju, profesorima iza leđa pokazati rogove. Njezina hladnoća toliko nas je zbunjivala da smo joj i neke pozitivne strane upisivali u negativne. Nismo voljeli nastavnike koji su imali svoje ljubimce prema kojima su slabi, i unatoč tome što smo uočili da ih ona nema, to kod nje nismo cijenili. Bili smo joj svi isti; i dobri i loši đaci, i oni manje i oni više bezobrazni. Govorili smo da je to zato što ona nikoga ne voli, pa ni mi prema njoj nismo pokazivali previše ljubavi. Jedva smo se trpjeli za ono nekoliko sati u školi, a sada je pred nama nekoliko zajedničkih dana i noći. Kakav će biti maturalac s takvom osobom?

Dok sam tako razmišljao, neopazice je minula ona nesnosna bol. Mogao sam što se toga tiče bezbrižno čekati sutrašnji dan i susret s dugo sanjanim, najželjenijim, najvažnijim putovanjem u svom životu.

II.

Spas u zadnji čas

Lijep, uglancan, velik autobus pojavio se pred školom na vrijeme. Vukući za sobom stvari nagrnuti smo na ulaz: trebalo je uloviti dobro mjesto i parnjaka s kojim putovanje neće biti živa dosada. Znao sam koliko je Mirti važno gdje će sjesti Davor, a Davoru gdje će sjesti Ana. Nije ni meni bilo nevažno gdje će biti taj vražićak. Anu je pak zanimalo gdje je - Zvonko.

Što sve nije činila ne bi li je primijetio! Od prvog mu je dana otkako se pojavio u školi bez pardona upućivala vatrene poglede svojim ljubičastim očima. Nije mi bilo jasno je li bio ogrezao u ljubavnim izljevima navijačica i rano sazrelih učenica ili je tako dobro nosio firmu hladnog profesora da mi u njegovu držanju ni u postupcima nismo primjećivah ništa od čega bismo mogli mijesiti naše proste priče. I dok je stasiti bivši sportaš bio mrtav hladan kraj Anina tijesnog trikoa s dekolteom što je otkrivao i više nego što je trebalo, pogotovo kad se ona namjerno saginjala u njegovoj blizini, mi smo bili očarani. Vidjeli smo ono što Zvonko Stativa nije; napućene prkosne usne, uvis dignutu bradu za kojom su išle i grudi, uzak struk i skladne noge unatoč niskom rastu. Najljepše na njoj ipak je bila duga plava kosa koju je samo ona znala zabaciti s jedne na drugu stranu **s toliko ljupkosti da su nas od toga srsi prolazili. Pri tome bi ovlaš** zapela vlasima za najbližu osobu. Nitko se nikad zbog toga nije bunio. Štoviše, dalo je to osnovu mašti i praznim snovima; da ne bude zabune, mi je uopće nismo zanimali onako kao ona nas. Samo bi po-

nekad nakratko s nekim očijukala, tek toliko da nekoj curi život učini nepodnošljivim. Služili smo joj za sitne igre, a budući da više od tog nismo očekivali, bile su nam dovoljne i mrvice. Velika čast bila je što nas hoće u svojoj blizini.

Anin krug prijatelja nije bilo udruženje s pisanim pravilima. U njega se nije trebalo učlanjivati, niti plaćati članarinu. Ne znam zapravo kakvim se prirodnim pravom dobivalo članstvo, ali znam da ga nikada nitko, kad bi ga jednom stekao, nije pokušao raskinuti. Iz društva se nije iščlanjivalo, nego izbacivalo bez prava na žalbu. To je bilo gore od fizičkog kažnjavanja. Zapravo je postojalo jedno sveto pravilo kojeg tada nismo bili svjesni. Bila je to Anina riječ. Ona je odlučivala o sudbini svih nas, i u školi i izvan nje. Trenutačno se bavila idejom kako da nas okupi na jednome mjestu. Plan je bio osvojiti stražnji dio autobusa.

Plan je bio jedno, a Martićka - drugo. Kao da nas je pronicala od samog početka. To je zapravo bio glavni kamen spoticanja među nama - nepogrešivo bi poput vračare pronicala u sve naše učinjene i neučinjene gadosti.

- Stanite! U red, dvoje po dvoje, djevojka s djevojkom, dečko s dečkom. Tek kad se smirite i kad svak izabere susjeda, moći ćete ući u autobus.

Njezine riječi izazvale su pometnju kao u pčelinjaku, ali samo na tren. Koliko se moglo, pokušavalo se spasiti stvar i na brzinu pronaći svoju polovicu. Dozivanju, trci, povlačenju za rukav onih koji su već uredno stajali u redu pred vratima autobusa nije se vidio kraj. Sve je to stalo kad se ponovo oglasila naša razrednica, među nama zvana Perla. Bila je to njezina najdraža uzrečica za naše nestašluke i neznanje. Trajno smo je posudili za njezin nadimak.

Uhvatila je prvo dvoje ispred sebe i spojila im ruke rekavši:

- Perle moje, sada ste par do kraja puta. I u autobusu, i u sobi, i na plaži, i u restoranu. Neću da čujem svađe oko toga tko će s kim!

Mirta, uzmi olovku i papir i zapišuj kako ulaze u autobus. I ne zaboravi cedulje s potpisom roditelja.

Nije bilo druge nego se svrstati u kolonu kakvu smo zadnji put činili kad nam je bilo šest godina i kad smo uredno čekali ulaz u školu ili kad smo s učiteljicom odlazili u posjet muzeju. Tako povezane vidio sam na ulici samo djecu iz vrtića kad prelaze opasno raskrižje. Bilo nas je sram. Cetrnaestogodišnjaci, a i poneki petnaestogodišnjak, stoje pred autobusom u pačjem redu i još se drže za ruke! Zadatak smo obavili u takvoj brzini da klincima s prozora škole nije dospjelo do mozga kakav prizor imaju na raspolaganju. U toj brzini nikome ništa nije padalo na um osim kako se što brže počistiti s vidika. Jedino je Anin mozak radio poput računala. Spretno izmičući u pozadinu reda pokušala se domoći zadnjih sjedala u autobusu. Gotovo da joj je zamisao uspjela, da se na sceni nije pojavila Martićka.

- Ti, Majo, budi par s Dunjom, a Ana će s Mirtom.

Kao da ih je obje grom ošinuo, uspjele su samo izustiti:

- Ah, razrednice...

Nisu pokušavale više od toga. Znale su da bi bilo uzalud. Kad je Martićka donijela odluku, ništa tu odluku nije moglo promijeniti. Cure su se pobrale u autobus sudarajući se u uskom prolazu u nastojanju da što prije stignu do prvih praznih sjedala. Vozilo je već bilo puno pa je svjedoka njihova bijesa bilo prilično. Nisu izbjegle pažnji i glasnim komentarima:

- Nu, nu, vidi ti golubica! Hoćete li Davora u sredinu?

- Mrš, bitango! - odbrusila bi Ana, ljuta što je morala poslušati Raskinu zapovijed.

Sjele su na svoja mjesta: Mirta do prozora, a Ana do nje. Iza njih je još ostao red sjedala, upravo onaj na koji je Ana računala. Njoj to nije promaklo. Možda se zato tako mirno spustila u stolicu, ušutjevši. Uglavnom, očekivani rat između vječnih suparnica nije eksplodi-

rao. Sjekira je na neko vrijeme zakopana. Profa iz tjelesnog prošetao

je autobusom između sjedala, prebrojio prisutne i oglasio se:

- Trideset i troje. Svi smo tu. Možemo krenuti. Još nešto, djeco! Šoferi Mirko i Marijan pozdravljaju vas i mole da ne jedete u autobusu.

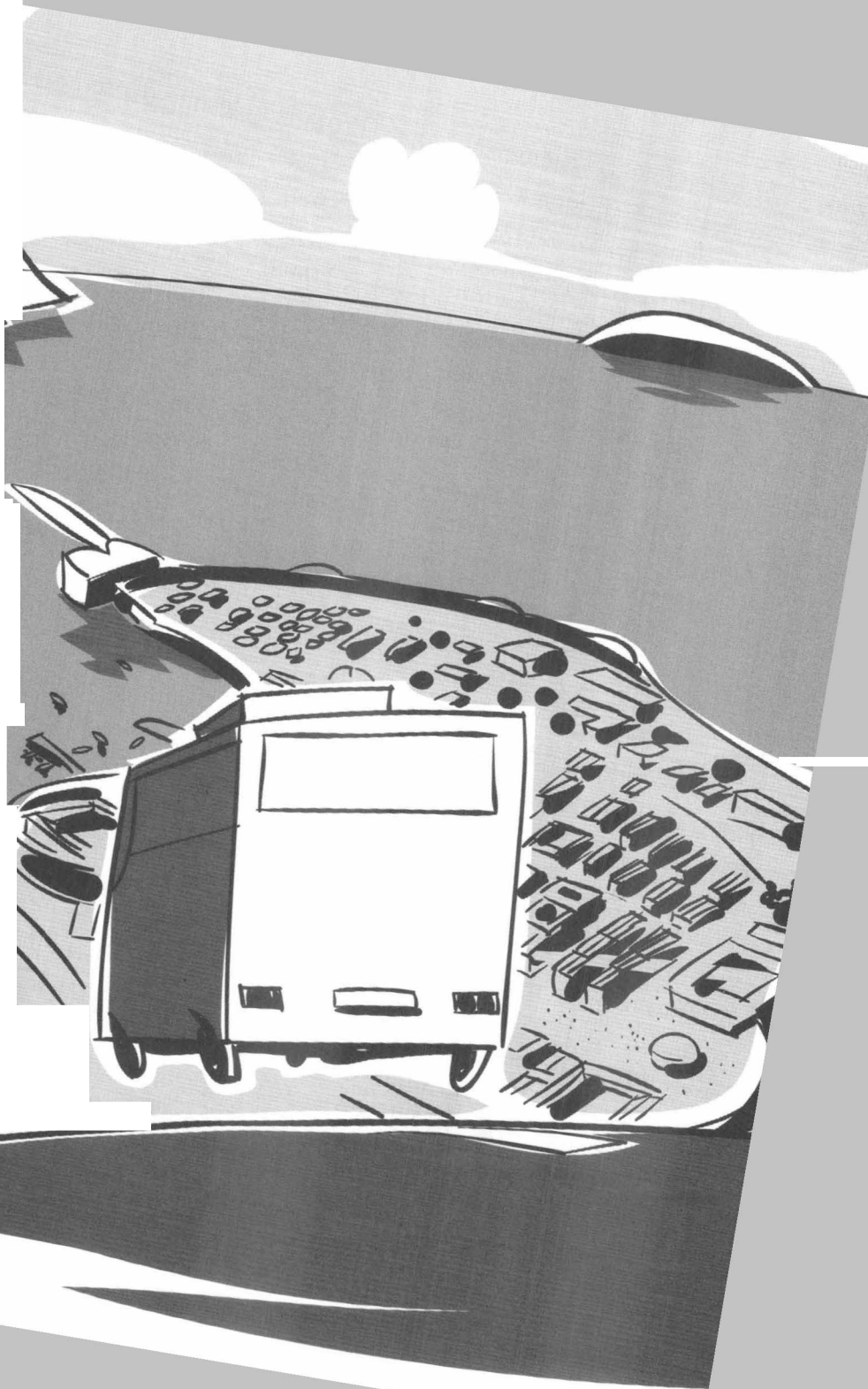
- A je li dopušteno pušenje? - javio se Smuki kikoćući se i gladeći svježje ošišan čuperak na zatiljku. Sjedio je pokraj trapavog Dade. Ovaj je upravo dovršavao sendvič, ali ga je sada pokušavao ugurati u usta brže nego obično. Gotovo se ugušio brišući mrvice s brade i hlača, htijući istovremeno začepiti Smukiju usta jer je znao da se ovaj nije samo šalio. U njegovu je rancu, naime, bila šteka obećanog "marlboro". Čim smo se našli uoči puta, pokazao nam je svoje blago. I ne samo to: iz prednjeg džepića na rancu, tek za toliko da oko nešto uhvati, izvukao je paketić, manji od kutije šibica, na kojem ništa nije pisalo ili mi od brzine nismo vidjeli. Sigurno smo izgledali strašno glupo.

- Gumice, dečki, gumice. To ste zaboravili! Aaa, Smuki na sve misli. Sto ste zinuli, zelembaći? Joj, s kim ja imam posla...

Iznenaden našim neznanjem, hladnim dočekom umjesto oduševljenja, uvrijeđeno se pokupio. Možda i posramljen, tko bi znao. Jedini koji je reagirao bio je - Dado. Istog časa uključio je svu aparaturu koju je imao uza se, a to je, bez pretjerivanja, bila sasvim solidna oprema jedne školske fotosekcije i amaterskog kinokluba. Oko vrata visjelo mu je toliko toga da se nije razaznavalo koja žica kamo spada. Ali u tom kaosu nespretni Dado sasvim se dobro snalazio. Što sve uza se nije imao, i što sve istog časa nije pokušavao upotrijebiti! Detalj sa Smukijevim zagonetnim blagom zabilježio je videokamerom, na filmskoj vrpici, crno-bijelom filmu i filmu u boji, a za svaki slučaj tu je još bio i fotografski aparat s filmom za dijapozitive. Taj doduše nije uspio upotrijebiti, ali, po njegovu mišljenju, to i nije bila velika šteta.

- Dijapozitivi su najbolji za panoramske snimke - tumačio je.

Ali, nije to bila jedina njegova oprema što je s nama putovala na naturalac: u prtljažniku, u koferu tvrdih aluminijskih stijenki, još su

bili stalci, svjetlomjeri, filmovi svih vrsta i za sve vremenske uvjete, reflektor, priručnici...

- Ovo je, dečki, za povijest, ovo je senzacionalno, kadar za filmsku enciklopediju! Super, gubica! Daj, Smuki, prijatelju, odmakni ruku, daj da se stvar bolje vidi - mljackao je ustima, ali ne poslije dobre hrane, već od stvaralačkog zadovoljstva.

I koliko god Smukiju godio njegov interes za zabranjeni i većini tajanstveni predmet, nije želio da zbog toga dođe do bliskog susreta s razrednicom. Neugodnost bi vjerojatno završila pljenidbom blaga, bez kojeg bi on bio manje važan. Dovoljno je zagolicao našu maštu, a naglašeni Dadin interes samo mu je smetao. Molbe filmskog djelatnika broj jedan našeg razreda nisu ga dirale. Poslije kratkog zujanja kamere i škljocanja fotoaparata Smuki je zakopčao pretinac na rancu i pohranio ga među ostalu prtljagu u spremište. Dado se nije mogao smiriti od uzbuđenja prve klape sve do trenutka kad se pokazalo da će baš on sjediti sa Smukijem. Prihvatio se sendviča, što ga je uvijek najbolje smirivalo, smišljajući u svojoj glavi scenarij za film kojem je uvodna scena već bila snimljena.

Prebrojeni od profesora tjelesnog i smireni nakon prvog vala uzbudljivih događaja prepustili smo se na trenutak vožnji i pogledu na Zagreb i ljude na ulicama, sugrađane, potpuno nezainteresirane za nas i naše povijesno putovanje. Tek ponetko nakratko bi pogledao veliki natpis zadjenut za stražnje staklo oko čijeg smo se teksta žestoko posvađali prije puta. Prijedloga je bilo mnogo, ali nijedan nije mogao zadovoljiti sve. Već smo se složili s jednostavnim tekstom *Idemo na maturalac!*, pa i onim *Tko šljivi školu*, kad su u uži izbor još ušli *Hoćemo slobodu* i *Recite nam istinu o seksu*. Na kraju je većina glasala za Davorovu rečenicu *Dubrovniče, stiže ti VIII.a!*, za koju je Mirta odmah dodala:

- To je čista poezija.

III.

Suparnica zadaje udarac

Vozili smo se neko vrijeme kad se preko zvučnika začuo Perlin glas:

- Tko je umjesto pisma potpisanog od roditelja podvalio ovaj glupi, pubertetski štos s ljubavnim izljevima? Tko je pisac ovih rijetkih i neponovljivih redaka? Da čujem!

U autobusu je nastao žamor, ali se nitko nije odazvao pozivu. Dobrovoljaca za lovorike nije bilo.

- **Pročitajte nam pismo. Možda ćemo ga prepoznati po stilu - javila se Zeljka, uvjeren da ona i Neven ne mogu biti upleteni u tu aferu.**

Martička se nije mnogo dvoumila. Ona je naše ocjene roditeljima čitala na sav glas. Zašto ne bi obično pismo? Ona je čak i najintimnije obiteljske stvari iznosila na satovima razredne zajednice tražeći raspravu o tome. Sjećam se kakav je skandal izazvala od nečije pišancije u garderobi ne štedeći učenika ali ni roditelje, javno im dijeleći bukvicu. Moja je majka time bila toliko ojađena, iako nije o meni bila riječ, da više nijednom nije otišla na sastanak. Ja sam je u tome podržavao.

Perla ni ovaj put nije razmišljala o diskreciji. Čitala je s ironijom tekst s neke ceduljice:

“Draga moja i jedina,

Pokloni mi svoj nezaboravni osmijeh, usliši vatrene uzdahe srca moga! Bez tebe su mi noći puste, bez tvog pogleda moj je život čista tlapnja. Volim te, ljepotice moja, za tobom žudi srce i tijelo moje! Voli te bezgranično tvoj...”

Tu Martićka zasta. Ne reče ništa već se klonulo spusti na sjedalo. Nas je pismo zapalilo.

- Tko je pisac? Tko se potpisao? Recite nam! Hoćemo znati tko je lirski genijalac! - vikali smo svi u jedan glas. Od razrednice ni glasa. Neobično za nju! Za to vrijeme mi smo tražili počinitelja. Istraga u kojoj nije smjelo biti nepoznanica počela je svom žestinom.

- Mirta, ti sigurno znaš tko je to pisao! - vikali su jedni. - Reci, Mirta, koliko si cedulja pokupila i dala Martićki?

- Mislim 27 ili 28, a nas je 29. Nedostajala je jedna-dvije. Zbog toga sam provjeravala potpise i tražila tko nije predao papirić - zbušnjeno je odgovarala Mirta, sretna što je tražena.

- Neka se javi onaj tko nije predao papir! - derala se Dunja s prvih sjedala tako da ju je i Perla mogla čuti.

Vidio sam u jednom trenutku jednu ruku ili čak možda i dvije, koje su se našle u zraku negdje oko sredine autobusa. Nisam mogao vidjeti čije su, jer su nestale s obzora jednako tako brzo kako su se pojavile. Čuo sam poznati glas iz prednjeg dijela **autobusa** i naređenje da prestanemo s glupom istragom. To nas je sve iznenadilo; nije to bio njezin stil. Nešto se čudno događalo, nama nepoznato. Dado i Smuki, nadmećući se uporno, pokušavali su doći do zaključka, dobro uočivši da onaj tko nije predao cedulju ne može biti autor.

- Pazi, baš onaj tko je predao papir mogao bi biti sumnjiva osoba. Mogao je čak zabunom dati krivi u gužvi kakva je vladala na ulasku. Tko bi to mogao biti?

- Mene više zanima kome je namijenjen - pitao se Smuki.

- A mene najviše čudi zašto je Raska prekinula istragu. To nije nalik na nju. Jedino ako...

- ... to pismo nije bilo za nju - dovrši Smuki.

- Za nju? Ma koja bi budala njoj pisala i još joj slala Amorove poruke?

- Ja bih joj rado napisao... posmrtni govor. To nije pisao nitko od nas. Ne vjerujem. Možda se netko zezao? Ma ni to ne vjerujem! A da nije profač iz gimnastike? On je u svakom slučaju rijetka zvjerka kad se uputio s njom na put - pokušavao je Smuki doći do počinitelja.

I ma koliko se naslađivali mišlju da je pisac srce drapateljnih redaka možda nastavnik Zvonko - zbog nekadašnje karijere rukometnog golmana u školi poznat kao Stativa - u to smo malo vjerovali. Sasvim nevjerovatno smatrali smo da bi netko, pa čak i u šali, udvarao Veroniki Martić. Ipak, taj nas je razgovor golicao.

Poslije čitanja uzbudljivih ljubavnih redaka tajanstvenog Romea autobus je živnuo. Veselost je trebalo zahvaliti umrtnjeloj voditeljici putovanja koju se odjednom više nije ticalo gdje tko sjedi i s kime, i što tko radi. Ana je već okupila svoje društvo na odavno izabranom mjestu. Nije mnogo trebalo da na njezin znak svi koji tu spadaju budu u zadnjem dijelu autobusa.

- Tulum može početi! - derao se Dado namještajući kameru za snimanje.

- Daj umukni malo da se dogovorimo što ćemo - Ana će na svoj zapovjednički način.

- Čaga pod maskama!

- Izmišljanje priča!

- Memorije!

- Fantova!

- To je za djecu!

- Ajmo pjevati! Dado ima gitaru - predloži Smuki.

- Ali Dado ne zna svirati - izvali Neven.

- **Joj, kaj ti bubneš i ostaneš živ! Kak ne zna svirati? Zaš ju je on-
da nosil!** - pitala se naglas Zeljka.

- Onda, znaš ili ne znaš? - opet će oštro Ana, tražeći odgovor bez izmotavanja.

- Nije da baš ne znam. Nekoliko mi pjesama sasvim dobro ide. Mogu ih odsvirati bez greške. Pa ne budu me snimali za Euroviziju - pokušavao se izvući Dado.

- Pa, kaj znaš svirati, reci već jednom! - oglasila se koketno Maja, koja se zadnja priključila veseloj skupini.

- Znam *Bezi, Jankec, Po lojtrici gor, po lojtrici...*

Nije više morao nabrajati i mučiti se. U jedan glas dali su mu do znanja da to *neće proći*.

I da se spasi, iako je unaprijed znao da može završiti gore nego što je počelo, izlance:

- Dobro, ja sam amater, ali znam tko nije.

- Hajde, reci! Sto, čuvaš državnu tajnu? No... - nestrpljivo će Ana.

- Možda vam se neće svidjeti? - skrušeno će Dado svjestan da se uvalio u nepriliku veću od prijašnje.

- Ma ne zezaj, reci!

Svi su šutjeli iščekujući ime, a i Dado se još sekundu promišljao a onda kao munja izvalio, da se riješi brige:

- Mirta!

On je nakon toga odahnuo, a mi smo zanijemili. Zapravo smo čekali što će reći Ana.

- Ne treba nam gitara. Pjevat ćemo bez muzike. Nije nam prvi put - u kratkim rafalima izgovorila je ona.

Prihvatili smo bez pogovora takvu odluku i složno prateći njezin glas zapjevali. Uglavnom su to bile pjesme *Beatlesa*. Nije zvučalo loše. Pridružili su nam se i glasovi iz prednjeg dijela autobusa. Zajedničko pjevanje počelo je zapinjati kad smo otpjevali najpoznatije pjesme. Većina nije znala tekst melodija koje je Ana započinjala. Sve je manje glasova koji su je mogli pratiti i tako je u jednom trenutku njezin ostao usamljen. Gotovo poraz! Spas je stigao iz prednjeg dijela autobusa, s gitare koja je tako dobro zvučala da smo opet svi za-

mumljali. Gitarista nismo mogli vidjeti s naše pozicije, ali smo naslućivali: to može biti samo Mirta. Ana je neko vrijeme šutjela, a onda nam se odjednom, kao da se ništa nije dogodilo, pridružila u pjesmi. Ni sam više ne znam koliko je to naše mijaukanje potrajalo, ali je svakako bilo dugo. Kilometri su bili iza nas, ali i ispred nas. Iscrpljeni i priklješteni sitnim satima prepustili smo se snu.

Ujutro je promuklost bila opća pojava. Nije nas to smetalo, ispunjavalo nas je ponosom. Šofer je oko sedam sati stao na jednom rupama izrovanom parkiralištu. Dobili smo pola sata za doručak, protezanje nogu i, kako reče Smuki, *piš-pauzu*.

Odmor od pola sata trajao je zapravo toliko koliko je vozačima trebalo da doručkuju, ispiju po kavu i pozdrave se s gazdom, zadovoljnim zbog povećanog prometa. Mi smo za to vrijeme natakali kokakolu i čistili torbe sa sendvičima. Skrhani uzbuđenjem, neprospavanom noći, jutarnjim i dnevnim događanjima vukli smo se poput prebijenih pasa. Nisam mogao vjerovati da nam se ništa ne događa. Takav pad zanimanja za druženje nisam očekivao. Svježi zrak samo nas je nakratko razbudio. Povratak u topao i malo prozračen autobus ništa bitno nije promijenio. Opustih smo se u sjedištima, skloniji drijemežu nego razgovoru, društvenoj igri ili zezanciji. Nisam shvaćao da umor čini svoje i razočarano sam mjerio vrijeme što protječe uludo. Brinulo me sve više i ono mamino pitanje o pidžami.

Pokazalo se dobrim što me nije poslušala, jer naš hotel nije imao grijanja. Iako se danju moglo kupati i izležavati na suncu, lipanjske su noći bile izrazito kišovite i hladne. Osjetili smo to u prvom susretu sa starim zdanjem negdje na Lapadu, svježije oličenim i spremnim da ubere vrhnje od sezone. Nas, naravno, nisu smatrali gostima već **nužnim zlom, što su nam odmah dali do znanja. 5a smještajem, kao** obično u nas, velika muka.

Nismo navalili u hotel kao na autobus. Ostali smo mlitavo stajati tamo gdje su nas Perla i Zvonko ostavili. Oni su požurili na re-

cepciju i premda nismo kroz staklo mogli čuti o čemu je riječ, bilo je vidljivo da Raska doživljava jedan od stresnih trenutaka našeg maturnog putovanja. Očigledno se pjenila istjerujući pravdu. Kao neutralni promatrači zurili smo u gestikulirajuće društvo na recepciji. U jednom trenutku vidjeli smo Martićku kako zalazi iza pulta i skuplja ključeve soba uredno obješene o kuke na tabli s brojevima. Dok je službenik hotela ili recepcionar zbunjeno skakutao oko nje ne znajući što da radi, naš je Stativa odigrao ulogu značajnog posrednika. Ručkom je mahnuo vojsci znak za pokret. Mi smo se zajedno s prtljagom, vukući je bez snage po podu, začas okupili oko njega. U tu gomilu utrčala je zajapurena i zadihana od brzine pothvata naša Veronika i u nekoliko poteza podijelila ključeve. Sada se njezin manevar s nepromjenjivim parovima pokazao genijalnim. Poput uigranog tima pružali smo ruke poslušavši odreda njezinu naredbu:

- Brzo u sobe i da niste maknuli dok vam ne kažem!

Nama se dopala ta konspiracija, a i Martićkin je potez došao na cijenu. Počela nas je iznenađivati. Učinila je prvi put nešto izvan pravila, ne štedeći se.

Razletjeli smo se tražeći sobe, ne znajući što se zapravo dogodilo. Kasnije se prepričavalo da je netko zabunom rezervirao za nas premalo kreveta i da su nas htjeli, čuvajući hotel za *prave turiste*, smjestiti po depandansama oko hotela, na što Martićka nije pristala. Htjela nas je imati sve na okupu radi lakše kontrole. Umjesto da ona lomi noge obilazeći nas usred noći, sada su ruke nervozno lomili upravitelj i recepcionar, koji je slijegao ramenima i ponavljao:

- Što sam mogao učiniti, gospodine direktore? Što sam mogao učiniti? To je luda žena!

Potezom naše razrednice nastupilo je za nas i upravu hotela opsadno stanje. Zaključani u sobama bili smo naizgled sigurni, ali smo postupno uviđali bezizlaznost svoga položaja; moramo nešto i jesti, izaći iz hotela u grad, kupovati. Uostalom, zar razrednica nije i

nama i roditeljima - objašnjavajući svrhu višednevnog izleta - govorila o razgledavanju grada, posjetu muzejima, pedagoškim značajkama maturalca...

Neću ja s njima gubiti živce, govorila je, da bi danima hodali samo po dubrovačkim diskačima. To mogu i u Zagrebu. Hoću da nauče vlastitu povijest, da vide nešto od kulturnog blaga svoje domovine. Kako nas nije razumjela! Spominjala je pri tome i nastavni plan i program, čime je definitivno pokvarila naše, kao zimnicu njegovano, oduševljenje za zajedničko putovanje.

Dosadašnjim razvojem događaja eksplozija tog oduševljenja mogla je ispasti pravi ćorak. Nismo znali kako se ispetljati iz zamršene situacije, a to, čini se, nije znala ni ona. Pretjerala je, nema sumnje. Sjedila je razmišljajući u kutu hotelskog salona, a Zvonko kraj nje. Šutjeli su. Tko zna kako bi to dugo trajalo i kako bi sve završilo da nije radio kolektivni mozak VIII.a.

Tko može pomoći, tko ima tu moć izbrisati sve događaje kao da se nisu zbili, šutke prijeći preko svega? To može samo nečiji tata ili mama, samo netko tko zna direktora. Eureka! Tko je taj? Čiji su roditelji drmatore u hotelijerstvu? Nema takvih, razočarano smo zaključili. Toliko ljudi, a nijedan turistički radnik! Onda kad ga trebaš, nema ga.

- Moj tata zna direktora jednog zagrebačkog hotela, može li to pomoći? - u očajanju je izustila Željka.

Kao za slamku uhvatili smo se za njezine riječi. Gotovo smo je izgurali do telefona, zajedno s Nevenom, njezinim zaštitnikom. Zadnje riječi koje su ih ispratile na opasan pohod bile su: "Čuvajte se razrednice!" Tko zna kako bi ona reagirala ne znajući što smjeramo **i tako upropastila cijeli plan, a vremena za objašnjavanje nije bilo.**

Provukli su se neopazice ispred recepcije do kabine s telefonom. Nezgodna! Telefonski razgovor morao se naručiti na recepciji. Što sada? Možda im neće dati telefonirati, možda će prislušivati, možda

će im namjerno dati lošu vezu. Što sve nije strujalo našim mozgovima. Zeljka i Neven nisu bili poznati kao osobito snalažljive osobe, ali su naučili - krijući od roditelja svoju ljubav - razne male podvale. Zeljka je najradije upotrebljavala foru s knjigom za lektiru, a Neven zubobolju. Bio je to već dobro izvježban štos, koji je umjereno korišten palio u svakoj prilici. Kako onda ne bi kod čovjeka na recepciji; njemu je sve to bilo prvi put, skoro kao kazališna premijera.

Mumljajući i držeći se za obraz Neven je našvrljao Željkin telefonski broj, koji je znao napamet, i mašući rukama, okrećući po zraku imaginarni brojčanik pokazivao što mu treba. Smrknuto lice hotelskog radnika, spremno izustiti zabranu, nije ohrabrialo, na što je Neven napravio još jaču grimasu, a odnekud se na licu pojavila i otekline. Uniformirani je posegnuo za ceduljom s brojevima i odnio je u stražnju prostoriju. Neven i Zeljka, jedva zadržavajući smijeh, našli su spas u kabini. Sav taj ritual pratio je Smuki s jednog udaljenog skrivenog mjesta, i to pomoću Majina ogledala, od kojeg se na sreću nije odvajala, izvještavajući nas preko Dade kako teče operacija pod šifrom "Zub". Bili smo više nego zadovoljni Nevenom, proglašivši ga odmah genijalcem; bio je za nas pravo otkriće. Odjednom smo mu pronašli zadivljujuće kvalitete najvećih glumačkih imena današnjice, tvrdeći da ga još nijedno nije nadmašilo. Sve poskakujući od zadovoljstva, radovali smo se uspjehu. Posao, međutim, još nije bio završen. Naša je sudbina još bila neizvjesna. Razgovor se oduljio, što je moglo dati nadu da je Željkin tata nađen i da sluša što nam se zbilo i što bi trebalo poduzeti da priča dobije sretan kraj. Napokon su se pojavili iz starinske govornice, sve obučene u drvo, s prozorčićem u visini očiju odrasla čovjeka. Zadovoljni, smiješili su se zaboravivši na zubobolju i recepcionara. Smuki je to primijetio, ali je bio predaleko da ih upozori.

- Što, zub više ne boli? - zlobno je cijedio neprijatelj s recepcionarske barikade pokazujući zdrave zube.

- Ne, ne boli, zvali smo mog tatu, a znate on je zubar - najozbiljnije što je mogla odvali Zeljka. Nikada nećemo saznati je li tu glupost smislila ili izvalila slučajno, ali čovo s ulaza u hotel poslije takvog "logičnog" odgovora odustao je od postavljanja daljnjih provokativnih pitanja. Valjali smo se od smijeha, a Zeljka i Neven toga su dana doživjeli naše najveće divljenje. Tim više što je njezin tata uistinu znao jednog utjecajnog direktora, a ovaj se zubaru nije smio zamjeriti i tako smo mi dva sata poslije incidenta primljeni u Dubrovniku poput najuvaženijih gostiju. Direktor se ispričao razrednici, i ona nevoljko njemu kroz stisnute zube, dok su nas lako udobrovoljili duplom porcijom sladoleda, serviranog odmah.

Do ručka smo se raspakirali i istražili tko je u kojoj sobi. Raspored je bio loš, da gori nije mogao biti. Sve bi bilo manje-više u redu da jednokrevetna soba s Martićkom nije bila u sredini hodnika, baš između sobe u kojoj su bile Mirta i Ana s jedne strane i Dado i Smuki s druge. Sve su bile s pogledom na more, a povezivao ih je dugi balkon. Prije negoli je itko stigao odložiti četkicu za zube Smuki je otkrio da preko balkona, uz beznačajne prepreke i malo spretnosti, može došetati do bilo koje sobe na svojoj strani kata. Doduše nije mogao ući jer su svi prozori i balkonska vrata bili iznutra zaključani, ali saznanje da može nesmetano šetati ispred razredničine sobe pa i nekih cura, da ne govorimo o Ani, ispunjavalo ga je zadovoljstvom. Morao je svoje otkriće podijeliti s nekim. Prvi mu je pri ruci bio Dado, njegov cimer. A Dado nije mogao izdržati pa je rekao meni, a ja Hrvoju. Na žalost, naša je soba bila na suprotnoj strani hodnika, na onoj na kojoj je spavao i nastavnik Zvonko. Već smo žalili zlu sreću što nam se neće pružiti mogućnost da virimo kroz stakla, kad nas je Smuki umirio pokroviteljskim tonom:

- Dečki, ne sekirajte se, organizirat ćemo nešto. Jedino molim za konspiraciju.

Dogovor je pao da se detalji razrade poslije ručka, u vrijeme koje nam je Perla odredila za odmor prije izlaska u grad. Željela je još toga popodneva obraditi s nama neke *nastavne jedinice*. Pristali smo uz uvjet da nas poslije toga pusti na ples u diskoteku. Cjenikanje je nastupilo oko toga kad bismo morali biti u krevetu. Grohotan smijeh provalio je iz naših grla kad je rekla:

- U deset sati!

Poslije smijeha nastupilo je grupno uvjeravanje u besmislenost takve odluke budući da se diskači tek otvaraju u devet, a pravo zagrijavanje počinje poslije deset. Time smo stvar još više uprskali. Rasika je bila uporna.

- Ako je tako, onda takva vrsta zabave nije za vas - rekla je. - Vi ste djeca koja moraju biti rano u krevetu i uopće me se ne tiče što vas roditelji kad ste kod kuće puštaju do kasno - replicirala je na naš posljednji pokušaj. - Sada ste sa mnom, i ja odgovaram za vas i neću da se nešto dogodi kad mene nema!

Na tome bi rasprava završila da se nije javio glas dotad potpuno nezainteresiran:

- Dobro! Hoćete na ples? Može, ali idemo i mi!

Okrenuli smo se svi poput uvježbane scenske ekipe ili gledatelja na teniskom meču, u pravcu odakle je dolazio taj melem za naše uši. Stativino ozareno lice kao da nas je pitalo: zar niste zadovoljni? Nismo znali čime smo zaslužili njegovu zaštitu. Pomiješanih osjećaja pitali smo se je li to dobro rješenje ili ne, ali sada više nismo mogli nazad.

IV.

Kazna za kupanje

U Dubrovniku sam bio nekoliko puta još kao klinac dok je tu živjela moja tetka. Poznao sam ga sasvim dobro. Znao sam gdje su njegove najvažnije točke. Vidio sam mnogo puta Knežev dvor, Sponzu, Orlandov stup, Stradun, franjevačku ljekarnu u samostanu Male braće, zidine... Jednom su me vodili na Hamleta na Lovrjenac kad mi je bilo dovoljno godina da ne zaspim mami u krilu, ali doživljaj koji od tada nosim čini mi se neizbrisiv. Ni do danas me se nijedna druga predstava tog Shakespeareova djela nije dojmila kao ta. Uvijek sam u iščekivanju scene s duhom Hamletova oca i dojma koji je ostavila na mene.

Dugo nisam mogao odvratiti misli od te dubrovačke tvrđave smatrajući je utočištem zlih duhova i prolazeći Pilama radije sam, ako ne bih morao gledati u tom smjeru, pogled odvrtao od kule što se ruši nad morem. Koliko god me privlačio njezin srednjovjekovni izgled naslonjen na moje iskustvo iz romana, poput onog o vitezovima s dvora kralja Arthura, strah je bio jači. Nikad joj se nisam približio više nego što mi je trebalo da nesmetano idem s jednog kraja grada na drugi.

I sada sam mogao biti sasvim dobar vodič kroz Dubrovnik samo da me ne tjeraju blizu Lovrjenca. Udaljeniji Lapad i njegovu plažu poznao sam kao svoj džep. To nam se moje znanje osvetilo.

Razmiljeli smo se po sobama: dogovor je bio da se u pet svi nađemo pred hotelom. Cure su otvoreno, pomalo koketno, tražile više vremena za tuširanje i uređivanje, na što mi nismo pristali sasvim

tvrdi na njihove vapaje za vodom i sapunom. Iz drugih razloga podržala nas je razrednica smatrajući da nam neće ostati dovoljno vremena za razgledanje spomenika, večeru i diskač. Djevojke su ljute otišle u svoje sobe. Nama se to učinilo pogodnom prilikom da im se pridružimo s onu stranu prozora pokušavajući ukrasti poneku zabranjenu sliku. Nahrupili smo u Smukijevu sobu nas četvorica i još četvorica jer prilika očigledno nije mogla ostati tajnom. Među drugom četvoricom bio je i Davor, naša najveća konkurencija, momak koji je svojim ponašanjem i javnim izražavanjem osjećaja rušio sve što sam znao i što su mi rekli o pubertetu.

Dado nije gubio vrijeme. Prije je još izmolio Smukija da postupe po scenariju koji mu je Dado ukratko izložio. Ovaj je pristao to više što je dobio ulogu producenta. Nije zapravo znao što taj radi u filmu, ali svidjelo mu se, prema Dadinim riječima, biti glavnim. Radije bi bio redatelj, ali to je dopalo vlasnika kamere. Ovaj se odmah bacio na sklaпанje aparature za snimanje tražeći žrtvu koja će pomagati. Sunce je bilo dovoljno jako, uprla je svoje zrake u naše sobe gotovo iritirajući oči. Dado je zaključio da mu ne treba reflektor, ali se dvoumio oko mikrofona. Objesio je oko vrata pomoćni svjetlomjer i zaključio da je najpraktičnija videokamera. Tako je otpao mikrofon i zadatak za mene. Smuki, Davor i još jedan momak, ne sjećam se više tko, stajali su spremni, držeći se za kvaku balkonskih vrata. Pritisak na nju trebao je uslijediti kad Dado zaključí da je sve spremno za snimanje. Ostali su se mogli priključiti "snimanju" samo ako sve pođe u najboljem redu.

Došao je i najnapetiji trenutak: otvorili su vrata. Vani je bilo mirno rano lipanjsko popodne, bez znakova života oko hotela. Bili smo jedini gosti u to vrijeme. Ta mirnoća ohrabrila je Smukija da korakne **dalje. Najradije bi u tom trenutku pustio svom glasu na volju i, možda,** uzviknuo: "Sikice, gdje ste, sikice!" ali mu je oprez nalagao da šuti.

Znao je da će najteža prepreka biti Martićkina soba. Primicao se njezinom prozoru s Davorom i trećim članom ekipe za leđima u

apsolutnoj tišini u kojoj se nama činilo jedino preglasnim zujanje Dantine kamere. Sunjajući se pognuto, iako to nije imalo svrhe, Smuki je odahnuo primakavši se najosjetljivijem mjestu. Guste unutarnje zavjese na prozoru sobe bile su navučene. Nije ih mogla vidjeti: samo neoprezno muvanje moglo ih je otkriti. Onako tiho kako su došli do tle nastavili su dalje. Do sobe dviju najvećih suparnica bilo je još tri-četiri metra. Ja sam s balkonskih vrata pratio ekipu ne kršeći dogovor da ću s Hrvojem i ostalom dvojicom na prozor u drugoj rundi. Smuki i Davor bili su nadomak cilju istegnutih vratova prema staklima kad su se razočarana lica okrenuli prema Dadi pokazujući mu obojica, pravim profesionalnim znakom ukriž ukrštenih ruku, resko jednom režući zrak, da obustavi snimanje. Zavjesa na prozoru naših neslućenih glumica bila je jednako tako dobro navučena kao u Perle da ni naše oko, a ni oko kamere tu nije imalo što raditi. Osim možda da bude zatečeno.

Osupnuti neuspjehom dečki su se povukli brže nego dok kažeš keks. Zadržavajući cijelo vrijeme dah strovaljeni na krevetima jedan preko drugoga sada su otpuhivali poput zahuktale parnjače. Ja sam gledao na sat. Sve skupa - šuljanje do prozora i nagli povratak - trajao je jedva tri minute. Do polaska u grad ostalo je još skoro dva sata: previše za dosadu, premalo za akciju.

- Ajmo na plažu! - predložio sam. - Nije daleko.

Skočili su odmah. Dado i Smuki ko pravi žabari taj su poziv shvatili kao poziv na kupanje. Već su tražili kupaće gaćice izvrcući torbu naopake da bi uštedjeli vrijeme. Gaće su im se našle u uzdignutim rukama, a na podu je ostala ispreturana hrpa robe kad se oglasio Davor:

- A da pozovemo cure?

Kad je izustio prijedlog, mislio je prije svega na Anu. Do drugih mu ionako nije bilo stalo. A i mi ostali mislili smo samo na nju. Pa da ih pitamo?

Anu nije bilo teško nagovoriti iako joj je bilo važno da to veče dobro izgleda. Već se okupala i posvetila licu i frizuri. Mirta je bila u kadi. Razgovarajući kroz vrata kupaonice nečkala se zbog kose, ali kad sam joj predložio da se posluži mojom kapom za kupanje i kad je čula da je s nama Davor, pristala je. Ana je u međuvremenu poslala Davora po Maju i Željku, a mi smo još dovukli Nevena. Skupilo nas se više od deset.

Na plaži nije bilo mnogo ljudi, uglavnom stranci i njihova djeca. Prava sezona još nije bila počela. Nama se to dopalo: cijela velika pješčana plaža za nas! Zaletjeli smo se prema plićaku skidajući u trku gornje dijelove odjeće. Djevojke nisu tako silovito nahrupile u vodu. Nije im bilo nevažno kakav će dojam ostaviti, a Maja se obavezno radi sigurnosti u dobar izgled morala pogledati u svoje ogledalo, popravljajući pramenove kose onako kako joj se činilo da bi morale stajati i povlačeći elastični kostim tamo gdje je, po njezinom sudu, otkrivao više nego što **treba. Sviđalo nam se što oklijevaju. Tako** smo ih iz mora mogli pažljivije promatrati kako polako ostaju sa sve manje odjeće. Našu ustreptalost njihovim golišavim tijelima otkrivali smo prskajući ih pri ulasku u vodu. Davor je izašao pred Anu ne stideći se pred svima pružiti joj ruku, štiteći je svojim tijelom od neugodno hladnih kapljica vode.

- Gle našeg kavalira! - rugali smo mu se. - A ruka za Mirtu? - izluđivali smo ga dalje.

Nije se obazirao. I dalje je hodao ispred Ane raširenih ruku kako bi je obranio od napasti pokazujući joj svoja široka ramena, kojima se ponosio, i koja je dotjerivao dalje dižući utege svakodnevno. - Davore, pomoz Mirti! Vidiš da i nju špricaju - iznenada će Ana.

Poput robota Davor je poslušao, Koliko je takav ishod događaja zadovoljio Mirtu teško je reći, ali nije se bunila; nije povukla ruku, nije se odmakla. Neobičan raspored snaga. Primijetili smo da su Ana i Mirta poslije zajedničkog putovanja i stanovanja sklopile pri-

mirje, čak postale saveznice. Naše je iskustvo bilo preskromno da bismo zaključili kako nije prvi put da se veliko prijateljstvo rađa iz najvećeg rivalstva.

U more su bućnuli sve troje zajedno. Davor se odmah udaljio od Mirte ne dovodeći se u nepriliku da je mora dotaknuti makar i u igri. Voda je na prvi dodir bila hladna; poslije pak vrlo ugodna. Ciki, vriski, gnjurenju, pljuskanju o valove, ronjenju, plivanju, bacakanju, štipanju i škakljanju pod vodom nije bilo kraja. Vražji Smuki pokušavao je doći djevojkama iza leđa i odvezati im gornji dio kostima. Morali smo ga nečim zaposliti jer su prijetile odlaskom. Poslužili smo se iskušanom metodom: "posudili" smo loptu od prvog klinca i dobro se zabavili. Smuki je i dalje nasrtao na djevojke, ali su mu makar ručke bile zauzete i bezopasne.

Bio sam modar kad sam prvi put izašao iz vode pogledati koliko je sati. Sata nije bilo; sigurno sam ga negdje u brzini odbacio u pijesak. Zureći tobože u sunce zaključili smo da još imamo vremena da se nekoliko puta profuramo na toboganu, a onda ćemo tražiti moj sat, istuširati se i osušiti pa u hotel. Da nas je čula Perla, podijelila bi nam jedinice za prastaro gradivo orijentacije, uz obavezan komentar: "Oooo, perle moje!"

Otkaćeni od briga uživali smo maksimalno, ne osjećajući kako vrijeme odmiče. Nismo primijetili ni kad je Mirta, ljuta zbog Davorova izbjegavanja, izišla iz vode. Uputila se u svlačionicu, ali tamo nije stigla. Presreo ju je na pola puta ljutiti Zvonko Trabić. Nije mu bilo dovoljno što mu rukom pokazuje mjesto na kojem smo se ludirali, već ju je čvrsto uhvatio za nadlakticu i gurao naprijed bojeći se valjda da ne pobjegne. Spazili smo ga kad se primakao korak do vode. Nije ga bilo ugodno gledati.

- Van iz vode, sušite se i odmah u hotel! - derao se iz petnih žila. - **Znate** li koliko je **sati**? **Za** kaznu - poručila vam je razrednica - danas nema diskača! Kako ste se usudili otići bez dozvole? Želite da

oboje završimo u ludnici? Odsada ćemo vas zaključavati kad se ne znate ponašati. I to nije sve. Još ćemo mi o ovome razgovarati!

Trčeci pokunjeno prema svlačionicama skupljali smo usput ovlaš razbacanu odjeću drhtureći jer sunce je već bilo sasvim slabo. Obukli smo brže-bolje hlače na mokre kupaće gaće, samo da ne izazovemo novu provalu bijesa našeg pratitelja. Po glavi nam se motalo svašta: Stativina jaka pesnica, sve Martićkine prijetnje, uznemirujuće pismo s potpisom roditelja, neslavni povratak bez kraja.

Siguran sam da je Ana razmišljala kako da udobrovolji Stativu, ali i koje oružje da upotrijebi i za koji cilj: vlastiti ili kolektivni? Nije dobila priliku; nastavnik tjelesnog na povratku u hotel gazio je tako brzo da mu je gledala samo leđa. Kad smo stigli, sat je pokazivao šest sati i petnaest minuta. Tko bi to mislio: tri sata prošla su nam da nismo ni osjetili. Razrednice nije bilo. Ona je s ostatkom razreda otišla u razgledanje grada. Tako je susret s njom bio odgođen. Stativa nas je potjerao u sobe i za nama zaključao vrata.

Mrak se pomalo uvlačio u sobe, a glad u naše želuce. Iz ključalice nije dolazio nikakav zvuk, znak da na nas nisu zaboravili. Možda je preskakanje večere spadalo u kaznu? Sad se Hrvojeva predostrožnost pokazala poput dalekovidnosti. Odjednom sam mu oprostio svu onu gnjavažu uoči puta. Zahvaljivao sam i njegovu životnom iskustvu osmog djeteta u obitelji. Meni jedincu, kojeg je njegov komad uvijek čekao netaknut, nikada ne bi palo na pamet stvarati zalihe za teška vremena. Hrvoje ih je, kao što znate, imao i ovaj put.

Otvorili smo riblju konzervu, narezali sir i kobasice, načeli kreker, razrezali jednu rajčicu, zgnječenu ali sočnu, i pojeli po kuhano jaje, ostatak mojeg provijanta. Našla se tu i jabuka i nekakvi keksi. Sasvim solidno za prvu ruku. Preživali smo ležeći na **leđima i buljeći** u strop, zabrinuti što se i dalje ne čuje ključ u bravi. Nismo znali ni koliko je točno sati jer moj je sat ostao negdje u pijesku na plaži; u žurbi se nisam ni sjetio potražiti ga. Zaključili smo po mraku da je

AtfOC

kasno i da ćemo vjerojatno za kaznu ostati bez večere. Ali, slijedi li nas samo to? Sad kad smo se najeli, jedino nas je mučilo kakva će biti Martićkina presuda. Iščekivanje je bilo gore od nje same.

Nikakvih vanjskih šumova nije bilo. Puna želuca, prepušteni tišini, iscrpljeni putovanjem i neprospavanom noći, uzbuđenjima u operacijama “Zub” i “Prozor”, kupanjem u moru i gorkim saznanjem da otpada plesanje u disku, lakše nego smo mislili uronili smo u najtvrdi san. Više od toga bilo bi previše i za slona. To se izgleda dogodilo svima iza zaključanih vrata; od umora su pozaspali.

Sutradan nas je probudila Dunja: njoj su povjerali ključeve i ulogu tamničara. Kad smo se rasanili, ispričala je što se njima događalo. Nas je najviše zanimalo Raskino raspoloženje. Dunja nas je **uvjerala** da bi bilo najbolje da joj se ispričamo i zamolimo oprostaj:

- Moglo bi upaliti jer, zamislite, jučer vas je ona obilazila i pokušavala dovesti na večeru, ali svi ste bili krepani, obamrli da i niste čuli kad je ulazila u sobu. Uvjerivši se da tvrdo spavate opet vas je zaključala i poslije večere s nama i Zvonkom otišla u diskač. Nije plesala iako smo je nagovarali; ničim nagovještavajući da je ljuta, sasvim dobre volje, cijelo je večer čavrljala sa svojim pratiocem. Perla je, kažem vam, odjednom sasvim drugo stvorenje - zadovoljno je izvijestila Dunja.

Cijela ta priča bila je nestvarna. Nismo znali je li dobro povjerovati u nju. Dunja nije bila lažljivica, bar je nije bio takav glas, ali svejedno smo morali biti na oprezu. Na doručku je sve proteklo u miru. Iščekujući kaznu bili smo ko bubice: tihi, mekani, sočni, puni razumijevanja; na ranu bi nas stavio. Proširio se glas da će kazna pasti poslije klope. Rečeno nam je da se okupimo u predvorju. Uskoro ćemo saznati, mislili smo svaki za sebe, pakiramo li se kući ili ne.

V.

Ana slijedi Rasku

- Tko želi može do ručka na plažu, a tko hoće može s nama na obilazak zidina. Jučerašnjim plivačima neka kazna bude što su ostali prikraćeni za jedno veće u diskoklubu - govorila je neka druga gospođa profesor, neka druga Veronika Martić; razrednica iz snova!

Nismo vjerovali ušima. I znate što smo odlučili? Svi smo ko opijeni, začarani krenuli s njom i Stativom na obilazak zidina! Bilo nam je lijepo, kao što u Dubrovniku već može biti. Minčeta, Revelin, Sveti Ivan... Lovrjenac. Bio sam rasterećen straha od kazne i odjednom mi se Lovrjenac učinio sasvim drukčijim, ljepšim, svjetlijim. Došao sam s ostalima do ruba platoa, što ranije ne bih učinio ni u snu, i pogledom obuhvatio silnu utvrdu ne trepnuvši okom. Ništa nisam osjećao do dragosti. Čak sam, opijen njome, rukom blago pogladio Mirtu tješeći je u očiglednoj ljubavnoj mori.

Bilo ju je tužno gledati, za razliku od razrednice koja se topila od miline. Primijetili smo mi tu promjenu, bila je tako drastična da je samo slijepac ne bi uočio. Nije nam ništa promaklo oku, pa ni oprezne male pažnje pri silasku stubama ili uskim prolazima, sve češća zaostajanja dvoje odraslih. Vrz mali smo se po zidinama ali i vrebali svaki pokret. Došlo je vrijeme da se netko sjeti već zaboravljenog ljubavnog pisma. Sada nam se sve uklapalo u ranije načetu priču, a likovali su Smuki i Dado hvaleći se kako su davno prije svih bili blizu rješenja zagonetke. Svejedno, koliko god priča bila matematički točna, za vjeru u nju nedostajalo nam je dokaza.

- Treba naći pismo! - zaključila je Ana.

Bilo je lako reći, ali teško izvesti. Pogotovo što su nam misli bile razapete između drugih jednako važnih sadržaja i planova: diskač, prvi samostalan izlazak, nekome čak i prvi ples, možda i poljubac, a nekolicini nas još i stalna napetost zbog poteškoća u snimanju filma.

U tom naprezanju da dokučimo vrhunac svih naših malih zavjera, dobili smo neočekivano dva slobodna sata za vrzljanje po Stradunu, za kupovinu ili neku drugu zanimaciju. Sto sad? Slobodni, a bez prave ideje. Dado bi najradije na kolače u slastičarnicu kod spomenika svetom Vlaha, Mirta će tamo kamo i Davor, a Davor kamo i Ana. Maji je bilo gotovo svejedno, glavno da može svijetu i okolici pokazati svoju ljepotu. Željka i Neven držeći se za ruke odlučili su sami odšetati do luke, a poslije, ako padne kakva dobra ideja - pridružili bi nam se, Smuki je na trenutak nestao slijedeći oveće društvo Amerikanki. Tvrdio je da su spazivši ga našle smisao života.

Ana je šutjela razmišljajući. Njoj Zvonko ni dalje nije izlazio iz glave, a najnoviji razvoj događaja nije joj nimalo išao u prilog. Nije prihvaćala ni naš pomirljiv stav prema Martički.

- Idemo za njima! - naredila je.

Uto se vratio i Smuki držeći se za obraz. Sigurno mu je neka "zaljubljena" strankinja opalila šamarčinu kad se pokušao očešati o nju i pokazati joj svoje naglo probuđene osjećaje. Ništa nije priznao; modricu s lica opravdavao je naletom na otvoreni kapak prozora u prizemlju uske dubrovačke ulice. Da odvrati pažnju od sebe, odmah je odlučio podržati Anin prijedlog o špijuniranju Zvonka i Veronike. Mi ostali pokorili smo se šefičinim željama i zbog toga što ništa pametnije nije bilo u izgledu. Nismo točno znali ni u kojem su smjeru krenuli. A ništa lakše nego izgubiti se u poprečnim ulicama oko Straduna. Rasporedili smo se po dvoje-troje u nekoliko pravaca s tim da se ponovo nađemo na istome mjestu za pola sata.

Pola sata - to je cijela vječnost! Hrvoje me nagovorio da usput odemo u samoposluživanje i obnovimo rezerve hrane. *Nikad se ne zna*, odguslao je svoju uzrečicu. Ovaj put, začudo, smatrao sam je prikladnom. Dado je već šmugnuo u pravcu slastičarnice iako je bilo rečeno da sa Smukijem krene na drugu stranu. Jedino je izgleda Ana stvar shvaćala ozbiljno. Ona, novopečena prijateljica Mirta i nerazdvojni Davor dali su se u temeljito češljanje uličica, trgovina i kafeterija, malih tihih oaza u žbunju oleandara, zgodnih za skrivanje od neželjenih pogleda.

Za pola sata potraga nije dala rezultata. Na dogovoreno mjesto Dado je stigao puna želuca i s novom zalihom filmova, Hrvoje i ja s vrećicom namirnica po našem izboru, Maja i Iva s drangulijama iz parfumerije - odmah ih isprobavajući na licu mjesta - a Ana i njezino društvo s mršavim rezultatom pretraživanja. Sada su, naime, bili sasvim sigurni da se ono dvoje negdje zavuklo ne bi li na trenutak bili sami. Uzrurani i znojni od trke ponavljali su:

- U ovom dijelu ih nema! Gdje su nestali?

Za njima smo, tobože uživljavajući se, ponavljali: - Nema ih nigdje. Tko zna kamo su se izgubili? Propali u zemlju!

Odnekud su se zagrljeni pojavili Zeljka i Neven, sasvim zaboravljajući na oprez.

- Ne bojite se Raske? - pitali smo ih.

- Zašto, kad je upravo sada sa Stativom na putu brodom prema Lokrumu - slavodobitno će Zeljka.

Ana je pozelenjela. Više nije bilo načina da ih špijunira, ali ni da ignorira činjenicu da Perli Zvonko nije mrzak. Iako za nešto više od toga nije bilo dokaza, njoj je i ovo bilo dovoljno da je baci u očaj. Ne poznajući takav snažan osjećaj nije se znala savladati i pretvarati da joj je svejedno. Pokunjena, sjedila je nepomično na stubama crkve svetoga Vlaka, među bučnim i veselim turistima, sve dok nisu stigli ono dvoje.

Razdragana, rumena, zadovoljna, razrednica nas je upitala kako smo proveli slobodno vrijeme. Muljali smo nešto neodređeno, i da nije bila raspoložena, da nije bila uzbuđena, već hladna i bezosjećajna kao obično, naslutila bi da nešto nije u redu; proradio bi onaj njezin detektivski nos. Ovako je samo ovlaš slušala naše polovične, nedorečene i nelogične odgovore i nastavila nas iznenađivati. - Hajdemo sad u hotel, a navečer ćemo na ples. I da mi se svi lijepo uredite, da druge cure i dečki popadaju od zavisti, da se jedni u druge zaljubite!

Nismo mogli doći k sebi. Nikada nije s nama tako ljudski razgovarala. A tim riječima kao da je ubola Anu, koja je i dalje šutjela. Nije mnogo govorila ni za ručkom, odsutno nabadajući vilicom po tanjuru, a nije nam se htjela pridružiti ni u popodnevnom brčkanju u moru. Rekla je da ima posla i brzo odjurila u sobu.

Mirta reče da se odmah zaključala u kupaonicu i da je nije pustila unutra ni da se počeshlja.

- **Zašto je takva? - nagađali smo razočarani što je nema.**

- Zaljubila se, ohladit će se, proći će to nju. Vjerojatno sada cmizdri u kupaonici pa ne želi da joj vidimo natečene oči - uvjeravao nas je moj iskusni cimer.

Ovaj put ritajući se u moru nismo zaboravili na vrijeme. Nismo željeli propustiti još jedno veče. Ionako su nam se rugali što smo dan prije prespavali ples. Još uvijek smo smatrali da nam se ništa osobito ne događa. Nismo odustali od snimanja filma, ali sada to nije imalo smisla kad se Ana zaključala u kupaonicu. Do tamo naši pogledi, ma kako užareni bili, ne mogu prodrijeti. Za večerom je primijećeno da Ane nema. Zabrinuli smo se. Umirila nas je Mirta izjavom da njezina cimerica nije gladna.

- **To ti je to! Tipična manifestacija zaljubljenosti - gubljenje apetita.** Znam ja to po svojim sestrama - izustio je Hrvoje znalački.

Poslije večere nije nam preostalo ništa drugo nego da se posvetimo uređivanju. Hrvoje i ja obukli smo svaki svoje najbolje hlače,

nove majice, kupljene prije puta, čiste čarape i tenisice koje više nisu bile toliko čiste kao kad smo krenuli. Počešljali smo se i spremni za izlazak izišli iz sobe. U predvorju nije bilo nikoga. Do dogovorenog vremena za polazak ostalo je više od pola sata. Sjeli smo nervozno tapkajući nogama. Prošlo je dugih pet minuta.

- Hajdemo do Smukija i Dade da vidimo što rade, jesu li pri kraju s izborom krpica - predložio sam.

Zakucali smo na njihova vrata, ali nitko se nije javljao. Pokušali smo još jednom pa tek onda uhvatili za kvaku. Vrata su bila otključana. Tek kad smo ušli u sobu, začuli smo glasove što dolaze iz kupaonice. Obojica su vrlo ozbiljno shvatila Perlinu želju. Dado se još koprcalo pod tušem, a Smuki je već blistao u punom sjaju! Doslovce. I mirisao, i to tako jako da smo morali na trenutak iz kupaonice da nam ne pozli. Namirisao se svim i svačim: od dezodoransa do kolonjske vode. Kosu je nalaštio gelom, a čuperak na zatiljku i jedan koji je ovlaš padao preko čela crvenom bojom. Obukao je traperice kroz koje su mu na nekoliko mjesta provirivale gole noge, preko toga nešto poput tatina sakoa, a oko vrata mu je visio crni rezanac, onakav kakve nose kauboji. Prsa su bila gola.

Čekali smo sjedeći na njihovim krevetima, zbunjeni što smo tako olako shvatili Raskine riječi o ulickavanju. Smuki se pojavio na vratima kupaonice u svom perju očekujući naš komentar, naravno pozitivan. Pritom je rukom gladio kosu, ne dopuštajući da dlake promijene smjer.

- Što kažete? Marlon Brando, James Dean ili Mel Gibson? Nisam još sasvim načisto. Neodoljiv sam, zar ne? Koliko ženskinja pada večeras? Tajno oružje samo što nije upotrijebljeno - ukočena držanja, okrećući samo glavu lijevo-desno, pravio se važan pred nama.

Mi smo zinuli od iznenađenja. Tek nakon nekog vremena obratio je pažnju na naš izgled. Pogled mu se smračio.

- Dečki, razočarali ste me! Iz kojeg ste vi vremena? Kaj su vas to dadilje obukle? Pa dvadeseto je stoljeće! Marš u kupaonicu, obojica! Stavite gela na te vaše smiješne *baby* frizure.

Kad je Dado zagrnut ručnikom protrčao ispred nas, Smuki nas je doslovno ugurao u kupaonicu pred ogledalo, zgrabio naše ruke i tutnuo u njih ogromnu kutiju učvršćivača kakav sam vidio da koristi moja mama, i pokazivao što da učinimo s njim. Zgrabio sam podosta i prešao jednim potezom po kosi. Uistinu sve vlasi koje su išle tamo kamo ne treba ukrotio sam otrpve. Ponudio nam je crveni sprej za kosu, ali to smo energično odbili.

- Hoćete li plavi, zeleni? - inzistirao je Smuki misleći valjda kako nam se crveni ne sviđa.

Jedva smo ga odgovorili od intervencije na našoj kosi, hrvući se s njim, kad je sprej što ga je držao visoko u desnoj ruci pustio plavičasti ton po bijelim pločicama kupaonice ostavljajući trag sličan morskome valu. Mi smo se preplašili, a Smuki oduševio. Dalo mu je to ideju da s ostalim bojama dovrši sliku kakvih u gradu ima napretek. Nije se zadovoljio jednim zidom. U trenutku kad je s jednog kraja zida prelazio preko vrata, na njima se u bijeloj košulji i leptir kravati pojavio Dado. Stajao je kao ukopan, otvorenih usta iz kojih nije izlazio nikakav glas, s plavim repom preko sredine prsa, a Smukiju poludjelom od stvaranja ičini se da to nije bilo dosta. Vratio se rukom, koja je već prošla vrata, ne puštajući prst s okidača na spreju. Sada su dvije plave linije ukrašavale Dadinu uštirkanu bijelu košulju. Nije mu ni to bilo dosta pa je s pakiranjem druge boje iz druge ruke prošao okomito od mašnice do struka.

Trajalo bi to unedogled da mu nismo oduzeli alat. Dado je dalje stajao ukočeno a Smuki mu se cereći podrugivao:

- Dado, lijep si ko slika, takoreći ko freska! Daj kameru da te slikam.

To je izgleda spasilo stvar. Dado se nasmijao, odjurio u sobu i pružio meni, pomoćniku, stvar za snimanje. Nije bilo mnogo vreme-

na za ponavljanje, ali dozvolio je da mu Smuki još jednom-dvaput prijeđe bojom preko sada već sasvim šarene košulje i u mikrofon progovori ključnu rečenicu: "Dado, izgledaš kao freska!"

Od tada je Dado postao - Freska. Košulju nije presvukao, jer rezervnu nije imao, a nije ni bilo vremena tražiti kod nekog drugog; a da bi napravio ravnotežu, umjesto šarene kravate koju je dotad nosio stavio je jednoboju. - Stilist! - prokomentirao je Smuki njegov osjećaj za modne detalje.

Napokon smo se takvi kakvi jesmo pridružili ostalima, već nerovnim što nas nema. Šareno društvo, među kojima je bilo takvih poput Smukija i Dade, s manje ili više originalnim kreacijama, ili obučeni najklasičnije kao Hrvoje i ja, s nestrpljenjem je čekalo najsporije. Odahnuli smo uviđajući da nismo zadnji i da nismo jedini koje se čeka. Još nam je bilo lakše što Smukijev način odijevanja nije globalno prihvaćen i što smo se normalno obučeni mogli osjećati normalno. Nitko nikoga ničim nije šokirao. Ja sam samo povremeno gladio svoju kosu nekim naročitim pokretom ruke osjećajući da je to na glavi sve više nalik na četku za ribanje poda nego na moju kosu. Osjećao sam se nelagodno, ali ne zadugo; budući da nitko nije obraćao pažnju na moju novu frizuru, i ja sam na nju zaboravio. Ispričali smo društvu dogodovštine od maloprije, ne misleći kakvo će iznenađenje Smukijeva mazarija izazvati kod sobarice. Uostalom do toga je bilo daleko; pred nama su bile još tolike druge važnije stvari. Dado je za svagda ostao Freska, pričom smo mu zapečatili nadimak.

Sada se i nama oduljilo stajanje u predvorju. Zašto ne idemo kad smo svi tu? Koga još čekamo? Zar mi nismo bili zadnji?

- Nema još Ane. Već su poslali Mirtu i Davora po nju.

Nas tridesetak čekalo je nju samu, ne računajući one koji su otišli da je dovedu. Odužilo se to, postali smo nestrpljivi, kritični prema onom tko kasni; bez obzira na to što se radilo o našoj slaboj točki. Mumljali smo negodujući, pogotovo tabor koji joj nije bio sklon.

Razrednica je upravo govorila nešto Zvonku kad se na vrhu stuba pojavila Ana s pratnjom. Zanimjeli smo. Djevojka koja je dosad uvijek nosila traperice, tenisice i uobičajenu sportsku odjeću, bila je obučena u crnu usku minicu s dekolteom, napadno otkrivajući ramena i leđa. Najveći šok zapravo je bila njezina kosa koja se od prirodno plave pretvorila u izazovno riđu. Šminka je bila prenaplašena, ali sve to zajedno nije ostavljalo loš dojam. Potpuna preobrazba izazvala je šok. Ne znam je li uzdahnuo i Stativa, ali sve su oči pa i njegove nekoliko sekundi bile prikovane za Anu.

Pratili smo netremice, otvorenih usta silazak njezinog vampizdanja u cipelama s potpeticama. Sigurno joj nije bilo lako s tridesetak pari očiju na sebi - iako se to u njezinom držanju nije vidjelo - kad je Perla prekinula pometnju:

- Idemo li već jednom!

VI.

Dvoboj *fiće* i *mercedesa*

Diskač na Babinu kuku bio je po riječima jučerašnjih posjetitelja genijalan, s dobrim disk-džokejom i glazbom sa svjetskih top-lista; željeli su i večeras tamo. Ako je tako, nije bilo razloga tražiti drugo mjesto. Svi smo bili za provjeren izbor samo da se ne gubi dragocjeno vrijeme. Bilo je već blizu deset sati.

A tamo - naroda ko pljeve. Mnogi su bili brži od nas. Znak da je tako dalo nam je prepuno parkiralište i nagurani automobili do pred sam ulaz u disko ne ostavljajući pješacima ni minimum prostora. Provlačili smo se lijevo-desno uz bokove neuredno ostavljenih kolica stalno mijenjajući smjer. Ne mareći za stanje stvari jedan je motorizirani ljubitelj plesa upravo tada uporno pokušavao naći sebi i svom dobro držećem *mercedesu* starijeg tipa mjesto korak do ulaza. Ne bismo ga vjerojatno ni primijetili da se nije pokušavao, praveći buku, vrteći volan i kotače na sve moguće načine, ugurati u prostor koji je očito bio premali za takvu grdosiju. Pri manevriranju opalio je jednog *fiću* i dobro ga prodrmao - toliko da zvuk udarca dopre do naših ušiju. Vozač ničim nije dao do znanja da ga zanima šteta na nesretnom mališi. Vraški mu se žurilo da što prije nestane. Odjednom je tražio mjesto za parkiranje što dalje od ulaza, što dalje od *fiće*. Sve to skupa nije nas zanimalo, viđali smo po Zagrebu i gore stvari, ali Smuki nije mogao odoljeti da u prolazu ne prokomentira glasno, tako da ga je ovaj čuo:

- Bijeg s mjesta nesreće. Kažnjivo po članu 356. Krivičnog zakona. Najmanje deset godina zatvora.

Glasnogovornik je blefirao, kao i uvijek, ali vlasnik makine s dubrovačkom registracijom, nečiste savjesti i vjerojatno tankih živaca, takav fini humor nije razumio. Prikočio je svog vranca i okrenuo se prema nama, tako da smo sada sasvim dobro vidjeh njegovo lice, i drsko, zapovjednički s visine priprijetio:

- Mali, gledaj svoja posla!

Našeg je kolegu pogodio takav ton, tim više što je za promjenu u ovom sporu bio borac za pravdu. Jedva smo ga odvratili od sređivanja računa i trošenja dragocjenog vremena predviđenog za suptilniju zabavu.

Bijesan što mu nismo dali srediti tog naduvenka, odmah je zasjeo za **okrugli šank**. Kao pravi znalac noćnog života i sličnih mjesta naručio je kokakolu s rumom, pretvarajući se da mu nije prvi put. Za šankom su uglavnom bih, uz nekoliko izuzetaka, dečki poput njega, samo iz drugih grupa. Bilo ih je odasvud, na maturalcu kao i mi.

Mi ostali razmjestili smo se po dvorani onako kako su nam slobodna mjesta dopuštala: netko u kut, netko u sredinu, a neki i nisu tražili stalno mjesto za sjedenje. Više su voljeli slobodno, i bez obaveze prema društvu za stolom, kružiti unaokolo zadržavajući se na jednome mjestu onoliko koliko pažnje zaslužuje.

Ana se držala Raske i Zvonka pridruživši im se bez pardona s Mirtom i Davorom za stolom. Nije ni pitala može li. Muzika je bila glasna i nije se moglo razgovarati; moralo se šutjeti ili šaputati u uho. Stanje neugodno za sve. Podij za ples bio je prazan, nitko da probije led. Hrvoje i ja, Freska i još nekoliko momaka izabrali smo mjesto blizu vrata jer smo bih sigurni da ćemo se radije posvetiti igri na automatima nego traženju partnerica za ples. Otuda smo lakše mogli šmugnuti do sobe s bilijarom, ako na plesnom planu stvari krenu u dosadu. I jučer su naši dečki tu tratili vrijeme, neodlučni približiti se nekoj curi i zamoliti za ples. Braneći ponos jačeg spola izlaz su našli u kolektivnom epitetu za slabiji:

- Nema tu zgodne mačke!

Naručili smo piće i promatrali okolinu lagano tapkajući nogama u ritmu glazbe. Nije dugo potrajalo kad je kao furija k nama dojurio Smuki vukući me za rukav.

- Hajde, stari, pomagaj! Zgrabio sam jedan od onih mojih američkih komada, ali zapinjem s engleskim. Vidiš, sad mi se osvećuje moje neznanje. Ti si dobar u tome. Ima još jedna cura s ovom, sigurno će ti se dopasti!

Kad Smuki navali, nije se lako obraniti. Doslovce me vukao prema šanku da mu valjda ne bi pobjegao, istovremeno strepeći za sjedalo koje je ostavio prazno kraj strankinje. Tako je i bilo. Dok smo se nas dvojica objašnjavali, netko je bio brži. Gledali smo u nečija široka leđa ne znajući da li da odmah tabamo ili da ostavljajući dobar dojam na Amerikanku tipa pokušamo na miroljubiv način uvjeriti kako je sjedalo na kojem sjedi do maloprije bilo Smukijevo. Budući da je i ženska do maloprije bila Smukijeva - prema njegovim tvrdnjama! - riječ je dakle o dvostrukoj uzurpaciji privatnog posjeda. Moj je pajdaš nestrpljivo poskakivao lijevo-desno dok se ubacivač nije sjetio okrenuti. Bio je to, nema sumnje, vlasnik *mercedesa*, sigurno neki gospodar Vlaho oli Maro, u godinama koje je trebalo respektirati, tjelesne konstrukcije kojoj bi se eventualno Zvonko uspješno suprotstavio. Otežući po dubrovački samo je prozborio kratko:

- Gubi se, mali! Hajde doma mami pod sisu!

Smuki je promijenio boju lica, skupio preveliki sako, škrgutnuo zubima, popravio žniranac-kravatu i okrenuo se na peti uvrijeđen i još ljući nego ranije. Nije progovorio ni riječ. Tek kad se udaljio s mjesta incidenta, iz njega je provalio bijes:

- Neće to tako proći, neće to tako završiti! To je moja cura, ja sam bio prvi! Sklerotičar, starkelja, mamlaz jedan, misli da me se riješio! Štetočina, kriminalac, nasilnik! Ne zna on s kim ima posla. Mami pod sisu, je li? Bebica!

Sjeli smo svi za stol da razmislimo. Zaključili smo jednoglasno da plećati zaslužuje kaznu. Samo kakvu? To još treba smisliti. Da mu metnemo krepanog miša u džep? Da mu spravimo sprej u lice dok blebeće s curom? Da mu na sjedalo stavimo pribadaču? Da mu izmaknemo stolicu ispod stražnjice? Da mu izbušimo gume? Promijenimo boju auta? Palo je još mnoštvo sličnih prijedloga, ali nijedan nije bio **dovoljno dobar, nijedan se nije približio savršenstvu; svi su bili otrcano školski, djetinjasti.** - Krck, fićo, ogrebotina! Treba pronaći oštećenu stranku i pokazati joj krivca. To će biti dovoljna kazna. Morat će platiti popravak - zaključili smo trljajući ruke od zadovoljstva što će osveta biti primjerena.

- A da mi tu štetu još malo izfriziramo, uljepšamo s našega gledišta, nek dokaže da i to nije njegovo djelo! - odjednom će raspoloženi Smuki.

- Daj, malo tiše! Ne moraju svi čuti što se sprema - dobacili smo mu zadovoljni idejom.

Fićo je bio u jadnom stanju. Ne zato što ga je sredio *mercedes*; to najmanje. Raspadao se od starosti i nemara. Hrđa mu se uvukla posvuda, u dušu. Bilo je dovoljno malo se jače nasloniti na bilo kojem mjestu pa da u njemu ostanu udubine poput vulkanskih kratera. Prestrašili smo se u prvi tren tako lakog zadatka i štete veće nego što vlasnik zaslužuje, ah smo svoj strah stalno pothranjivali rečenicom:

- Platit će gospar! Platit će beštija jedna! Zaslužio je!

Vješto smo dovršavali ono što je *mercedes* naćeo, nastojeći njegove tragove ostaviti što vidljivijima. Poslije naše nesebične pomoći najmanje pola karoserije dolazilo je u obzir za popravak.

Dok smo se mi svojski trudili oko automobilskeg invalida, Neven i Zeljka, zagrljeni i tobože nezainteresirani, hodajući polako i tiho po skrovitim mjestima - što im nije padalo teško - tražili su krivca, crnu mrcinu dubrovačke registracije. Nije ga bilo teško prepoznati, nego do njega dopješačiti. Frajeru izgleda ipak nije bilo svejedno

hoće li ga netko cinkariti pa je podalje parkirao *corpus delicti*. Zavukao se što je dublje mogao pod neki gusti grm, ali to nije pomoglo. Ogromna limuzina više nego polovicom otkrivala je svoj identitet. Ražanj je bio pripremljen. Registarski broj automobila počinitelja bio je u Smukijevu džepu, *fičo* doraden i spreman odigrati važnu ulogu u našoj osveti; nepoznanica je još jedino bio vlasnik, sretnik koji te večeri ni kriv ni dužan izvlači glavni zgoditak na najčudnijoj tomboli automobilskog osiguranja. To ćemo lako, mislili smo. Podijelit ćemo se u dežurstva po pola sata pa kad naiđe, bit će dovoljno dati mu papir s registarskim brojem i pokazati mu fičouobojicu.

Kako lako nije uvijek i najlakše, uvjerali smo se na vlastitim leđima. Ostavili smo Nevena i Zeljku da dežuraju prvih pola sata, da bi kasnije mogli u miru plesati. Na podiju su počele frcati prve iskre među plesačima, a kasnije smo čuli i između Ane i Zvonka. Nama su sva ta događanja promakla; bavili smo se drugim, u tom trenutku za nas prečim stvarima.

Smuki je sređujući račune s Gosparom potpuno zaboravio na Amerikanke, i uopće na ljepši spol. A on, čini se, nije patio zbog toga. U disku se sve odvijalo u najboljem redu bez Smukija i još neko-licine nas. Plesači su se zagrijali, više se nije znalo tko je s kim, tko kojoj grupi pripada. Sve se stopilo u gibajuću masu, koja prožima i proždire svakog tko joj se pridruži. Čaganje je stizalo na vrhunac. Tijela su se izvijala pod rafalima svjetlosnih efekata onoliko koliko je u njima bilo snage i vještine, temperamenta, muzikalnosti. Stolice su opustjele, sve je bilo u pokretu. U tom uzavrelom grotlu muzike, boja, buke, dima i mirisa najrazličitijeg porijekla bili su Ana, Mirta, Maja, Iva, Dunja, Davor i mnogi drugi naši, a bome i Raska i Stativa, jer ih za stolom nije bilo.

U znojavom metežu, u kojem svatko brine o svom užitku, odvijala **S6 neopazice** od drugih naša drama. Protjecali su polusati, a naša jedina nepoznanica nikako da se riješi. Već smo dobili znak da se

fići netko približava i da je rješenje na pomolu, a ono ništa; lažna uzbuna. Jedan je čager, očito pun tekućine, našao za potrebno da mjehur isprazni na *fićinu* blatobranu.

Vrijeme se opasno primicalo ponoći. Sto ako gospodar Maro ode prije nego nađemo onog drugog? Time stvar ne bi propala, ali izostalo bi zadovoljstvo gledanja u lice žrtve iskrivljeno od iznenađenja. Otkucao je i jedan sat poslije ponoći. Parkiralište se počelo prazniti, ali vlasnik "klase nazionale" nije bio među onima koji su odlazili. Sva sreća, ni plećati se nije dao doma. Držao je na uzdi obje Amerikanke znojeći se od bjesomučnog *rock and rolla*. Sad nas je počela mučiti pomisao da bi se Martićka mogla dosjetiti da u ovo doba noći više nemamo što tražiti izvan **kreveta**. To bi bilo **najtragičnije**. Međutim, čini se da je i ona zaboravila na satnicu.

U dva poslije ponoći društvo se prorijedilo, ali najuporniji su se i dalje klatili u ritmu. Takvi nikada ne izlaze sami od sebe dok ih ne potjeraš. I naš je **druškan bio takve sorte**. **Neće on kući prije fajrunta**. Lako za njega, ali nama je gorjelo pod nogama. Jednim okom držali smo dio dvorane gdje su se među našima njihali i Perla i Zvonko, a drugim ulaz odakle bi dolazio kurir s najnovijim izvještajem od dežurnog na parkiralištu. Umorili smo se već od odgovora *Ništa, Nema ga* i pitanja *Kad će više?*, pa i Hrvojeva vječnog *Nikad se ne zna*, kadli se preko razglasa oglasio disk-džokej:

- Poklanjamo vam još ovaj ples. Vidimo se opet sutra!

U dvorani je nastalo negodovanje, ali to nije mnogo pomagalo. Radno vrijeme je isteklo i kad se ploča odvertjela do kraja, osoblje je svakom svojom gestom davalo do znanja da tu više nemamo što raditi. Društvanca su ispijala posljednje gutljaje iz čaša, prikupljala **izmiješanu odjeću i u skupinama** napuštala dvoranu za ples. Vidjeli smo Gospara kako plaća zadnje piće za šankom i pridržava kaputiće svojim partnericama te kreće prema izlazu iz sve mračnije i tiše dvorane. Naše je društvo, umorno od plesa, već bilo na parkiralištu če-

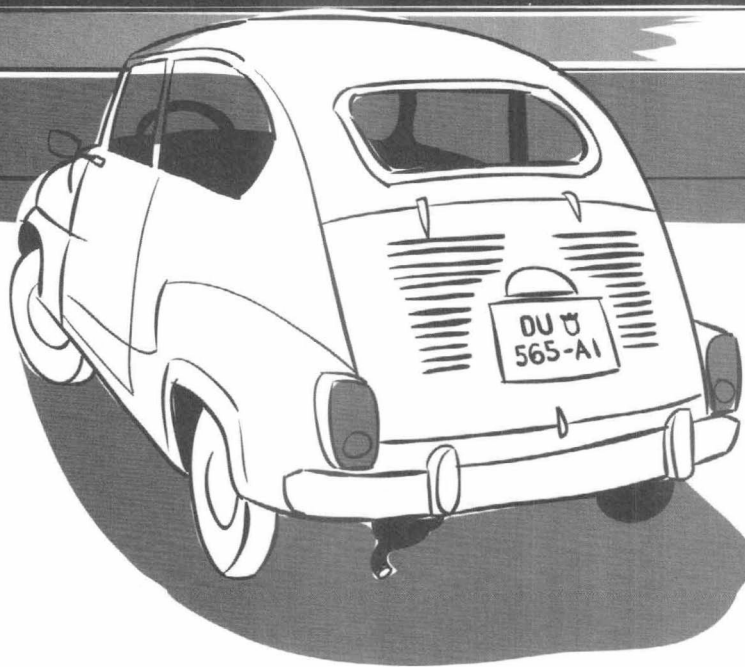
kajući da se svi skupimo i krenemo u hotel. Samo smo Freska i ja pratili što radi naš uobraženko.

Ficina gospodara niotkud. Propao u zemlju. Pomislih, vlasnik možda i ne postoji. Dvorana je već bila odbojno prazna i polumračna - ni blizu maloprijašnjeg sjaja - a mi razočarani zbog uludo potrošenog vremena, kad se pred nama ugasi zadnje svjetlo, nešto jače od žiška, i iz skućenog sobička disk-džokeja izađe mladić nešto stariji od nas i u nekoliko preskoka prijeđe dvoranu i stepenice do izlaza te se uputi prema mjestu gdje su stajali Hrvoje i Smuki. Više nismo vrebali žrtvu, već smo se trkom pridružili našima pred ulazom u disko. Čini mi se da je mladić zviždao jednu od popularnih melodija, možda čak i onu *Don't worry, be happy*, sve dok nije stigao na korak do svog prijevoznog sredstva. Zvižduknuo je još jednom, ali dugo i prodorno kao da hoće reći: Ajoooooj!

Do izlaza je stigao i vlasnik *mercedesa*, u sendviču između dviju djevojaka, kad su Smuki i Hrvoje prišli zabezeknutom disk-džokeju i pružili mu ceduljicu pokazujući u pravcu zaostalog gosta, brzo izgovarajući objašnjenje. Ne dajući mu vremena za suvišna pitanja žurno su se povlačili natraške prema nama kad smo začuli tresak. To je *fićo* doživljavao novo krštenje. Plećati nije mogao savladati svoju narav, unatoč društvu strankinja. Urlajući na momka udarao je nogama po jednoj olupini, prijeteci da će to smeće sravniti sa zemljom.

- Popravak! Kakav popravak? Ni u ludilu - ponavljao je vrišteći.

Momak je izuzetno hladnokrvno promatrao to uništavanje. Mi smo udaljavajući se vidjeli policijski auto kako patrolirajući ulazi u parkiralište. Trljali smo ruke. Srce nam je bilo na mjestu. Više se nismo okretali: što se nas tiče - pravda je bila namirena. Svoje zadovoljstvo izrazili smo glasnim komentarima, grohotnim smijehom koji smo samo mi razumjeli. U tihoj, pospanoj dubrovačkoj noći, još **nepripremljenoj** za turističke ispade, odjekivalo je naše cerekanje s toliko decibela da poslije nekoliko urlika pod prozorom jedne zgra-

de probuđeni spavači nisu izdržali. Otuda, valjda iznerviran svako-večernjim ludorijama preglasnih, još neohlađenih plesača, neki nam Dubrovčanin ili Dubrovčanka stušti na glave lavor hladne vode i otriježni od euforije.

VII.

Dokaz nije dokaz

Dan je preuzeo noć kad smo stigli u hotel. Drhturili smo mokri pred recepcijom tražeći ključ od sobe. Tu su bili i ostali, željni sna i odmora. Mirta, Ana, Zvonko, Davor i Raska držali su se skupa kao da je još uvijek među njima onaj nerazdvojni stol iz diska. Mirta nam je pokušavala dati očima neki znak, ali nama nije bilo ni do čega osim do toplog kreveta. Raska nas nije grdila, već je pokazivala brigu kao naše četiri majke zajedno.

- Dečki, prvo pod topli tuš, a poslije sušenje kose fenom, pa tek onda u krevet.

Pokušavali smo se izvući na jednostavniji način - toplim krevetom, suhom odjećom, trljanjem glave ručnikom - ali nije pomagalo. Posljednji izgovor, da nemamo sušilo za kosu, tek je zagolicalo razbuđenu nježnost naše Perle.

- Dođite k meni u sobu, ja ću vam ga dati. Još ću poslije provjeriti jeste li sva četvorica učinili kako sam rekla - bile su zadnje Martićkine riječi prije negoli se naglo oprostila od grupe i zaputila prema svojoj sobi. Nije nam preostalo drugo nego se pokoriti njezinim naređenjima. Krepani od umora krenuli smo ko mali peseki za njom. Otključala je sobu i uvela nas unutra, dajući nam do znanja da pričeka **kamo dok u kupaonici nađe fen.**

Neugodno smo se osjećali u susretu s intimnim stvarima naše profesorice. Stajali smo obamrli pokraj toaletnog stolića prepunog raznih kutijica s kremama, parfemima, raznim sprejevima, četkama

za kosu, nekolikim knjigama i jednom od njih otvorenom na mjestu gdje je čitač prekinuo čitanje. U list prije toga bio je zataknut papir na kojem se s vrha mogao vidjeti početak teksta; *Draga moja i jedina...*

- Pismo, pismo, zagonetno ljubavno pismo! - šapatom i grimasama razdrmao nas je i razbudio Smuki.

Raska je iz kupaonice doviknula da pričekamo dok nade zametnuti fen, koji je još popodne bio tu, a mi smo se dotle bez riječi gurali među sobom. Smuki je navaljivao da uzme list papira iz knjige, a mi smo ga od toga odvrćali. Na kraju se ipak progurao između Freske i Hrvoja, na zamah ruke do pretrpanog stolića, i jednim potezom, kao u crtiću, izvukao pismo iz knjige. Zgužvao ga je i gurnuo u džep sakoa jer nije bilo vremena da ga uredno složi. Raska je stajala na vratima kupaonice držeći visoko u zraku sušilo za kosu.

- Evo, perle moje! Našla sam ga! Za pola sata da ste u krevetu - cvrkutala je Martićka.

Izjurili smo sva četvorica odjednom kroz njezina vrata u Smukijevu i Freskinu sobu. Pismo je prije negoli smo otključali sobu ležalo na stolu. Tekst nas nije zanimao, znali smo ga napamet. Važan je bio samo potpis. Smuki je gladio prstima izgužvani papir ne bi li dobio nekadašnju glatkoću, što bi pomoglo da odgonetnemo potpis. Rukopis je bio ispisan a potpis nečitak. Toliko nečitak, ishitreno napisan, da je poznati obožavatelj mogao biti i Zvonko, i Žarko, i Zdenko, i Zeko i tko zna kako još. Istina je da je prvo slovo bilo Z ili Ž, ali to opet nije bio nikakav dokaz, jer na nesreću zadnje je moglo biti samo C - što se dobro vidjelo. A to nije odgovaralo našoj logici. Ljuti što nam nije uspjelo zadovoljiti znatiželju, sad smo bili u panici zbog pisma. Prsti su nam bridjeli od posjedovanja vrućeg krumpira, i to sada kad je Perla bila da nije mogla biti bolja. Trebalo je smisliti način kako se riješiti suvišnog tereta. Izgleda da je bilo jednostavnije dočepati ga se nego osloboditi. Pustili smo vodu da te-

če, uključili fen da se grije - što sam u mladosti ne jednom radio doma izbjegavajući kupanje - i posvetili se razmišljanju. Kosa nam se sušila sama od sebe; a kako i ne bi kad je naš mozak vrio, a glava se pušila od ideja. Najjednostavnije je bilo da prije nego ona dođe k nama mi odemo k njoj i neopazice vratimo pismo. Bilo je to dobro zamišljeno, do detalja razrađeno, kao u dobrom krimiću, samo da list papira nije ostao, unatoč svim našim naporima, primjetno zgužvan! Vratimo li ga takvog, znali smo, to bi nas odalo. Sjetio sam se glačala i načina kako je majka uljepšavala moje neuredne teke kad su morale pred učiteljicu. Bio sam uvjeren da ga neka od naših djevojaka ima uza se; ako nitko drugi, onda Maja.

Dobio sam nezahvalan zadatak da to provjerim. Ali kako sad do nje doći? Otkako smo stigli u hotel, prošlo je više od pola sata i svi su sigurno pozaspali. Nekoga ipak moram dići iz kreveta, jer smo inače nadrapali. Odlučio sam prvo navratiti do Ane i Mirte, jer su bile blizu. Ako one nemaju spasonosno glačalo, jednu od njih dvije poslat ću da budi Maju, bit će manje napadno. Morao sam biti oprezan jer Raska sigurno još nije spavala. Skoro da nisam ni dotakao vrata, bojeći se prejakih udaraca, a na njima se pojavi Mirta. Zbog nečega uzbuđena, nije mogla zaspati. Dobro sam joj došao kao psihoanalitičar. Samo mi je to trebalo!

Ana je okrenuta potrbuške već spavala tako da joj se vidio samo čuperak kose i vrhovi prstiju na nogama. Najradije bih je pošakljao po tabanima, povukao pokrivač s njezinog od sna opuštenog tijela, zavirio - nenapadno i na tren - tamo kamo ne bih smio i pred nosom joj, izazovno poput Smukija, mahao papirom na čiju nas je krađu poticala; ali vremena za sve to nije bilo. No, da se ne zavaravam, ne **samo da nije bilo vremena nego ni hrabrosti.**

Bio sam naelektriziran činjenicom da mi Mirta želi nadugo i nashiroko pričati noćasnje impresije. Sjetio sam se Lovrjenca i onog slučajnog dodira ruke čime sam zasigurno stekao njezino povjerenje za

cijeli život. Sada sam morao ispaštati tu nesmotrenost i po cijenu da nas Raska raskrinka kao beskrupulozne kradljivce ljudske intime. Naježio sam se od pomisli što će biti ako nas otkrije.

- Imaš li peglu? - tresnuo sam bez uvoda.

Glačajući pismo morao sam joj, makar samo ukratko, objasniti pozadinu, ali ona je i to saslušala samo ovlaš, ne zapitkujući dalje. Požurivala me s mojom pričom ne bi li počela svoju.

- Od trenutka kad smo sjeli za stol Zvonko se nije odvajao od Raske, a Ana nije skidala pogleda s njega. Davor je bio žalostan što Ana s njim ne razgovara, a ja zato što mene ne zove na ples. Svima nam je bilo neugodno od Anina zurenja u Stativu - pričala je Mirta. - Sjedili smo ne razgovarajući mnogo sve dok nisu zaplesali prvi plesači. Ana je pozvala Stativu, a on se ispričao da je ples obećao razrednici. Onda je Davor pozvao Anu, ali sada ona nije htjela. Svi smo bili ljuti, neraspoloženi. Kad su Raska i Stativa otišli plesati, Ana i dalje nije mijenjala smjer svojih ljubičastih očiju, šizeći na rađanje dubokih simpatija između dvoje odraslih. Svi smo vidjeli što se zbiva između ono dvoje, a jedino njoj nije bilo pravo. Prodornim pogledom i izazovnim držanjem tijela nastojala je presjeći takav razvoj stvari. Za promatrače sa strane to je bilo smiješno, ali ne i za Anu.

Svirala je neka laganica i Stativa je jače stegnuo Veroniku. Ona se nije bunila, ali kad bi počela neka brza melodija, vraćala bi se odmah za stol. Tada bi Ana navaljivala na Stativu, i tako do ponoći, dok čovjeku nije dozlogrdilo, a čini se da ga je i Martićka nagovorila da popusti pred pubertetskom napasti.

Stativa je bio dobar plesač, a takvome se unatoč svemu nije teško prepustiti ritmu, pogotovo što je dostojan odgovor uslijedio i s druge strane. Ana je likovala. Uvijala se, skakala, njihala tamo-amo, izazovno previjala, slijedila brzi ritam svakim dijelom svoga tijela. Stativa je izbjegavao koliko je to bilo moguće bliske dodire, ali ju je ipak ponekad morao uhvatiti za ruke, podići uvis ili zavrtjeti. Ana je

na tome sve više nastojala iako je bilo parova koji su se njihali slijedeći muziku i ne dodirujući jedno drugo. Dobivši ga jednom u svoje šake nije imala namjeru pustiti ga, pa ni kad je zasvirao prvi sentiš. Priljubila se uz njega ne dopuštajući mu da ode s podija. Stativa nije imao kamo, a mi smo sve to nijemo promatrali sa svojih mjesta. U jednom trenutku vidjeli smo Stativu kako nam domahuje rukom da im se pridružimo; dosjetio se mucu. Začudo nitko nije oklijevao. Davor je za ruku uhvatio Martićku, a onda i mene, i poveo nas do mjesta gdje su plesali Ana i njezin partner. Bio je to spas za tu večer. Vjerojatno bismo ostatak noći proveli mrzeći jedni druge. Bio je to presudan trenutak. Nas petoro, vezani nekim čudnim nevidljivim nitima, stvorili smo krug u kojem smo se bolje snašli nego za stolom. Drmusali smo se smiješeći se jedni drugima, uživajući poslije zajedničkog mučenja - pričala je Mirta.

- A onda je došao taj veličanstveni trenutak! Zasvirao je sentiš! Stativa je uhvatio Rasku, a Davor, zamisli, mene! - zajapureno će i oduševljeno Mirta. - Ana je ostala na cjedilu, ah ne zadugo. Neki ju je momak iz jedne druge grupe plesača, ostavši valjda i on bez partnerice, dohvatio i zarobio za ostatak večeri. Odahnuli smo - završi Mirta priču, pogledavajući prema Aninu krevetu i provjeravajući je li išta čula. Ana je spavala tvrdim snom djeteta ne pomaknuvši se ni jednom.

Mirta je bila izvan sebe od plesa s Davorom, a ja na iglama. Meni se žurilo, a njoj je trebao slušač. Jedva sam joj objasnio da moram ići, jer ako još noćas, zapravo jutros, zapravo sada odmah ne vratim list s izljevima ljubavi nepoznatog Martićkina obožavatelja, bit će svašta.

Ostavio sam je razgaljenu i razbuđenu i odjurio do Smukija i ostalih, već živčanih zbog moga nepredviđeno dugog zadržavanja. Od nasrtaja njihove nervoze spasila me jedino činjenica što sam u rukama držao dobro izglučano pismo.

Vani su se već čuli smetlari, a iz kuhinje zveckanje suda. Bilo je valjda negdje oko pet sati, a mi još nismo legli. A nismo se riješili ni tereta koji nas je pritiskao. Raska nije dolazila da nas obiđe, što nas je čudilo. Vjerovali smo da u ove sitne sate ne čita knjigu i zato nismo navaljivali na vrata kad nam se nakon laganog kucanja nije odazvala. Učinilo mi se da tamo ipak nekog ima, a i Hrvoju, koji je pridodao svoj neizbježan komentar. Budući da se iz njezine sobe više nije čulo šuškanje, zaključili smo da nam se možda samo pričinilo. Pismo je do daljnjega ostalo u našem posjedu.

VIII.

Bijeg pred sobaricom

Navukli smo zavjese na prozore i u umjetnom se polumraku uvukli u krevete. Nakon nekoliko sekundi Hrvoje i ja nismo znali za sebe. Prespavali smo doručak, iako nas je sobarica pokušavala probuditi oko devet. Nije nam bilo do jela, samo do sna. Negdje pred ručak proradile su žlijezde, ali još smo lješkarili u krevetu prepuštajući se ostacima sna kad nas je dokraja razbudilo lupanje po vratima. Smuki, tko bi drugi bio, i s njime, naravno, Freska.

- Kaj je, dečki, ste sredili stvar s pismom?

Skočili smo, prisjećajući se događaja od protekle noći. Razvukli smo zavjese da bolje vidimo svijet oko sebe, a ono vani - kiša, sivo oblačno nebo, pravo vrijeme za izležavanje. Dok smo se na brzinu oblačili ne tražeći čistu odjeću, dvojica naših posjetitelja bila su nekako tajanstveno mirna. Nisu dizali galamu zbog neobavljena posla, nisu prigovarali, brundali, zanovijetali, podbadali. Bili smo iznenađeni takvim obratom stvari, da nismo pravili problem zbog toga što su deblji rubovi naših hlača još bili mokri. Njihovo nas je pomirljivo držanje potpuno smelo. Znao sam da mora postojati razlog njihovoj dobrohotnosti. Najvjerojatnije su pokvareni, ničim drugim zaposleni mozgovi opet nešto podlo smislili. Uskoro se moj predosjećaj pokazao točnim.

- Dajte pismo da ga snimimo. Poslije ćeš ga vratiti! *Nikad se ne zna* kako se može uklopiti u film. Uostalom, vrijeme je da se posvetimo filmskoj umjetnosti, zar ne, pomoćnice? - zajedljivo će nadahnuti redatelj.

Najradije bih ga opalio po gubici, zbunjen čujem li ja to Hrvojeve ili Freskine riječi, kad ne izdrža Hrvoje:

- Pa da ga snimimo! *Nikad se ne zna!*

Zapravo mi nije bilo jasno zašto sam ja zaslužio tu neugodnu dužnost kad je Smuki sve zabrljao, a ja samo genijalnom idejom pomogao da se stvar pokuša popraviti. Sad oni mene zafrkavaju i uvlače dublje u sos. Bio sam za to da se pismo odmah vrati zajedno s fenom za koji više ne znam gdje je. Možda je i crkao budući da smo ga ostavili uključenog u kupaonici.

- Jeste li barem vodu zatvorili? - sjetio sam se pitati. - Ajoj, ako je cijelu noć tekla! Tko će vjerovati da ste se toliko kupali i tuširali.

Sad je na njima bio red da se zabrinu. Kad su jutros ušli u kupaonicu, voda nije curila jer bi to primijetili; da jest, morali bi to znati. Počela su nagađanja. Nije valjda presušila slavina samo kod njih? To bi u sistemu vodovoda ipak bilo neobično, čak nemoguće. Nitko **u sobu nije ulazio ni izlazio; posljednji posjetitelji bili smo Hrvoje i ja.** Poslije toga tvrdo su zaspali i do podne nisu znali za sebe.

- Da nije jedan od nas dvojice mjesečar pa je u snu zatvorio slavinu - istaknuo se Dado.

Smuki ga je samo pogledao povukavši prstom donju vjedu oka, što je i bez teksta značilo *Dado, ne seri.*

- Možda je netko ušao preko balkona, i zatvorio slavinu - neuvjerljivo ću ja.

- Kako, kad su vrata za izlaz na balkon cijelo vrijeme bila zaključana, a ključ u mom džepu. Bojali smo se da se netko ne dosjeti špijuniranja pa smo ih cijelo vrijeme držali zaključana - ponosno će Smuki otklanjajući moju pretpostavku kao neosnovanu.

- **Raska, na primjer - vratio sam zlobno bez mnogo logike.**

Stvar je postajala misteriozna. Jedna i druga vrata zaključana, nigdje nikoga, a voda i slavina na svome mjestu! Tek sada počeli smo razmišljati o mogućim posljedicama na principu: što bi bilo kad bi bi-

lo, i što bi bilo kad ne bi bilo, odnosno u našem slučaju što bi se dogodilo da se nije dogodilo to što se dogodilo. Igrali se ne igrali s pretpostavkama, logičnog objašnjenja nije bilo. A, joj, od toga poplave?

Sjetio sam se zgrade - ako se to može nazvati zgodom - kad je u našoj zgradi nestalo vode, a susjedova kći ostavila otvoren tuš i otišla u školu. Kad je nakon nekoliko sati došla voda, nikog nije bilo doma. Ne samo da je njihov stan plivao, zajedno s tepisima, pokućstvom i parketima, već i susjedni, i stan ispod, a voda je lila u potocima od četvrtog kata do podruma. Susjedi se nisu usudili provaliti u tuđi posjed pa su zvali vatrogasce, a kad je prvi ukućanin stigao i na ulazu pitao kod koga to gori, gotovo se srušio u nesvijest kad su ga najopreznije obavijestili da *ne gori, već curi* i to *baš kod njega*. Smuki je unatoč pokisloj atmosferi iz svega toga pokušao napraviti vic pa je uz cerek primijetio: - Mogao se stari lapadski hotel jeftino domoći bazena i preko noći postati *de lux* kategorija.

Prasnuli smo u smijeh, iako nam nije bilo do smijeha.

Postojao je još jedan problem: Raskin fen koji smo ostavili uključen radi zvučne kulise. Ova dva mudraca ne sjećaju se, naravno, što je bilo s njim.

- A da provjerimo? - predložio sam.

Odjurili smo preko puta. Voda je uistinu bila zatvorena, a fen i dalje uključen, ali bez života. Načisto pregorio. Što sada? Umjesto jednog, sad smo imali dva problema: ukradeno pismo i pokvaren fen. Smuki se unatoč tome nije dao smesti. Zapovijedao je Freski:

- Daj snimi pismo pa ćemo onda razmišljati dalje! Hajde, klapaaa!

Morao sam mu pridržavati reflektor jer je zbog oblačnog vremena bilo premalo svjetla. Zadržao se nekoliko sekundi na pismu, onoliko koliko je trebalo pismenom da pročita tih nekoliko redaka, a onda je odjednom ne zaustavljajući snimanje krenuo prema balkonskim vratima, a ja poput mjesečara za njim. Smuki je ispred njega, kao da je znao što smjera, otključao bravu, stisnuo kvaku i propustio

nas na balkon. On je pak, slijedeći nas, u ruci nosio pismo zaklanjajući ga od kiše koja je padala i po nama. Približavali smo se Raskinoj sobi još uvijek ne znajući što će zapravo Freska učiniti. Barem ja nisam znao. Perlina vrata za izlaz na balkon bila su širom otvorena. Zavjesa je bila navučena i lagano lepršala na povjetarcu, ali to Fresku, redatelj i snimatelja, nije zaustavilo. Proturio je oko kamere u unutrašnjost prostorije. Kad se uvjerio da je zrak čist, ušao je unutra, ja kao u bunilu za njim, a za mnom i Smuki. Pismo se začas našlo u knjizi koja očito od noćas nije mijenjala položaj. Već smo se htjeli vratiti onako kako smo ušli kad nas zaustavi cijukanje iz pravca kupaonice. Tamo je dvoje jamačno uživalo pod toplom vodom tuša. Od šumova se nisu mogli prepoznati njihovi glasovi, ali jedan je sigurno bio Veronikin. A drugi?

Još uvijek je kamera snimala sobu, a njezin mikrofonski vesele zvukove dvoje razdraganih ljudi kad je Smuki prstom počeo pokazivati **prema stolici gdje je ovlaš bila prebačena muška odjeća. Kao profesionalci Freska i ja smo se okrenuli, on kamerom a ja reflektorom, i na filmu zabilježili krucijalni dokaz: Zvonkova odjeća od sinoć! Više nije bilo nikakve dvojbe. Ljubavna priča dvoje odraslih dobila je potvrdu. Napokon smo se dočepali dokaza, a Freska monumentalne, ključne scene filma.**

Smuki je mahao rukama da izađemo jer je u kupaonici utihnula voda. Kad smo se u nekoliko koraka opet našli na balkonu, nezasićeni vragolan htio je ostati iza zavjese i ljubavnike uloviti u golišavim scenama, čega smo se mi više nego uplašili. Bar sam to za sebe mogao tvrditi, jer od Freske nije bilo glasa. Jedna je stvar bila zuriti u naslućujuće obline naših vršnjakinja, a druga u razrednicu i Stativu. Svađu oko daljnjeg tijeka filmske radnje spriječio je Hrvoje, koji nam se, ne znam zašto, nije pridružio ranije, obavještavajući nas da na naša vrata upravo kuca ljuta sobarica tražeći da izađemo kako bi počistila kupaonicu i namjestila krevete. Uostalom, rekla je, zadnji je čas

da stignemo na ručak i dodala nešto u vezi s vodom, nekom poplavom.

- Da joj otvorim? *Nikad se ne zna* - zurio je u nas očekujući odgovor.

- Kupaonica, dečki! Ne može u kupaonicu! Nemojte je pustiti unutra. Stavite ključ u bravu i recite da danas ne mora čistiti, a ni sutra. Samo nam još to treba. Prekosutra ionako odlazimo, nek je čisti onda - rješavao je Smuki u hodu sve novonastale producentske muke.

Strahujući da ne naletimo na sobaricu, koja bi unatoč našem protivljenju željela pospremati Freskinu i Smukijevu jazbinu, zaključili smo da bi bilo bolje izvući se van preko balkona pa kroz tuđu sobu, a našu iznutra ostaviti s ključem u bravi. Ali kroz čiju sobu? Kroz Raskinu, kroz Aninu i Mirtinu? Mirta i Ana otpadaju, jer smo ih čuli da odlaze. Jedina je mogućnost, znači - Martićka. Bio je to svojevrsan problem, jer je dvoje zaljubljenih možda izašlo iz kupaonice.

Poslali smo Hrvoja da provjeri. Nije se bunio jer nije osjetio trtu prethodne avanture.

Bili smo u sosu s koje god strane da se pogleda. Jedino je pismo neopazice vraćeno na njegovo pravo mjesto, što nije jamčilo da nije primijećen njegov nestanak. Vremena za razmišljanje i izmišljanje novih poteza više nije bilo; morali smo se spustiti istog časa u hotelski restoran ako nismo htjeli propustiti još jedan obrok.

Hrvoje nije dolazio, činilo nam se, cijelu vječnost.

- Zrak je čist - doviknuo je glasno s balkona.

- Šuti, mazgo jedna, čut će te razrednica! - ušutkivali smo ga.

- Ali tamo nema nikoga!

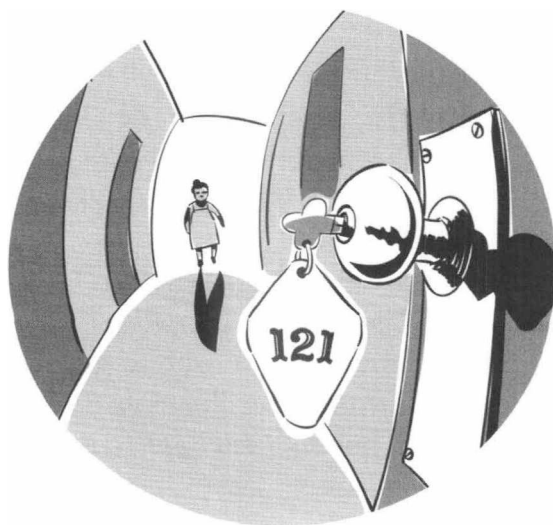
Znači da su izašli iz sobe ili su još u kupaonici. Nismo smjeli više oklijevati. Vagali smo što je najmanje opasno; ili ćemo nabasati na sobaricu koja žudi za čišćenjem sobe, a osobito kupaonice; ili ćemo OStati **U** Sobi **prazna** zeluca do večere; ili ćemo, uz malo hrabrosti, proći kroz susjednu sobu na hodnik i mirno, kao da ne znamo što se

događa, nezainteresirano proći kraj spremačice ako tamo vreba na nas. Prosudili smo da ćemo se uz malo sreće najlakše izvući iz ove smole naoko najtežim putem, kroz Perlinu sobu. I stvarno smo to učinili. U našim smo vratima ostavili iznutra ključ, a balkonska zaključali izvana. Ne znam odakle smo za sve to skupili hrabrost; valjda iz naše ludosti. Imali smo i sreće. Ono dvoje još je bilo u kupao-nici, a ključ u bravi; na raspolaganju. Posljednja prepreka bila je savladana. Nismo brinuli hoće li se iznenaditi kad otkriju da vrata nisu zaključana, a prije su bila.

Odahnuli smo tek kad smo prošli kraj žene u plavoj radnoj kuti naslonjene uhom na naša vrata. Još smo joj ljubazno i hladnokrvno odgovorili na njezino pitanje znamo li gdje su dvojica iz sobe 121.

- Nemamo pojma! Mi s njima nemamo ništa! Susprežući smijeh do prvog ugla u hodniku, sjurismo u restoran nasmijani od uha do uha. A tamo nam više nije bilo do smijeha.

Unatoč tome što su nas u hotelu mazili, hrana ni približno nije bila kao kod kuće. U ovih dan-dva koliko smo boravili u Dubrovni-

ku nisu nas ničim obradovali, nijednom poslije jela nije se čulo *mljac-mljac*. Ne znam zašto, ali glavni specijalitet dubrovačkog podneblja bila je izgleda - musaka. Unatoč gladi i preskakanju obroka, mnogi je nisu mogli probaviti.

I danas je za ručak kuhar sklepaio ostatke nečega u musaku Stroganoff. Koliko je sadržaj odgovarao zvučnom naslovu najbolje se vidjelo po ostacima hrane s nepospremljenih tanjura. Vrijeme ručka je istjecalo i konobari su već postavljali stolove za večeru nevoljko obilazeći oko nas. Primirili smo se kad smo vidjeli da dolaze Raska i Stativa. Nismo se čudili što kasne. Bilo nam je lakše zbog istovjetnosti položaja, ali svojom su nas nazočnošću podsjećali na neugodno stanje stvari. Sto ako počnu postavljah pitanja vezana za sinoćnje događaje? Tko bi rekao, ali imah smo grižnju savjesti i zbog onog što su eventualno znali i zbog onog što nisu. Žurili su da neopazice zauzmu mjesta za stolom kako bi konobaru izgledalo da su tu već neko vrijeme. Sjeli su podalje od nas, na drugom kraju dvorane, blizu prozora, a mi kod ulaza u kuhinju. Između nas i njih bila je samo prazna sala. Bilo nam je drago da su daleko, da ne moramo s njima voditi ni najbezazleniji razgovor.

Čekali smo da konobar odnese ostatke hrane od prijašnjih posjetitelja i posluži nas. Dosađivali smo se jer nitko nije dolazio, a opet se nismo usuđivali pozvati poslugu, da ih ne bismo razjarili. Krateći vrijeme Smuki je počeo slagati splachine *a la Stroganoff* u svoju viziju Babilonske kule: red hrane, red gustog soka - pretpostavljam od marelice - pa opet tako. Kad je završio s tanjurom ispred sebe, počeo je redati dalje uvis, uzimajući ostatke iz drugog posuđa i upotrebljavajući za gradnju i sve ostalo što je bilo na stolu. Materijala nije nedostajalo. Poslužio se i okrajcima kruha iz pletene košarice, zelenom salatam i salatam od cikle. Bio je to nevjerojatan šareni kup iz kojeg se od vrha prema dnu cjedila ljepljiva tekućina kompota od šljiva na vrhu kojeg je stršala koštica - dokaz da je desert bio nepatvoren.

Na tanjurima nije preostalo više ništa osim na jednom: čudovišna građevina poput kule od karata kojoj ne treba mnogo pa da se uz tresak pretvori u najružniji želučani ispljuvak. Kao što kartaš oprezno stavlja zadnju kartu na vrh svoje piramide, tako je pažljivo i Smuki na vrh svoje kreacije dodavao čačalicu, zadnju stvar sa stola koju još nije iskoristio. Uspjelo mu je ne srušiti nakazu od torte i od stola ne napraviti definitivni svinjac, kad se sa salvetom preko ruke i bijelim rukavicama, ukočena službenog držanja pojavio konobar. Još nije, gledajući s visoka, registrirao Smukijevo remek-djelo pa je uljudno, školski zapitao:

- Gospoda žele?

Prasnuli smo u smijeh. Tada je i njemu sinulo. Iskolačio je oči i jedino što je uspio izgovoriti bilo je:

- Što je toooooo?

Hladnokrvno, kao da su ga sad izvadili iz dubokog smrzavanja, naš je kolega odgovorio:

- Musaka *a la Villal* Ili još preciznije - *a la Smuki* - a Hrvoje zapečatio:

- *Nikad se ne zna!*

Bilo je lakše graditelju nego razgraditeljima. Donijeli su mrzovoljno iz kuhinje ogroman lonac i ubacili zajedno s tanjurom to smeće uz jedno glasno *pljas*. Najradije bi vjerojatno i nas bili ubacili unutra, da nas nikad više ne vide, ali zbog strogih preporuka direktora trpjeli su naše nepodopštine bez uzvratnih udaraca.

Čini se da Smukiju još nije bilo dosta, jer je u trenutku kad su odnosili stvar primetnuo:

- Zaledite to, dečki, za novu turu gostiju! - a Hrvoje, svjesno ili **nesvjesno, opet ono svoje:**

- *Nikad se ne zna!*

Konobar u bijelim rukavicama zelen od nemoći stajao je kraj našeg stola s blokom i olovkom u rukama zureći u sat nad ulazom u ku-

hinju. Znali smo što misli. Ništa nije morao red. Ponovio je kroza zube maloprijašnje pitanje:

- Gospoda žele?

- A što ima? - kao da ne zna, pitao je glupo Freska, a to je ovaj jedva dočekao zaderavši se tako da je i Raska čula:

- Musakaaaa!

- I što još? - pitao je dalje Freska.

- Ništaaa! - s uživanjem je odgovorio konobar, dodavši i obrazloženje: - Poslije isteka radnog vremena kuhinje služimo samo jedno jelo.

- A imate li makar suhog kruha? - inzistirao je Dado.

- Imamo, kakvo pitanje! - odgovara konobar.

- A imate li sira, onog najobičnijeg? - pita Dado dalje.

- Daaa! - nevoljko će konobar, valjda sluteći kamo to vodi.

- U frižideru sigurno ima maslaca, sutra za doručak - neumoljivo ispituje naš Freska - i šunke i raznih drugih suhomesnatih narezaka?

- Ima, ima - potvrđuje anketirani dalje pritisnut novim izravnim pitanjem.

- Pa onda donesite nam to već jednom! - hladnokrvno će Dado.

Nikada ga nismo voljeli više nego tad, udarajući mu od oduševljenja čvrge u glavu, a on se držao u stilu *nije to ništa, mogu ja i bolje*. Bio sam siguran da ga je inspirirala ona poznata priča o babi i gladnom vojniku.

A to je išlo ovako. Dođe vojak babi u kuću i moli nešto za jelo. Nemam, kaže starica. Zna on da ima, ali da želi nešto i za sebe sačuvati. Glad je jaka pa je pokušava prevariti. Pita, zna li skuhati juhu od sjekire. Baba se začudi pa pomisli: nešto će od njega ovih gladnih godina korisno naučiti. Ne znam bome, veli ona, ma koliko stara bila. I ratnik počne govoriti, a baba po njegovim uputama raditi. Pristavi lonac vode, pa stavi soli. Kad voda zavri, u nju ubaci

sjekiru. Poslušno izvršava baba upute pa odnekud izvuče i brašna, i luka, i mrkve i komad mesa, sve kako joj on diktira. Kad završi posao, bi joj jasno da i bez sjekire juha ne bi bila loša, ali tada bi kasno da se buni.

- Tu si priču, Dado, imao na umu, zar ne? - pitao sam ga mljakaajući slasni sendvič.

- Jaa, nikad čuo - zaokupljen hranom odgovara Dado ne uvjerivši me do kraja da je razumio na što sam mislio. Poentu je nagoniski upriličio njegov gladni, nezasitni želudac; tu više nije bilo dvojbe.

Nakrkali smo se sendviča, hrane koja, jamčim, nijednom đaku nije mrska. Moja nas je mama zvala sendvič-generacijom, posebno u trenucima ljutnje što preskačem kuhano povrće, juhe, salate... A takva je bila i Veronika Martić, poklonik zdrave hrane. Sad je radije šuteći gutala hladnu neukusnu musaku nego da nam se pridruži u zahtjevu za hladnim buffetom.

Stativa, međutim, nije otrpio. Digao se, uhvatio Rasku za ruku, došao do našeg stola i rekao:

- Dečki, idemo na *pravu* klop u *pravi* restoran! U grad! Ja častim! Poslije možemo u kino.

Dotukao nas je ovim prijedlogom. Mi mu spremamo pušku, a on hoće trošiti novce na nas! Nisam bio gladan, a bilo mi je i neugodno. Trojici mojih kompanjona nije padalo na pamet da odbiju poziv. Bilo je poznato da Dado može jesti uvijek, čak i poslije obilata ručka, da Hrvoje zalihe nosi i po džepovima i torbi, da je Smuki prava trakavica.

- Obavijestite ostale da idemo u grad i recite da nam se kasnije, ako žele, mogu pridružiti u kino.

IX.

Tučnjava u kinu

Nisam mislio da se u ručku može uživati poslije - ručka. A baš to mi se dogodilo. Nikada neću zaboraviti pladanj pun liganja na žaru, zdjelu zelene salate - koju sam prezirao kad me mama nudila - tartar umak i svježi kruh umočen u povezane sokove maslinova ulja, sjeckanog češnjaka i peršina i društvo što se okupilo oko toga jelovnika. Bezgranično smo se zabavljali prepričavajući zgodu s musakom i konobarom, njegovim izbezumljenim izrazom lica i Dadinom intervencijom da spasi od ručka što se spasiti dade.

Zvonko i Raska pokazali su se ugodnim ljudima, neodoljivo zabavnima, smijali su se od srca, potičući nas da još jednom, pa još jednom prepričamo zgodu. Našoj su verziji dodavali svoje dojmove, doživljene sa strane, s distance. Posebno su nam čast učinili tražeći da s njima, s nekoliko kapi crnjaka, nazdravimo našem maturalcu i razredu, Zvonku i Veroniki, Dadi i Smukiju, Hrvoju i meni, musaki i lignjama. Svemu i svačemu.

Uživajući u hrani i društvu gotovo smo zaboravili kakve smo gaddosti spremali ovom dvojcu iza leđa. Unatoč tome, sad s njima sjedimo i jedemo dopuštajući da nas goste. Trenutak slabosti nastupio je kad je konobar po Zvonkovu nalogu donio svakome po šareni kup od sladoleda, šlaga i voća. Počela nas je izjedati savjest budeći u nama vrline kojih nismo bili svjesni. Da je netko znao čitati naše poglede, shvatio bi koliki nam je kamen bio na srcu.

Hladili smo se od dobra raspoloženja kako je odmicalo vrijeme ručka, a primicao se početak kina. Ni veselo raspoloženje većine razreda pred kinom nije pomoglo. Nismo se mogli koncentrirati na razgovor koji se vodio o filmu što ćemo ga gledati i za koji su, oni koji su ga vidjeli u Zagrebu, tvrdili da je odličan. Toliko odličan da se može pogledati još jedanput. Definitivno nam je prisjelo kad je nastavnik tjelesnog odgoja, čavrljajući s nama pred početak predstave, pitao Fresku:

- Ti imaš videokameru, što nas sve ne bi slikao za uspomenu? Zašto ne bi napravio film o ovom maturalcu?

- Mislite, snimio - ispravio ga je zamuckujući Dado.

- Da, to sam mislio, oprosti meni nezalici - uz smiješak je primio primjedbu Stativa.

- Imam ja već snimljenog materijala - razvezao Freska o svojoj najdražoj temi.

- A, je li? To znači da si tu ideju imao na umu. Sto si dosad snimio? Tako je ispravno reći, zar ne? - kratko je Zvonko Trabić vrijeme do početka filma ne znajući kako Dado i nas ostale navlači na tanak led.

Ovaj je bio u svom elementu, spreman izložiti sve filmske teorije od Ejzenštejna do Francisa Freda Coppole, samo ako ga je ovaj spreman slušati. Kad je zaustio rečenicu-pitanje "Što sam dosad snimio?", noge su nam se odrezale. A nastavio je precizirajući:

- Mislite li na uopće dosad, ili samo ovdje u Dubrovniku, na putovanju?

Dodavao je ulje na vatru svakom novom rečenicom. Srce mi je udaralo, mislio sam da to svi oko mene čuju. Smuki ga je, jedini hladnokrvan među nama, udario u cjevanicu ne bi li se pribrao, ali ovaj to nije osjetio. Bio je u deliriju. Sagnuo se tek za trenutak do mjesta gdje je udaren i počeo, kao da ga je ubo komarac, ne mijenjajući smjer tijela koje je zatvaralo mogućnost komunikacije s bilo kim osim sa Stativom.

Stativa je, vjerujem, pretpostavio da bi ga Dadina filmska djelatnost od prapočetaka stajala živaca pa je, da skrati, izrekao rečenicu od koje smo se okamenili:

- Mislim na naše putovanje, na putovanje koje ćete pamtili cijeli život i koje bi lijepo bilo imati spremljeno na videokaseti za stare dane.

Naš je Freska počeo nabrajati sve od početka, temeljito, s pauzama, odugovlačeći s odgovorima zbog sporog rada mozga:

- Snimio sam panoramu Zagreba, dan prije polaska, kao uvod u radnju, grad odakle je počelo putovanje, pa naš autobus i vrznanje oko njega, Smukijev ranac s cigaretama i onim, znate onim...

- Zar ti, Smuki, pušiš? - prekinuo je Stativa Dadino nabranje bez ljutnje u glasu.

- Ma, nee... To je bilo radi zezancije, znate već. Hoćete li vi jedan *marlboro*? - izvukao se iz sosa. Na trenutak je skrenuo razgovor na pušače i pušenje, sportski život, ostavljajući Dadu otvorenih usta u nadi da će nastaviti neiscrpnu temu. Nije mu se pružila prilika. Iz dvorane je zvonce oglasilo ulazak posjetitelja i za nekoliko minuta početak filmske projekcije. Dado još uvijek nije odustajao, ne shvaćajući u kakav nas ponor uvlači, nastojeći doći što bliže pažljivom slušaču. Nas trojica napravili smo neprobojnu tampon-zonu između njih dvojice ne dozvoljavajući našem tupavku približavanje opasnom mediju. Pokušavali smo mu skrenuti pažnju potihom izgovarajući "Dado!", "Dado!", "Freska!", "Urazumi se!", ali on je kao bik koji ne vidi ništa do crvene krpe nastojao proći kroz naše meso, mišiće i kosti ne obazirući se na fizikalne zakone.

Cijela je naša grupa, onako kako joj je najbolje odgovaralo, posjedala; samo smo mi stajali. Kad su se pogasila svjetla, nije nam preostalo drugo do sjesti tu gdje smo se zatekli i gdje su bile prazne stolice. Pomalo se privikavajući na mrak promotrili smo raspored snaga. Nas četvorica u društvu s Raskom i Zvonkom, Ana i Maja opet zajedno,

Neven i Željka zagrljeni u zadnjem redu, Iva i njezino društvo na okupu, a Mirta? Gdje je Mirta? Izvučenih vratova, nezainteresirani za najavu nekog budućeg filma na repertoaru dubrovačkog kina "Jadran", tražili smo Mirtu među rijetkim posjetiteljima predstave od osamnaest sati. Kao da je osjetila da je tražimo, kao da joj je bilo stalo da vidimo gdje je, Mirta nam je domahnula iz mraka nekoliko redova ispred nas, okružena praznim stolicama. Ali nije sjedila sama: uz nju je bio Davor.

Sjetio sam se njezinog noćasnog uzbuđenja, kojem nisam pridavao veliko značenje. Smatrao sam da do ušiju zacopana Mirta pretje ruje u tumačenju Davorove iznenadne naklonosti, da će joj ono donijeti još veće razočaranje. Međutim, Davor je bio tu, u njezinoj blizini i to zasigurno ne slučajno. Izgleda da mu je dojadilo Anino ignoriranje, a sve više sviđala Mirtina privrženost.

Film je počinjao kad je Smuki zajedljivo primijetio:

- Gle ti goluba, zgrabio on golubicu. Izgleda da ja ipak nisam badava nosio najpoznatije RIS-proizvode.

Poslije tih riječi udario je u sarkastičan smijeh da smo ga jedva ušutkali. Malo se primirio pa bi onda na nekom mjestu filma, osobito kad bi naišla kakva imalo škakljiva scena, dobacivao primjedbe na račun Mirte i Davora. Tako, kad bi se glavni glumac samo približio glavnoj glumici, Smuki bi viknuo:

- Davore, pazi da ne ostane u drugom stanju!

Poslije toga se i sam grlato smijao.

Otkad ga znam, bio je takav - neukrotiv. Ponajmanje uviđavan. Publika u kinu beskrajno se zabavljala njegovim, ne može se reći neduhovitim, opaskama. "Dobro" je reagirala, što ga je ohrabivalo. Nije se smijao jedino Davor i, kraj njega duboko u stolicu uvučena, **posramljena Mirta.**

Nisam ništa imao od filma, a ni mnogi drugi na toj predstavi. Nisam zapamtio nijedan suvisli štos, dijalog; uopće nisam mogao pokopčati o čemu se u filmu radi, tko su glumci, redatelj. Imali su pravo oni

koji su tvrdili da se ovaj film može gledati dvaput, mislio sam. Umjesto filma u sjećanje mi se urezao bezuspješan napor da primirimo našeg susjeda i tučnjave između njega i pomahnitalog Davora, kojeg nikad nismo vidjeli tako bijesna. Bezuspješno smo mu se rugali, pa onda i prestali, zbog otvorene naklonosti prema Ani. Nikada nije reagirao. Odjednom su ga Smukijeve luckaste primjedbe vrijeđale premda nisu bile ništa strasnije od onog što je već čuo na svoj račun. Pitao sam se je li to bilo zbog Mirte? Mislim da ni samom sebi nije znao objasniti tu naglu promjenu u ponašanju. Uglavnom, u jednom trenutku, kad je Smuki izvalio još jedan vic na račun novog para, Davor se u nekoliko preskoka preko drvenih stolica našao pred Smukijem. Držao ga je rukama za ljetnu majicu tresući njime ko prašnjavim tepihom. Opalio mu je nekoliko pljuski i nabio šljivu pod okom, a ovaj je samo cvilio i pokušavao se osloboditi, skrivajući se iza Dade, Hrvoja i mene. Zbilo se to tako brzo da se ni Raska ni Zvonko nisu pribrali dovoljno hitro da bez posljedica razdvoje zaraćene. Davor je cijelo vrijeme ponavljao:

- Ispričat ćeš se Mirti! Ispričat ćeš se Mirti! Ispričat ćeš se Mirti, gade jedan!

- Hoću, hoću, hoću, pusti me već jednom! - odgovarao je preplašeni Smuki.

Gledanje filma definitivno je bilo završeno. Više nije imalo smisla sjediti u dvorani. Izišli smo, bilo je skoro osam i kišilo je. I mi smo bili "pokisli" zbog tučnjave u kinu. Atmosferu više ništa nije moglo podići. Šutke smo hodali gradom tražeći autobus za povratak u hotel. Po dvoje šćućureni pod kišobranima, gledali smo ravno ispred sebe, sklanjajući se koliko smo mogli od vode s neba i one pod nogama. Tek kod autobusne stanice našli smo se svi na okupu.

- Nema Smukija - prostrujalo je grupom. - Ma, sad je tu bio, tko ga je zadnji vidio?

Situacija je postala ozbiljna. Nikada do sada u našem razredu nije bilo takvih obračuna. Bilo je svađe, prijatnji, podbadanja, zadirki-

vanja, podvaljivanja, ali nikada pesnica. Bilo je to nešto novo za nas. Nismo poznavali jedni druge u takvim okolnostima, a Smuki se tu nije odveć istakao, nije pokazao previše hrabrosti. Možda je to djelovalo na njega, možda ga je sada sram zbog toga, možda će učiniti neku glupost. Ozbiljno smo se prestrašili. Ni Raska nije bila mirna. Dogovarala se sa Zvonkom što učiniti: da krene na policiju, da prijavi nestanak đaka ili da prvo pričeka, a nas pošalje da ga potražimo uokolo. Stajali smo neodlučni pod neumornom kišom; situacija ni da se krene u hotel, ni da se ostaje.

Stigao je i autobus za Lapad. Raska je odlučila da se većina vrati, večera, pogleda televiziju pa na spavanje. Ona i Zvonko potražiti će Smukija, a ako ga ne nađu do nekog razumnog vremena, otići će u policijsku stanicu. Dogovorili smo se da mi ostanemo na Pilama na autobusnoj stanici, a Mirta i Davor da dežuraju kraj hotelskog telefona u slučaju da nepredviđeno dođe nekim drugim putem. Javljat ćemo se svakih petnaestak minuta.

Taktika je bila razrađena. Oni za hotel već su bili u autobusu, a mi što ostajemo - ispred njega, kad je vozač upalio motor spreman da krene. Odnekud se odjednom, iz kišom i oblacima zamučene večeri, pojavio nasmijani Smuki. U ruci je držao dva šarena buketića i jedan poveći paket.

- Idemo li u hotel? - izgovorio je uskakujući u autobus koji je već bio u pokretu.

Mi smo zajedno s Raskom, ukočenom od iznenađenja, zabezeknuto gledali kako žuto dubrovačko prijevozno sredstvo odlazi zajedno s osobom koju smo se upravo spremali tražiti. Na ciku i vrisku onih iz autobusa vozač je zaustavio grdosiju i mi smo se prilično ošamućeni pridružili ostalima.

- Izvolite, profesorice, i oprostite mi moje nedolično ponašanje - **rekao** je sabrano Smuki pružajući Raski cvijeće i paket. - Ovo, molim vas, nemojte otvoriti prije nego dođemo u hotel!

Drugo cvijeće pružio je potištenoj i rasplakanoj Mirti ispričavajući joj se od srca, tako da ni jedna ni druga nisu smogle riječi poku-
de. Dapače, razrednica ga je zagrlila, što od sreće što je tu, što od za-
dovoljstva njegovim postupkom, mrseći mu rukom kosu i klimajući
glavom:

- Smuki, Smuki! Perlo jedna!

Večer je završila bolje nego što smo mislili da će završiti. Izmi-
reni i zadovoljni vratili smo se svom privremenom dubrovačkom do-
mu uz Hrvojevo *Nikad se ne zna*, što je bilo kao *točka na i*, kao šlag
na vrh torte, kao kraj mnogobrojnih priča uz obavezno *i onda su du-
go i sretno živjeli*. Bilo bi tako, da se za nama nisu vukli repovi rani-
jih događaja.

X.

Prijeteće pismo

S kuharom se sigurno nešto značajno dogodilo. Večera nije bila nalik ni jednoj do sada; bila je izvrsna! Grickali smo pržene slasne krumpiriće, mekano teleće pečenje, uživali u kolaču kad smo ugledali žensku osobu kako nam se približava. Kako bi prošla pokraj kojeg od stolova, ispraćao bi je uzdah oduševljenja.

- Sigurno su stigli neki novi komadi - komentirao je Smuki.

Nevjerojatno kako se s malo detalja i u tako malo vremena netko može pretvoriti u sasvim novi lik. Raspuštene kose, mladenački podignute uvis samo jednom kopčom, u trapericama i širokom, šlampavom džemperu stajala je pred nama - razrednica. Ostali smo bez teksta. Sva sreća da smo završili s jelom jer nam je iznenađenje moglo zapeti u grlu. U niskim cipelama nije bila mnogo viša od mene, a od Davora, najvišeg u razredu, čak mnogo niža. Odjednom je bila tu među nama, ljudskija, prizemnija, stvarnija, nekako - naša.

Zašto li se sad uputila prema nama, što li je otkrila? Da nije čula za izložbu likovnog stvaralaštva VIII.a u Smukijevoj kupaonici, otkrila tragove gužvanja na pismu i snimljeni kompromitirajući materijal, trebala fen i prisjetila se da joj ga nismo vratili? Tog smo časa nas trojica doznali od Smukija da je večeras istresao zadnje pare i kupio isti onakav fen kakav je sada beživotan ležao u sobi 121.

- Smuki, kakav je to štos? Zašto je moje sušilo za kosu u kutiji, upakirano kao da je novo?

- I jest novo - pokunjeno će Smuki. - Staro nam je pregorjelo.

Raska je zastala zbunjena.

- O, ludo jedna! Pa to se svakome moglo dogoditi. Ionako je bilo na izmaku snaga i staro nekoliko godina. Zašto mi niste rekli?

- Bilo nas je strah! - provalismo sva četvorica.

- Strah, mene? - čudila se Martićka, naša Verica kako smo joj sve češće tepali.

- I što ćemo sad? Pristajem na poklon pod uvjetom da ja platim. Dogovoreno? - izrekla je brzo, namignuvši. - Idem sad večerati. Čujem da je večera dobra, a i vaši su tanjuri prazni. Znači da je točno to što čujem.

Okrenula se i zaputila prema stolu za kojim ju je čekao Stativa. Onda je odjednom stala i vratila se do nas - pružajući prema Freski i Smukiju ceduljicu, pisamce.

- Da, skoro sam zaboravila. Ovo sam našla na vašim vratima od sobe još jutros, ali sam vam zaboravila dati. - Smješajući se tajanstveno, kao da netko zna, još je primetnula: - Da nije ljubavno pismo?

Ispružili smo sva četvorica ruku prema malenoj pošiljci, ali je Smuki bio najbrži. Hitro je otvorio presavijen list papira i isto tako brzo pročitao.

- Dečki, ne ostavljajte ključ u bravi!

- Što piše?

- Piše, jasno i glasno: *Dečki, ne ostavljajte ključ u bravi!*

- To je sve?

- To je sve.

- Ima li neki potpis? - pitao je Dado trtareći.

- Ima samo veliko slovo S, pogledajte! - pokazivao je Smuki misterioznu poruku na omanjem komadu papira, istrgnutom iz hotelskog bloka. Bilo ga je po svim sobama. Sumnjivi pošiljatelj mogao je biti bilo tko. Netko od naših iz razreda, sobarica, pa čak i razrednica.

v) «RWij

Otrčali smo gore na kat ne bismo li naišli na neki trag, nagovještaj tko nam je poslao poruku, kad ono na vratima prilijepljena selotejpom stoji opet - ceduljica! U jednom potezu Smuki je strgne i počne čitati na glas:

- Ne ostavljajte ključ u bravi i ne šarajte zidove kupaonice!

- Ti bokca, pa to je baš nezgodno. To piše netko tko sve zna - **izusti bistro** Dado.

- Mislio sam da nam poruku ostavlja sobarica, a sad sam u dilemi. Otkud ona zna za slikanje po zidu ako nije mogla ući u sobu? - primetne Smuki promatrajući nas ispod oka.

Hrvoje i ja u tome smo se držali malo po strani jer se nije radilo o našoj sobi i našem slikarskom umijeću, već Smukijevu. Nije nam bilo ni svedjedno; ta u svemu smo bili suučesnici.

- Je li potpis opet isti? - pitao sam.

- Jest, evo pogledaj! Poznaješ li ovaj rukopis? - gurao mi je Smuki pismo pod nos.

Odmahnuo sam glavom ne zagledajući mnogo.

Drugog traga, osim zagonetne, telegrafske poruke nije bilo. Vijećali smo što bi sada bilo dobro učiniti budući da je već bilo vrijeme spavanja, a Dado i Smuki u svoju su sobu mogli ući jedino onako kako su iz nje izišli; kroz jednu od susjednih prostorija pa preko balkona. Sada im se mnogo manje sviđala ideja da se vrate istim putem, preko Perlina suverenog teritorija. Nisu više bili spremni iskušavati sreću. Zakucali smo s malo nade na vrata Mirtine sobe, ali otamo nikakva odgovora. Preostalo nam je jedino da se spustimo u salu za televiziju i ping-pong. Nije nam se gledala televizija, a nije nam preostajalo drugo već čekati izbavitelje. I Mirta i Ana i Raska bile su tu; zavaljene u niske fotelje, uživale su u nekoj zabavnoj seriji. Kad je završilo, to što su gledale, Raska se digla, poželjela svima laku noć i namjerno ili ne rekla glasno:

- Idem čitati knjigu.

Nije to morala reći i dolijevati ulje na vatru; imali smo i bez toga dovoljno briga. I kud se morala prva dignuti! Kakav peh! Zašto to nisu učinile Mirta ili Ana? Bile su zabavljene važnijim stvarima. Ana je žustro raspravljala s Majom, a Mirta je imala još snažniji razlog - Davora. Dečki su me slali da pokušam ishoditi njezin brži odlazak u sobu, ali ona je samo rekla:

- Sad ću! - i nastavila gledati televiziju skoro sjedeći u Davorovu krilu.

Znao sam da to *Sad ću!* neće skoro i da nam ne gine čekanje. Dok sam ja bio u misiji kod Mirte, Smuki se negdje nakratko izgubio. Kad se vratio, predložio sam da odemo u Hrvojevu i moju sobu i pričekamo dok se Ana ili Mirta ne vrate. Pazit ćemo hodnik ne bismo li ih čuli kad budu dolazile, da ih slučajno ne bismo morali buditi.

To nam se činilo dobrim prijedlogom. Idući do naše sobe 128 dugim hodnikom, prekrivenim sivocrvenim hotelskim tepihom i zidova urešenih pokojom slikom s dubrovačkim motivom, nismo mogli mimoći sobu broj 121, sobu fantoma. Na vratima opet cedulja! Sad to više nije bilo nimalo smiješno, bezazleno, pogotovo uz prošireni tekst. Hrvoje je, izgleda, ovaj put bio najprisebniji:

- Ne ostavljajte ključ u bravi i ne šarajte zidove kupaonice! Platit ćete to! - pročitao je nadušak i još dodao *Nikad se ne zna* i dugo *Ajoooooj*.

Pokupili smo se zajedno s teretom još jednog neugodnog upozorenja nepoznate osobe. Tek sada počeli smo temeljitije razmišljati o posljedicama nepromišljenog čina koji nas je nedavno toliko uveseljavao. Ušiju većih od slonovskih sad smo osluškivali šumove na hodniku, provirujući malo lijevo malo desno kroz vrata ne bismo li ugledali naše djevojke ili možda uhvatili tajanstvenog pošiljatelja. Mislili smo da bi nam bilo lakše kad bismo znali kakvog protivnika imamo s druge strane. Smuki se činio nekako nezainteresiran za sve, što mi je bilo neobično. Moguće je da netko od naših zbija šalu s na-

ma, potajno smo se nadali. To bi bilo bolje nego da su obavijesti službene prirode, nagađali smo nas trojica kraj neaktivnog Smukija.

I mi smo bili sve manje aktivni. Nismo imali više volje ni provirivati kroz vrata, a da peh bude veći, ni Ana ni Mirta nisu dolazile. Ispružili smo se sva četvorica na naša dva kreveta i preumorni počeli kunjati, gurkajući jedan drugoga i govoreći svako malo "Nemoj zaspati!"

Tko bi znao tko je zadnji izustio taj slabi otpornik našoj pospanosti prije negoli smo popustili pred jačim od nas i sve nam je postalo ravno do mora - do samog jutra.

Ne znam koliko je dugo hodnik na našem katu odzvanjao od reških zvukova nečije lupe - po jednim od vrata, ali to nas je razbudilo, jednog po jednog. Smukija izgleda prvog. Pribrali smo se kako koji montirajući u svojoj glavi film od jučer i od prekjučer, ukočeni od noćne hladnoće i neizvjesnosti ishoda tajanstvene prijetnje.

Izredali smo se sva četvorica u kupaonici, što nam nije oduzelo mnogo vremena, i sjeli da razmislimo. Zaključili smo da bi moglo biti oko osam sati ujutro i da sada možemo buditi Mirtu i Anu, ako već nisu budne. Izišli smo sva četvorica iz sobe, ko sijamski - četvorci, i krenuli hodnikom lijevo prema Aninoj sobi. Iza naših leđa ostajala su na pristojnoj udaljenosti vrata sobe 121. Nismo se okretali, valjda zbog mogućnosti susreta s rješenjem zagonetke, prestrašeni sada činjenicom da je ona lupa mogla dolaziti baš iz tog pravca. Smuki je ne znam kako ipak smogao snage okrenuti se i naprežući očima u daljinu zaključiti glasno:

- Nema nikoga... ali na vratima se nešto bijeli!

Skočili smo: tko će prije do trofeja. Strah je nestao onog časa kad je do nas doprlo Smukijevo "Nema nikoga!", a od papirića prikačenog o vrata stvarno nismo imali razloga bojati se; možda jedino njegova sadržaja. Ali, on može donijeti i olakšanje.

- Da čitam? - pitao sam držeći čvrsto u ruci nagradu za brzinu.

- Čitaj! - vikali su nestrpljivo Freska i Hrvoje, a Smuki dometnuo:

- Čekaj! Netko bi mogao naići. Hajmo do cura! Valjda su u sobi. Tamo ćemo čitati!

Sto ako ih opet nema? U nekoliko hitrih koraka prošli smo gotovo s jednog kraja hodnika na drugi osluškujući na trenutak zvučve pred sobom naših kolegica. Iz kupaonice se čuo šum vode. Olakšanje. Tu su, budne su. Na kucanje nitko nije odgovorio. Zakucali smo ponovo. Šum vode nije prestajao. Usudili smo se sada lupati jače. Škripa slavine nagovijestila je zatvaranje vode i vjerojatno spas za nas. Iz sobe se začuo Mirtin glas:

- Tko je?

- Mi smo - odgovorio je Smuki, a onda se sjetio još svježih scena od jučer, i podbo me tako da sam skoro zacvilio:

- Mi smo Mirta. Otvori nam, u gabuli smo.

- Čekajte malo da probudim Anu. Ja sam gola-golcata izašla iz kupaonice kad sam čula kucanje. Strpite se!

Samo smo se pogledali bez komentara i čekali strpljivo dalje. Bili smo uzbuđeni drugim događajem pa su njezine riječi prostrujale kraj nas bez efekta. U drugoj, normalnoj situaciji gola-golcata Mirta od koje nas dijele samo vrata bila bi uvod u priču od koje bismo za naše potrebe ispreli roman.

Potrajalo je to Anino buđenje i oblačenje, kad su se iza ugla začuli koraci i škripa kolica. Sad više nismo strpljivo čekali. Kucali smo u kvartetu i uglas zapovjedničkim tonom govorili:

- Daj otvori! Brzo!

Mamurno, nevoljko Anino lice konačno se pojavilo na vratima. Bila je spremna održati nam bukvicu, ali način na koji smo ušli bio je rječitiji od objašnjavanja. Zatvorili smo vrata najbržim mogućim potezom na svijetu. Da je to bilo sportsko natjecanje, bili bismo svjetski prvaci u brzini zatvaranja vrata.

Ana je sjedila na krevetu i odsutno slušala zavrzlamu o tome kako smo jučer izišli iz Dadine sobe preko Raskine i kako je njihov ključ ostao u ključanici zbog sobarice koja je htjela pospremiti išaranu kupaonicu, kako su Smuki i Dado jučer počeli dobivati prijeteća pisma, kako su noćas prespavali u našoj sobi jer nisu imali gdje, čemu su i one krive jer nismo uspjeli budni dočekati njihov povratak u sobu. Ana je zurila otvorenih očiju u nas, ništa nije govorila - što nije bio njezin običaj.

Kad smo u četiri glasa najjednostavnije što se moglo ispričali sve što smo imali, očekivali smo razumijevanje. Koliko smo sve to skupa dobro izveli bilo nam je jasno kad je Ana pitala što smo i sami htjeli znati:

- I tko vam onda šalje ta ucjenjivačka pisma?

- Ne znamo - odgovorio sam - pogledaj sama! - Ovo je najnovije, još ga nismo otvorili ni pročitali.

Ana je iz moje ruke uzela presavijeni list s hotelskim znakom i počela čitati naglas, nama dobrim dijelom poznati tekst: "Ne ostavljajte ključ u bravi i ne šarajte zidove kupaonice. Platit ćete to! Tužit ću vas razrednici!" A potpis je slovo S - završila je Ana.

- Sad zaključite tko nam to šalje, ali prije toga se koncentrirajte na sadržaj. Fakat, kupaonica je išarana, ali čime da platimo štetu kad nemamo više ni za kokakolu. I još da nas tuži razrednici sada kad su diplomatski odnosi s njom na najvišoj mogućoj razini! Jedva sam preživio jučerašnji dan tražeći dva oprosta. To mi je dosta za godinu dana, a sad još i ovo. Joooj, ne! - cvilio je Smuki nekim čudnim glasom.

Ana se podbočila, rukom poduhvatila glavu kao da iz nje cijedi zaboravljeno:

- Joj, sad se sjećam da nas je jučer sreća sobarica i pitala za društvo iz sobe 121. To ste vi, zar ne? Rekla je da vas traži cijeli dan i da vas ne može naći. Bila je strašno ljuta, dometnula je i to da joj se po

svemu sudeći čini da je izbjegavate. Spominjala je i neku vodu, kupanicu, ključ u bravi, zaključana balkonska vrata, štetu, Martićku, direktora. Ja ništa nisam razumjela pa sam poslije i zaboravila. Ako se sjetim što je...

- Stani, i ovo nam je dosta!

Bili smo izvan sebe sva četvorica. Sada je sve bilo jasno. Nagađanje da s nama netko zbija šalu pretvorilo se u pjenu od sapunice. Ma šta pjenu? U zrak, u ništa! Sjedili smo pokunjeni, obamrlih udova, vrteći brojke u glavi, računajući koliko će sve to stajati. Majstori za ovo, majstori za ono: pa materijal, nove uvozne pločice, pa ljepilo, pa čišćenje. A hotelski gubitak na praznoj sobi? A gosti samo što nisu navali! Što će se roditelji razveseliti dodatnom trošku za maturalac!

Digli smo se ko u bunilu. Ana nas je tužno gledala, a svježe istuširana Mirta, pridruživši se žalosnom društvu, odmah je uočila da nešto nije u redu.

- Što se dogodilo? Kako to izgledate, kome je crkla mačka? - pokušala je podići naš naglo splasnuti moral, ali od toga nije bilo vajde.

Samo smo ovlaš odmahnuli rukom i uzdahnuli: "Kupaonica!" i kao pijanci krenuli svatko na svoju stranu. Hrvoje i ja kroz vrata u našu sobu, a Smuki i Freska također kroz vrata, ali balkonska, u njihovu sobu. Kad smo već zamicali svatko svojim pravcem, Mirta je doviknula:

- A što ne operete zidove?

Kao u nijemom filmu, vratili smo se korak-dva u sobu ne znajući da li da se smijemo, da li da plačemo, još uvijek ne vjerujući u spasonosno rješenje. S nevjericom u glasu pitali smo dvije cimerice:

- Aaaa?

- Ma, to je genijalno! - klikne Smuki. - Kako se nismo sjetih?

- Koliko sam ja razumjela to je boja heavy-metalaca za pramenove. To se skida pranjem, šamponom. Ne vidim razloga da se ne bi mogla oprati s pločica - kao doktorica koja spašava pacijenta s te-

škimi mislima o smrtonosnoj bolesti Mirta je izrekla najbolji mogućii lijek za našu preplašenu i slomljenu dušu.

Skočili smo, počeli je grliti i ljubiti, ne znajući od dragosti kako joj zahvaliti. Ona je podnoseći naše izljeve nenadane ljubavi samo dometnula:

- Ostavite nešto i za Davora!

XI.

Šamponiranje kupaonice

Šampon, šampon! Carstvo za šampon! Obletjeli smo sve sobe redom, na našem i ostalim katovima. Netko ga uopće nije imao, netko ga je već potrošio, nekome je ostao u kutovima malog pakiranja, neki su dečki imali nenačete i pune bočice. Nisu stigli prati kosu od burnog života, na čemu smo im bili zahvalni; a oni ponosni na izdržljivost bez vode. Svi su se udružili da pomognu, nitko nije odbio dati zlata vrijedno sredstvo ako ga je, naravno, imao. Davor se čak ponudio, opraštajući velikodušno Smukiju sva podbadanja, da ode u najbližu trgovinu i kupi posljednjim novcima veliko pakiranje šampona ili nekog sličnog sredstva za pranje. Za to nije bilo vremena. Doručak samo što nije prošao, sobaričina kolica sa svakojakim stvarima već su bila na našem katu, što je bio znak da je u blizini. Svakog je časa mogla na red za pospremanje doći sporna soba; svakog je časa mogla zajedno s direktorom i razrednicom zakucati Smukiju na vrata. Vremena za gubljenje uistinu nije bilo!

Najveće zalihe sredstva za pranje - cijelu litru najfinijeg, uvoznog, francuskog, biljnog šampona za rast i sjaj kose - našli smo kod Maje. Ustezali smo se uzeti ga. Šteta je da tako skupa, rijetka i vrijedna tekućina ode za sjaj hotelskih pločica. Maja nam je olakšala stvar. Htjela je pridonijeti akciji spašavanja obraza cijelog razreda. A skupi šampon?

- Donijet će tata drugi!

Trebalo je raditi brzo. Nedostajale su još krpe, sredstvo kojim ćemo trljati zidove. Donosili su nam svašta. Od papirnatih marami-

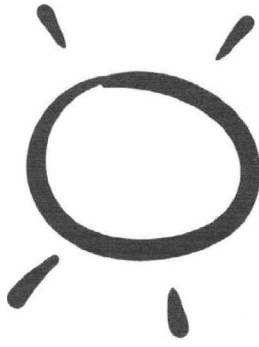
ca do prljavih majica, tobože starih i neupotrebljivih. Dado je pridodao i svoju nekad bijelu košulju, kreiranu *po Smukiju*, tvrdeći kako je stara i tati pretijesna. Sumnjam da bi se ijednim kemijskim postupkom mogla dovesti u prvobitno stanje. U sobi 121 postalo je pretijesno, ali u neku ruku veselo, druželjubivo, prijateljski. Duh zajedništva, želja da se kolektivnim naporima prevlada prepreka, ujedinio nas je više nego sve godine svakodnevnog sjedenja u klupama.

Natjecali smo se tko će više učiniti, biti produktivniji. Da su nas samo naši roditelji mogli vidjeti! Izlili smo i iscijedili sav šampon u kadu i onda u nju do vrha natočili vode. Pjenilo se kao u američkim filmovima. A tek kako je mirisalo! Na smjenu po petorica-šestorica strugati smo Smukijev zidni dezen. U početku je išlo teško, jer se boja samo razvlačila, još više muljala, ali kasnije, kad smo skinuli prvi gornji namaz, kad smo usvojili tehniku pranja, išlo je lakše. Jedan smo zid završili kad je Smuki ustvrdio da nema krpica ni papira čime bi do savršenstva doveo sjaj bijelih pločica. Naš genijalan par, koji nas je već jednom spasio iz gabule, naši Željka i Neven - predložili su:

- A da uzmemo od sobarice? Kolica su tu na katu, zar ne?

Poslali smo predlažaće da preko balkona prođu kroz Mirtinu sobu i provjere ima li koga u hodniku. Ako nema, da donesu jednu, možda i dvije plahte, što za hotelski ekonomat neće biti veliki gubitak. Požurivali smo ih. Vratili su se odmah, ali bez plahta. Kolica s posteljinom, sredstvima za čišćenje, usisavačem, metlama, kanticama i krpama stajala su točno pred ulazom u sobu 121, držeći stražu. Pospremačici ni traga. Zaključili smo da je manje opasno odškrinuti vrata i hitro uzeti što nam treba.

Predloženo - usvojeno. Još je jednom do izražaja došla moja brzina, i brzina ekipe, u otvaranju i zatvaranju vrata. Da je sobarica tu i stajala, sumnjam da bi joj išta bilo jasno. Moglo joj se pričiniti samo gibanje zraka, lagani propuh.

Izderali smo plahte na komade i svojski se primili čišćenja freski *a la Smuki*. Svakog smo časa mogli očekivati dolazak delegacije i ako smo željeli postići pogodak, morali smo sa zidova skinuti i zadnji trag boje, svaku mrvicu. Nigdje je nije smjelo biti - za dokaz da su sobaričine optužbe netočne, lažne, izmišljene. Radeći brzo i precizno, perući i ispirući zidove, ispolijevali smo po podu dosta vode. To smo odlučili srediti kasnije, na kraju. Ostala nam je još jedna, posljednja stijena kad smo začuli kucanje na vratima. Bila su zaključana a ključ, na sreću, u ključanici. Netko je izvana pokušavao ući, bezuspješno gurajući ključ tamo gdje je jedan već bio.

- Sobarica! Sobarica! Požurite s tim posljednjim površinama - dovikivali smo, što smo tiše mogli, ekipi na zadatku.

U sobi nas je bilo skoro dvadeset, a prije toga i više. Neke, za koje nije bilo posla, ranije smo poslali na doručak - smatrajući da su tako korisniji. Obavezali smo ih da spreme viškove hrane, jer je postalo očigledno da nećemo stići ništa pojesti. Unatoč oprezu i došaptavanju, najfinije šumove našeg postojanja nismo uspjeli izbjeći. Osoba pred vratima morala bi biti gluha da ne čuje muvanje dvadesetero ljudi u tako malom prostoru kao što je bila Smukijeva i Frenkina soba. To je i potvrdila obrativši nam se ljutito kroz zid:

- Znam da ste unutra! Otvorite! Otvorite ili ću otići po direktora i vašu razrednicu. Dosta je bilo skrivača!

Još jednom snažno je i odrješito zalupala po vratima i onda, sudeći po koracima koji su se čuli sa sve veće udaljenosti, otišla u djelo provesti svoju prijetnju. Još bjesomućnije smo prionuli ribanju i glancanju. Najteže je bilo sa starinskim vratima, punim boje u šupljinama. Netko je predložio ispiranje tušem, što je odmah prihvaćeno. **Prljavština se sada lakše skidala, ali je na podu bila prava poplava.**

Kad je i zadnji kutak završen, Mirta i Ana dale su se u kontrolu. Tamo gdje bi nešto primijetile, postrugale su svojim noktima ne žaleći da koji od njih postane kraći. Bile su zadovoljne, posao je obav-

ljen savršeno. Trebalo je obrisati samo pod pa da nikakvih vidljivih tragova divljanja nad kupaonicom i njezinim zidovima ne bude moguće naći ni pod mikroskopom! Taman su se cure dale u traženje suhih krpa za skupljanje vode s poda, kad je izvana uslijedio napad. Pokupili smo ostatke plahti, ambalažu od šampona i gurnuli ih grupi koja je preko balkona napuštala Smukijevu sobu. Ostali smo samo nas dvojica praveći se da negujemo dva bolesnika. Od koje bolesti? O tome se nismo uspjeli dogovoriti. Ne čekajući mnogo otvorili smo smireno vrata tročlanom odboru na čelu kojeg je bila sobarica. Razrednica i direktor hotela bili su manje uzbuđeni od gospođe u uniformi, ali zato mrki, spremni da popuste pred dokazima i poduzmu sve da nas primjereno kazne. Ništa nas nisu pitali, samo su slijedeći predvodnicu produžili u kupaonicu.

Smuki i Dado ležali su s neizvjesnošću u posteljama pokriveni do grla jer se u toj hitnji i zbrci nisu stigli presvući u pidžame. Trgli su se na uzvik iz sporedne prostorije *Aaa! Sto je ovo?* gotovo iskočivši iz kreveta takvi kakvi jesu, obučeni, da provjere nisu li sanjali ono od maloprije. Morali smo ih obojicu pritisnuti svom silom da ne iskoče i ne dadu pametnima misliti. Trojka poduže nije izlazila iz najsjajnije i najmirišljavije kupaonice u Dubrovniku i okolici, i šire, ali su se čuli njihovi glasovi: najviše direktorov, a ponekad i naše Raske. Po tonu se moglo naslutiti da čistačica ne doživljava baš najugodnije trenutke. Kad su nakon nekog vremena izišli, boja i mimika lica bila im je sasvim drugačija od one kad su ulazili.

- Oprostite na smetnji, čini mi se da je došlo do zabune. Ispričavamo se ako smo vas uznemirili. Krivo ste optuženi, velika greška! - ljubazno da ljubaznije nije mogao govorio nam je direktor.

Naša Verica stajala je iza njegovih leđa, na pragu kupaonice, i klimala glavom odobravajući direktorove riječi, ali je skoro sve pokvarila kad je zapitala:

- A odakle na podu ovolika voda, da nije poplava?

Prije negoli smo mi išta uspjeli smisliti i slagati smetena žena kraj glavnog od hotela, ne vjerujući više ni u šta, reče sebi u njedra:

- Poplava?! Čini mi se da sam baš ovdje neku noć zatvorila slavinu u kupaonici; voda je curila više od sat. Sada više nisam sigurna je li to bilo ovdje ili negdje drugdje. Jedino što pamtim jesu divljačke boje i crteži kao u paklu - klimajući s nevjericom dodala je još potihoo: - Sigurno su to vražji prsti...

Bilo nam je žao žene, ali pomoći njoj značilo je otkriti sebe. Bili smo na sto muka, a naročito dvojica simulanata kojima je postajalo sve toplije u odjeći pod pokrivačima i pod našim tijelima. Direktor se dogovarao nešto s razrednicom. Sobarica je pitala može li sada ići, a u trenutku kad je izlazila iz sobe, hodnikom je prolazila grupa s rezervama hrane, čajem i sendvičima. Neugodno iznenađeni prizorom, a nedovoljno upoznati s razvojem događaja nisu znali što bi sad, da li da produže ili uđu. Smuki, sad već sasvim priseban, doviknuo im je:

- Ovdje su bolesnici! Ovdje možete donijeti doručak!

Direktor je još razgovarao s razrednicom, a mi smo željeli da odu, da pustimo uzdah olakšanju. Onda su odjednom prestali pričati, kao da su se nešto dogovorili, a Raska je pitala:

- Jeste li jako bolesni ili ćete se oporaviti do večeras? Direktor predlaže da pred sutrašnji odlazak u Zagreb i u ime isprike za neugodnost organiziramo u hotelu oproštaj uz veliki tulum s plesom. Ali, ako ste vas dvojica teško bolesni, ako morate ostati u krevetu, ne bi bilo fer priređivati zabavu.

Još dok je Martićka govorila, postajalo nam je jasno da smo opet u stupici. Vidio sam da se Dado sprema nešto reći. Nalegao sam još jače na njega pokrivši mu rukom usta da ne izusti neku samo njemu sličnu glupost, ali on me ugrizao i oslobodio usta od mog dlana. Ili se uživio u ulogu ili je ostao bez daha od mog stiska, ali kad je progovorio, bio je to glas bolesnika:

- Neka netko ode u apoteku. Ja znam kineski recept za liječenje prehlade s udarnim dozama C-vitamina; potrebne su mi velike količine. Do večeras ćemo biti zdravi ko dren. Ne zaboravite da moram ispucati film i završiti snimanje! Mi profesionalci započete zadatke završavamo i po cijenu zdravlja.

Uvjeren u ono što govori, promukla glasa kao u grloboljom uzdrmanog čovjeka, Freska nas je spasio. Čak i oni koji su znali nisu posumnjali da je riječ o obmani, pa ni on sam. Dado ko Dado: na kraju je skoro sve pokvario. Htio je ustati i napisati onom tko će u kupovinu što mu sve treba iz ljekarne. Na sreću bio sam još uvijek kraj njega, pritiskujući ga svom težinom tijela uz madrac. Odrasli su već bili na izlasku kad je Dado, ljut na mene, bezazleno progovorio - čista grla:

- A zakaj mi sve to radiš?

XII.

Pakiraju se koferi, ali...

Da bih ga udobrovoljio poslije gnječenja i davljenja, izbjegavajući objašnjavanje zašto sam to radio, kad mu samom nije bilo jasno, prešao sam s razlogom na drugu temu, onu od koje sve zaboravlja:

- Kako misliš od materijala koji si snimio napraviti film i to javno prikazati?

- Pa, to je bar jasno, zar ti ne znaš?

Zapravo sam htio čuti što će učiniti s ljubavnim pismom u kadru, scenama snimljenim na balkonu i u Raskinoj sobi, tragovima našeg špijuniranja kojih sam se sramio. Naročito sada kad su svi nespozrumpuzumi s razrednicom izglađeni, kad je bolja nego što se poželjeti može; a jedna Freskina glupost mogla bi sve pokvariti. Htio sam sve to znati prije nego krene tulum i snimanje, prije negoli netko poželi vidjeti što je Dado snimio; od početka. Nisam bio takva neznalica u videotehnici kakvim sam se prikazivao. Kod mog bratića imao sam videokameru ne jednom u rukama. Znam da smo odmah po snimanju, prije negoli se sve presnimi na videokasetu, mogli kroz okular gledati naša kreveljenja, puhanja u svjećice rođendanskih torti, recitiranja pjesmica ili naše falš pjevanje uz suze radosnice naših majki.

Zabavljali smo se svako malo govoreći "Gledaj kako sam smiješan!" ili "Ajooj, zar ovako izgledam?" A tek na tuđi račun!

Kikotanje ne bi prestajalo dok se svi ne bi izredali u objektivu - kao na špelunki - što bi trajalo satima. Morao sam nagovoriti Dadu da ne dozvoli nikome - ako nekome to i padne na pamet - gledanje

filma. Mora ih uvjeriti da je to tajna i da će kad dođe u Zagreb prirediti prikazivanje. Premijeru. Bilo mu je dovoljno natuknuti *Tako to rade profesionalci, zar ne?* pa da ostane čvrst pred napašću. Dado se dobro držao tu večer, a i ja sam stalno, kao pomoćnik redatelja, bio kraj njega; za svaki slučaj. Snimao je cijelo vrijeme: svečanu večeru, razmjenu poklona, govorancije - direktorovu u ime hotela, Raskinu i Mirtinu u ime razreda. Isprike i hvalospjevi padali su s obje strane. Sva sreća što sutra odlazimo, da sve to ne pokvarimo. Direktor hotela pokazao se vrlo darežljivim. Nije ni na čemu štedio. Ukusna hrana, dobri i raznovrsni kolači, potoci sokova i kokakole. Koliko tko hoće i koliko tko može. Postajalo nam je žao što odlazimo, kao da bi potrajalo. Skupa večera bila je najjeftinije što jedan hotel plaća poslije pohoda maturanata. Štete koje ostaju mjere se milijunima. Prateći crne kronike ne jednom čitao sam kako su djeca kao mi demolirala luksuzna zdanja. Nije čudno da zaziru od takvih turista.

Te je večeri Dado odbijao sve molbe da makar i na trenutak virne u kameru. Nije dozvolio gledanje ni po projekciji, čak ni onima koji su znali u čemu je stvar. Smuki ga je molio i kumio cijelo vrijeme da on malo snima, nezadovoljan svojom inertnom producentskom ulogom, ali Freska mu nije dozvolio. Bojao se da će ovaj umjesto da snima buljiti tamo kamo ne bi trebalo.

- Ne može dok ne montiram, dok ne pripremim za premijeru. Tako to rade profesionalci - govorio bi Dado i Smukiju i ostalima.

Sve je teklo u najboljem redu. Parovi su se našli, Ana više nije inzistirala na Zvonku, Zvonko i Raska malo su plesali - uz muziku s nečijeg kasetofona - malo jeli, pijuckali, sjedili i pričali s nama, malo se osamljivali kad im je to odgovaralo. Davor i Mirta stalno su bili zajedno. Najviše su plesali ne obazirući se unaokolo. Nitko im nije smetao iako bi Smuki to rado učinio, ali poslije incidenta u kinu više nije imalo smisla. A i bojao se plećatog, ratobornog kolege. Takav tulum bio je Smukiju dosadan.

Hodao je dvoranom od jednog do drugog kuta, od jednog do drugog društva ne zadržavajući se nigdje dugo. Svagdje su se zbivale sasvim obične stvari, nigdje nije kuhalo, nigdje razloga za zezanciju, nigdje mačke vrijedne truda. Svako malo dolazio bi do Hrvoja i mene, ili **Dade** i mene i **uzdisao**:

- Kakva krepana zabava, kakva svemirska dosada! Moram na promjenu zraka, ne mogu ovo više izdržati.

Onda bi nekamo nestao i za neko se vrijeme opet vratio. I tako cijelu večer. Nismo dijelili njegovu dosadu. Mi smo se odlično zabavljali, opušteni od stresova. Čak sam smogao snage otići po Anu za ples. Nije me odbila, kao što nikoga nije odbila na ovoj zabavi, ali joj se nisam mogao ozbiljnije posvetiti jer me jednako tako privlačila dužnost osvjetljavača, direktora za ton i svjetlo Freskina filma. Kakva žrtva umjetnosti.

Popustio sam pod Dadinim radnim elanom i posvetio se filmskom poslu vukući za njim reflektor s jednog kraja dvorane na drugi. Bio je osobito nadahnut i nikom nije odbio želju:

- Daj, Freska, snimi i nas!

Morao sam tu i tamo paziti na to je li skinuo poklopac s leće jer mu se u žaru posla događalo da zaboravi; je li nekog, eksperimentirajući u zanatu, snimio samo do pasa i to od poda prema gore, je li kameru okrenuo suprotno svjetlu i tome slično. Kad bih ga na to upozoravao, Dado bi odgovarao:

- Što si cjepidlaka! Pa to su sitnice, ta ovo je eksperimentalni film. Što ti misliš, da ja snimam klasiku? To više u filmskom svijetu nitko ne šljivi. Kritičari preziru.

Tjerao **bih** ga da ponovi snimanje kad je umjesto ljudi koji plešu **snimao pod ili vazu s cvijećem umjesto onih koji sjede i jedu**.

- A, da, da, sad ću ja to - rekao bi nakon što je izmrcvario glumce da hodaju ovako ili ovako, da plešu ili piju piće *za filmske potrebe*.

Ponekad bi ih natjerao da sve to ponove, a ponekad bi samo odmahnuo rukom i rekao: "Neću ništa", kao nedavno kad ga je Perla pitala nešto o Australiji i Novom Zelandu, a on od sve građe, opisane u dva velika poglavlja, znao samo to da su se naši ljudi tamo obogatili tucajući kamenje. Samo mu se taj detalj urezao u sjećanje, koji je Martićka ispričala usputno, i ni da zucne dalje. Naravno, jedinica. A bila mu je to ne znam koja po redu, i ne samo iz zemljopisa.

Kad je sjeo u klupu, pita ga Perla:

- Sto ćeš sada, Dado?

On odmahne rukom i reče najozbiljnije:

- Neću ništa, idem u Australiju tucat kamen!

Tko se sve nije izredao pred kamerom: svatko tko je htio i tko nije htio. Sto će na kraju od svega ispasti, nije mi bilo važno. Želio sam samo da jedinstveni dokazni materijal ne dođe nekom pred oči, osobito ne Raski i Stativi. Nisam znao kako bih ga uklonio, izbrisao, ali budući da se Dado držao dogovora, pomalo sam prestao brinuti. Mogao sam se posvetiti jelu, odnosima u dvorani, razgovoru. Ništa se novo nije zbivalo, samo su se učvršćivale veze stvorene u Dubrovniku ili produbljivale stare.

Staračka atmosfera, rekao bi Smuki. Umorni od navlačenja Dadinih rekvizita sjeli smo za jedan stol blizu improviziranog podija za ples, pratili ljuljanje parova u ritmu i lijeno pijuckali piće za *jedinstven osjećaj*. Svemu je došao kraj, pa i maturalcu. Sutra kući! Sve je dobro završilo, da bolje nije moglo. Čak smo i Rasku upoznali u drugom svjetlu. Nije nas više sablažnjavala njezina veza sa Stativom; nama se sada činilo da su idealan par. Iako nas nitko nije tjerao, iako je na stolu još bilo klope, iako je muzika potihom svirala, pomišljali smo otići u sobe i spakirati stvari, spremi se za put. Imao je Smuki pravo, nije se više ništa događalo, što ne znači da smo mi zbog toga bili žalosni. Jednostavno više nije bilo razloga čučati dublje u noć kad sutra treba rano ustati i putovati deset-dvanaest sati. Pokupili smo teh-

niku spremni krenuti u sobe, kad je usplahiren odnekud ravno prema našem stolu dotrčao Smuki.

- Dečki, dečki, pismo! - ostajući bez daha, zajapuren u licu govorio je Smuki: - Netko nastavlja igru s pismom. Ovaj čas našao sam ga na starom mjestu.

- Kako? Tko? Nemoguće! - nismo se snalazili. - I što sada piše?

- Ponavlja sve ono otprije i dodaje još jednu nezgodnu rečenicu, čitajte. Pružajući nam poruku, pisanu na istom onakvom papiru kao i sve prethodne, Smuki je sjeo i gutnuo piće da se smiri. Netremice je gledao u nas, kao da snima svaki trzaj naših mišića.

Uzeo sam papir i pročitao:

“Ne ostavljajte ključ u bravi i ne šarajte zidove kupaonice! Platit ćete to! Tužit ću vas razrednici. Znam da ste špijunirah i snimali nju i profesora Trabića.”

Ovo je prevršilo svaku mjeru. Tresli smo se od saznanja da se sve zna, da se u ovom hotelu ništa ne može sakriti. Kad smo se pribrali od šoka, još sam jednom pogledao tekst. Sve isto kao i prije, i potpis. Veliko slovo S. Čini se da sobarica ne odustaje, iako mi je postajala sumnjiva njezina obaviještenost. Možda je to neka znatiželjna sobarica pa je zavirila u kameru i vidjela što se vidjeti može, pokušao sam sebi objasniti. Djelovalo mi je neuvjerljivo, iako ništa nisam govorio. Sjetio sam se da zapravo nikada nismo saznali tko je pisao sva ta pisma što smo ih do sada primili. Sa sobaricom o tome nismo stigli razgovarati, niti je ona to spominjala. Sad mi je postajalo još neuvjerljivije da se starija gospođa, koja ima posla preko glave, upustila u prepisku s mangupima.

Uskomešali su se Dado i Hrvoje. Dado-Freska tek je sada počeo shvaćati čime raspolaže, kakav vrući dokazni materijal posjeduje. Počeo se previjati, kreveljiti i glasno kukati:

- Sto ću sada, što ću sada, majko moja? - Umirivali smo ga, ali nije pomagalo. Oko nas su se počeli okupljati ostali iz razreda; videći

Dadu tako usplahirenog zapitkivali su što se dogodilo. Takvo komešanje nije moglo promaknuti oku naše Raske. To ona po navici. Čim vidi oveću grupu sumnjivih, traži razlaz. Sad je, na nesreću, s njom bio Stativa, još jedan iste struke.

- Što se događa, razilazite se - govorili su oboje. - Ako je neko me slabo, treba mu zraka.

Poslušni su odlazili, a znatiželjni ostajali. Kako je tko od naših pristizao sa strane, čuli smo pitanje: "Što se dogodilo?" Nama je i bez toga bilo slabo, a i Smuki se nekako uzvrpoljio kad je stiglo ovo dvoje. Predstava izgleda nije bila namijenjena njima.

- Daj mi pismo, daj mi pismo - brzo će Smuki, ali prekasno.

- Kakvo pismo, da vidim! - strogo će razrednica. Nije mi preostalo drugo već da joj ga pružim bez pogovora. Pročitala ga je bez riječi, pozelenjela i pružila ga Stativi:

- Zvonac, čitaj!

Trgnuli smo se. Ono c na kraju potpisa pod ljubavno pismo sad nam je zvonilo u ušima. I ta je zagonetka bila riješena, ali sada smo imali ozbiljnija posla nego biti ushićenima. Pazili smo na svaki pokret ovo dvoje. Nisu govorili, samo su se pogledavali, a onda se Stativa obratio Dadi rečenicom koju smo čekali:

- Da vidimo to tvoje remek-djelo!

Dado se nije opirao. Ništa nije govorio, samo je izvadio videokameru iz koferića, već spremljenu za put, i pružio je Zvonku. Bez riječi komentara stajali smo oko njega. Mogli smo doduše i sjediti, jer gledanje se oteglo, ali činilo nam se da ćemo ovako spremnije podnijeti lavinu što slijedi. Stativa je gledao i gledao, ništa nije govorio. Onda je pozvao Rasku da i ona vidi. Ista napestost još jednom, od početka do kraja. Kad je završila ta muka, Stativa će:

- To je sve što si snimio? - pitao je Dadu.

- Da, zar to nije dosta? - odgovori mu ovaj.

- Lijepo, nema šta, oni kadrovi iz Zagreba, pa Dubrovnika, svi vi i mi skupa. Zgodno, zanimljivo. Imaš praznog hoda, ali to ćeš srediti u montaži, zar ne?

Nismo znali sanjamo li poslije ovih njegovih riječi. On sve odgleda - i ni riječi! Tu nešto nije u redu. A još hvali snimatelja?!

- A tko se našalio s vama pišući ono pismo? - vratila nas je u zbilju naša Perlica, naša razrednica. - Slovo S, tko bi to mogao biti? Tko ima ime na slovo S? S, S, S, S... To bi mogao biti - zagledavala je u rukopis pa u nas, pa opet u pismo, pa u nas, pa nastavila s pogađanjem: - To bi mogao biti, to bi mogao biti... Smuki!

- Kako ste pogodili? - bez izmotavanja je priznao.

- U četiri godine koliko vas poznajem upoznala sam i vaše rukopise. Trebalo mi je samo malo da se sjetim - radovala se naša Veronika Martić svom detektivskom uspjehu, ali još više, čini mi se, olakšanju poslije prijetnje koje je predstavljalo Smukijevo pismo.

Ona nije bila ljuta, ali smo crveni od ljutnje bili Hrvoje, Dado i ja. Družeci se cijelo vrijeme s nama on nam je smišljao ovakve podloge igre glumeći cijelo vrijeme strah, uzbuđenost, brigu za ishod. To je neoprostivo, mislili smo minutu-dvije. Zaokupilo nas je nešto važnije. Kako to da se Raska i Stativa nisu uzbunili provjeravajući snimljeni materijal? Dao sam se na posao. Odvrtio sam nevažne scene i na mjestu gdje je trebalo biti snimljeno pismo, Raskina soba i Zvonkova odjeća počeo sam se smijati. Blentavi Dado u tom odsudnom trenutku nije s objektivna skinuo zaštitni poklopac pa nas je tako njegova smušenost još jednom spasila. Proživljeni strah cijelo ovo vrijeme bio je bez osnove. Smijali smo se od olakšanja. Ipak Smukiju, ni nakon ovoga, nismo mogli oprostiti. Bili smo uvrijeđeni što je vježbao **svoju neukrotivost na našim živcima. Nisam izdržao da ga ne pitam:**

- Zašto si sve to radio?

- Zašto? Pa valjda znaš. Radi malo zabave, radi razbijanja dosade. Kakav bi to naturalac bio da se sve ovo nije događalo? Zar nije

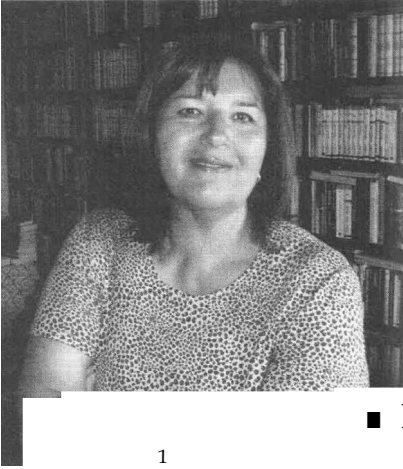
bilo zabavno? Uostalom, kako bih vas inače nagovorio da mi pomognete očistiti ono čudo od slika po zidu, onu prljavštinu iz kupaonice? Samom mi se nije dalo, a nisam htio da za nama u Zagreb stigne račun.

Kad razmislim bolje, ima Smuki pravo. Da nije bilo što je bilo, o našem maturalcu u Dubrovniku ništa se ne bi imalo ispričati; ostao bi samo blijeda slika u našem sjećanju.

Kad smo svi odahnuli i objasnili ostalima potanko oko čega tolika zbrka, odnekud su, valjda posljednji, zaokupljeni sobom, potpuno isključeni iz ovih događanja banuli Mirta i Davor.

- Što se dogodilo, što se dogodilo? - zabrinuto su nas upitali. Nisam imao snage još jednom objašnjavati iako je to Mirta od mene očekivala. Samo sam umorno odgovorio:

- Čitajte u knjizi!

Bilješka o spisateljici

BRANKA PRIMORAC, novinarka,

- književnica i fotografkinja, rođena je u Zagrebu (Trešnjevka), gdje je stekla **osnovno i srednje obrazovanje.**

1

Završila je Fakultet političkih znanosti i Novinarsku školu *CINK* u Zagrebu te ostvarila mladenačku želju da bude novinarka. Cijeli radni vijek bila je novinarka i urednica u *Večernjem listu*. Uređivala je razne **rubrike od politike do kulture**. **Bila je mentorica za novinarski izraz u školi za nadarene osnovce i srednjoškolce „Novigradsko proljeće“** u Novigradu Istarskom i mentorica LiDraNa. Udata je i majka dvoje djece, Lađe i Dražena. Članica je DHK.

Iz hobija bavi se fotografijom. Imala je šest samostalnih i više zajedničkih izložbi.

Piše od djetinjstva. Još u četvrtom razredu osnovne škole objavila je tekst *Kineski paviljon* u dječjem časopisu „Radost“, a prve priče u omladinskom časopisu „Tina“ (1972.-73.) pod djevojačkim imenom Branka Matić. Za *Večernji list* pisala je krimi priče pod pseudonimom Adela M. Fisher. Piše i za radio.

Objavila je romansiranu biografiju *Perešin, život i smrt* (2001.) za koju je primila nagradu „Bili su prvi kad je trebalo“ za najbolju prozu o Domovinskom ratu u 2001. godini; *Novinarstvo u školi* (2010.), priručnik za voditelje novinarskih družina, u suautorstvu s Marijanom Šimegom i

Anitom Šojat i *Divlje godine* (2010.), roman o maloljetničkom zločinu inspiriranom stvarnim događajem.

Njezini romani za djecu i mladež su: *Maturalac* (1993.) nagrađen nagradom „Mato Lovrak“ 1993. i uvršten u lektiru za osnovnu školu; *Mama, pazi pas!* (1993.); *Sve zbog Ane* (1996.); *Ljubavni slučaj mačka Joje* (1998.), također uvršten u lektiru za osnovnu školu; *Moj djed astronaut* (2002.), te *Zvonka Zmaj i Tri kavalira* (2012.).

Bilješka o ilustratoru

KREŠIMIR CERTIĆ MISCH rođen je 1973. u Zagrebu. Živio je u Kutini do upisa na Grafički fakultet 1992.

Od 1997. profesionalno se bavi stripom i ilustracijom.

Godine 2003. postaje članom HZSU, a 2005. članom ULUPUH-a.

Član je strip-grupacije Novo hrvatsko podzemlje.

Živi i radi u Zagrebu.

SADRŽAJ

I. NIKAD SE NE ZNA	5
II. SPAS U ZADNJI ČAS	12
III. SUPARNICA ZADAJE UDARAC	18
IV. KAZNA ZA KUPANJE	29
V. ANA SLIJEDI RASKU	37
VI. DVOBOJ <i>FICÉ</i> I <i>MERCEDESA</i>	45
VII. DOKAZ NIJE DOKAZ	54
VIII. BIJEG PRED SOBARICOM	61
IX. TUČNJAVA U KINU	71
X. PRIJETEĆE PISMO	79
XI. ŠAMPONIRANJE KUPAONICE.....	89
XII. PAKIRAJU SE KOFERI, ALI.....	96
Bilješka o spisateljici	104
Bilješka o ilustratoru	106

Begić, Irena

DOLORES I ŠUMSKE SJENE

Bilopavlović, Tito

FILIPINI IZA UGLA

PAUNAŠ

Nagrada „Grigor Vitez“ 1978.

BISERNO URESJE

Hrvatska usmena ljubavna poezija

(Priredio: Štipe Botica)

Bitenc, Jadranko

LANA-GODINA MAČKE

TVVIST NA BAZENU

Bjažić, Mladen

OPASNO PO ŽIVOT - *rasprodano*

Nagrada „Ivana Brlić-Mažuranić“ 1993.

Blažinović-Kljaj, Ankica

MENI JE NAJBOLJE BITI JA

Boždar, Ivan

PISMA SUNCU — *rasprodano*

BOŽIČNE PRIČE

(Priredio: Božidar Petrač)

Brajko-Livaković, Maja

FINKA FI

KAD POBIJEDI LJUBAV

Nagrada „Mato Lovrak“ 1997.

NIJE FER - *rasprodano*

Nagrada „Alfa - knjiga za mladež“ 1999.

SIRENA I OBLAK - *rasprodano*

STAKLENI DVORAC

NEMOJ REĆI NIKOME

Brlić-Mažuranić, Ivana

ČUDNOVATE ZGODE ŠEGRTA HLAPIĆA

Budak, Mile

OPANCI DIDA VIDURINE — *rasprodano*

(Priredio: Josip Kekez)

BUDI SVOJ

Hrvatska lirika 19. stoljeća

(Priredio: Vinko Brešić)

Cvenić, Josip

POVRATAK VILINSKOG KONJICA

Čuić, Stjepan

TAJNOVITI PONOR

Čunčić-Bandov, Jadranka

IGRE SA ZMAJEVIMA

ŠALE, TRICE, ZVRNDALICE

TINKA FAKINKA

Daudet, Alphonse

PISMA IZ MOG MLINA

(Priredio: Vlado Pandžić)

Ezop

BASNE

(Priredio: Josip Kekez)

Gardaš, Anto

BAKRENI PETAR

ČOVJEK S CRVENIM ŠTAPOM

DUH U MOČVARI

IZUM PROFESORA LEOPOLDA

KRAĐA U GALERIJ I ILI SVE SE UROTILO

PROTIV MALOG TERZIĆA

LJEPŠI ĆE POSTATI SVIJET

MIRON U ŠKRIPCU

TAJNA JEDNOG VIDEOZAPISA

Gjalski, Ksaver Šandor

DOLAZAK HRVATA — *rasprodano*

POD STARIMI KROVI

(Priredio: Vinko Brešić)

Gjenero, Jelica

KORALJNA OGRILICA

Gjerek, Anica - Gjerek-Lovreković, Maja

ZVJEZDANA KOŠULJA - *rasprodano*

Gluščević, Maja

*BIJEĆ U KOŠARI

DORIČIN DNEVNIK

IVIN VUČKO — *rasprodano*

Nagrada „Crigor Vitez” 1995.

* KLOPKA ZA MEDVJEDIĆA

TKO JE OTEO DOLORES - *rasprodano*

Grozdanić, Ksenija

NOVA SAM U ŠKOLI

Hercigonja, Želimir

‘BAJKOVNICA - PRAŠNJAVKO

KJEL - CRNA LABUD PTICA

TAJNI LEKSIKON

Horkić, Dragutin

LIEŠNJAK U VITRINI — *rasprodano*

Horvat, Rudolf

NA BEDEMIMA STARE HRVATSKE - *rasprodano*

(Priredio: Ivo Zalar)

Horvat, Tihomir

PUSTOLOVINE PUHA OCIJA I DJEVOJČICE

TONKE

Nagrada „Anto Cardaš” 2011.

* HRVATSKA LAĐA 1. - *rasprodano*

(Priredili: Vlado Pandžić i Božidar Petrač)

* HRVATSKA LAĐA 2.

(Priredili: Vlado Pandžić i Božidar Petrač)

‘HRVATSKE BAJKE I BASNE

(Priredio: Ivica Martičević)

HRVATSKE USMENE LIRSKJE PJESME -

rasprodano

(Priredio: Stipe Botica)

HRVATSKE USMENE PJESME I BROJILICE -

rasprodano

(Priredili: Josip Kekez i Vlado Pandžić)

Iveljić, Nada

ŠESTINSKI KIŠOBRAN - *rasprodano*

Nagrada „Crigor Vitez” 1972.

Jaić, Marijana

IZA OBLAKA

Jelačić Bužimski, Dubravko

‘BALKANSKA MAFIJA

‘MARTIN PROTIV CIA-e i KGB-a

Jurkić, Štefa

NEVIDLJIVA KRALJICA

(Priredio: Božidar Petrač)

Kanižaj, Pajo

ČUDO U DJETETU

3ČAVE PJESME — *rasprodano*

Nagrada „Crigor Vitez” 1993.

ZAPISI ODRASLOG LIMAČA - *rasprodano*

KIP DOMOVINE

Antologija hrvatske rodoljubne poezije 19. i 20.

stoljeća

(Priredio: Božidar Petrač)

Kišević, Enes

LAMPA, PAČE, MAČAK

Kolumbić, Tin

PRIČE IZ PETROVA UHA

Kopjar, Mladen

ŽCINCI OD VANILIJE

ZVJEZDANIN PRAH

Kozarac, Josip

‘SLAVONSKA ŠUMA

(Priredio: Dubravko Jelčić)

Krilić, Zlatko

‘ČUDNOVATA ISTINA

‘KRIK

‘VELIKI ZAVODNIK NA PRVOM SUDARU

‘ZABRANJENA VRATA

ZAGONETNO PISMO

Kušan, Ivan

*KOKO U PARIZU - *rasprodano*
Nagrada „Crigor Vitez“ 1 972.

*UZBUNA NA ZELENOM VRHU - *rasprodano*

Kušec, Mladen

KRIJESNICE PREDGRAĐA - *rasprodano*

MAMA, TATA I JA - *rasprodano*
Nagrada „Mato Lovrak“ 1992.

Laća, Josip

*GRAND HOTEL

Lice, Stjepan

BUBEKOVO GNIJEZDO

Lovrak, Mato

ANKA BRAZILIJANKA - *rasprodano*

DOBRA OLUJA — *rasprodano*

DRUŽBA PERE KVRŽICE - *rasprodano*

VLAK U SNIJEGU — *rasprodano*

Majer, Vjekoslav

ŽIVOT PUŽA - IZ DNEVNIKA MALOG PERICE

— *rasprodano*

(Priredio: Vinko Brešić)

Mandić, Milena

POKAJNIK

Marušić, Matko

ŠKOLA PLIVANJA

Matoš, Antun Gustav

*OKO LOBORA I DRUGI PUTOPISI

(Priredio: Vlado Pandžić)

Mažuranić, Fran

* LIŠĆE I MLADOST-RADOST

(Priredio: Vlado Pandžić)

Mayer, Milutin

TATARI U HRVATSKOJ - *rasprodano*

(Priredio: Ivo Zalar)

Mihoković-Kumrić, Nada

KROZ STAKLENE OČI

* LASTI N REP

Nagrada „Mato Lovrak“ 1995.

TKO VJERUJE U RODE JOŠ

Nagulov, Franjo

CRTAČ

Nazor, Vladimir

VELI JOŽE, VODA I DRUGE PRIČE

(Priredio: Vinko Brešić)

Pilić, Sanja

MRVICE IZ DNEVNOG BORAVKA

Nagrada „Ivana Brlić-Mažuranić“ 1995.

NEMAM VREMENA

Primorac, Branka

LJUBAVNI SLUČAJ MAČKA JOJE

MAMA, PAZI PAS — *rasprodano*

MATURALAC

Nagrada „Mato Lovrak“ 1993.

ZVONKA ZMAJ I TRI KAVALIRA

Prosenjak, Božidar

SIJAC SREĆE

Pulić, Nikola

ČUVARI AMFORA — *rasprodano*

KLJUČIĆ OKO VRATA - *rasprodano*

Nagrada „Crigor Vitez“ 1985.

KORMORAN

KRKOM UZVODNO - *rasprodano*

Raguž, Mario

MAČKA MJAUČKA

Ramljak, Ivan Ićan

KRUH SVETOGA ANTE

Nagrada „Sera Internacional - Venezia“ 1992.

POVRATNIK

SAN BEZ UZGLAVLJA - *rasprodano*

Nagrada „Crigor Vitez“ 1986.

SUZA I RADOST DIDOVA - *rasprodano*

Nagrada „Crigor Vitez“ 1992.

ŠKOLA RAC

Rodari, Cianni

ČIPOLINO — *rasprodano*

Rozgaj, Stanko

SVEČANA VEČERA KOD SEBASTIANA BACHA

Rundek, Melita

HAJ, JA SAM *ONLINE*

"•PSIMA ULAZ ZABRANJEN

Smolec, Šonja

HALO, ZEMLJA ZOVE SNJEŽANU!

Storić, Šime

JANA, VOLIM TE, AL' STVARNO

MAČKA SE UVIJEK DOČEKA NA NOGE

Nagrada „Anto Gardaš“ 2006.

»POLJUBIT ĆU JE USKORO, MOŽDA

Nagrada „Alfa — knjiga za mladež“ 7999.

Nagrada „Mato Lovrak“ 2000.

SUVREMENA HRVATSKA NOVELA

(Priredio: Tomislav Sabljak)

ŠALJIVE NARODNE PRIČE

(Izbor i obrada: Zlatko Krilić)

Šenoa, August

BRANKA

(Priredio: Vinko Brešić)

PROSJAK LUKA

Šimunović, Dinko

ALKAR I DUGA

(Priredio: Josip Kekez)

Škrinjarić, Sunčana

KAKTUS BAJKE - *rasprodano*

Nagrada „Grigor Vitez“ 1970.

Taritaž, Milan

GDJE IZVIRE POTOK

Tihi-Stepanić, Jasminka

IMAŠ FEJS?

Nagrada „Mato Lovrak“ 2011.

Todorovski, Zvonko

MIRAKUL OD MORA

MRLJA

Nagrada „Mato Lovrak“ 2004.

PLAVI TRUBAČ

Tomaš, Stjepan

MALI RATNI DNEVNIK - *rasprodano*

Tomičević, Ivan

PASJA POSLA — *rasprodano*

Turić, Đuro

ZNAMENITI HRVATI - *rasprodano*

VILA HRVATICA

Antologija hrvatskoga pjesništva humanizma i renesanse

(Priredio: Rafo Bogišić)

VISOKI JABLANI — *rasprodano*

Hrvatska lirika 20. stoljeća

(Priredio: Vinko Brešić)

ZABREG — *rasprodano*

Antologija suvremenoga hrvatskog pjesništva o Zagrebu

(Priredio: Vinko Brešić)

Zemunić, Vera

LJUBAVI OBIČNE I NEOBIČNE

Zubović, Šonja

ŠALE I POHVALA

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne
sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 820598.

Tisak

GRAFIKA MARKULIN

Tiskano u listopadu 2012.